

EVANGÉLIKUS Élet

Deák téri diákok
győzelme

Püspöki vélemény
a szexuális
zaklatásról

A konyhafőnök
és az Isten

196 oldal, 120x190 mm, kartonált, 1690 Ft

Hermann-Joseph Frisch

Kedves Márton testvér! Kedves Ferenc testvér!

Levélváltás

„Luther Márton reformátor és Ferenc pápa között a fiktív levélváltás történelmileg is lehetetlen. Ugyanakkor nagyon izgalmas, ha a kereszténységnek ez a két kiemelkedő egyénisége – akik a nagy felekezetek közül kettőt képviselnek – párbeszédre lép egymással. Vajon mit írna egymásnak ez a két valójában nagyon is eltérő vérmérsékletű ember?

Milyen témákkal foglalkoznának az időközben kialakult hagyományok tükrében? A két felekezet immár ötszáz esztendeje elszakadt egymástól. A mai körülmények már nem felelnek meg a 16. század eleji állapotnak. Mit mondanának a hitről, az egyházzal, az egyházi hivatalról?

A Luther Márton által ötszáz évvel ezelőtt felvetett legfontosabb témákkal kapcsolatosan mindketten állást foglalnak ennek a könyvnek a leveleiben. Derű, türelem, komolyság és békeségre törekvés jellemzi ezeket az írásokat. Bárcsak a reformáció idején a konfliktusban részt vevők ilyen derűt, türelmet, komolyságot és békülékenységet tanúsítottak volna egymás iránt! Mennyi szenvedést kerülhettek volna el az európai emberek, de a keresztény egyházak is világszerte!

**KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A WWW.LUTHERKIADO.HU/BOLT OLDALON**

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Reformáció 501

Október 31-re készültünk már hosszú ideje lélekben és testben, kiállításokkal és futással, versenyekkel és beszélgetésekkel, filmmel és könyvekkel. Eljött a november, és még mindig van mire várakozni, hiszen a jubileumi évet záró ünnepségünk – november 11-én a budapesti Deák téri templomban – még előttünk áll. Egyházunk családias, csendes rendezvénye közös éneklésekkel, előadással és áhítattal zárja majd le a reformációi emlékévet, ugyanakkor buzdít is: lépünk tovább, tekintünk a jövőbe. Amelyet reményesség szerint azokra a most még alsó tagozatosokra bízhatunk, akik nagyon fogékonyak a Bibliára – mint teológus interjúalanyunk mondja. A reformáció 501-ért imádkozunk Harmati Béla nyugalmazott püspök szavaival; Reuss András professzor előadása pedig az evangélikus-református múlt eredményeit körbejárva szól arról is, ezek ismeretében mi lehet ma, a reformációi emlékévet utáni időszakban a mi feladatunk.

A *Re: formáció – Megújuló világ* című televíziós műveltségi vetélkedő döntőjében taroltak az evangélikus gimnazisták – legnagyobb örömünkre. A középiskolások döntőjében már csak három – evangélikus! – csapat szállt ringbe a győzelemért: a budapesti Deák téri, a bonyhádi és a békéscsabai gimnázium diákjai. Az ösz-

szes evangélikus versenyzőre büszkék lehetünk, hiszen felkészültségüket ország-világ előtt bizonyították; külön öröm, hogy mindegyik döntős csapat elutazhat végül Wittenbergbe. Bemutatjuk a győzteseket: az országos versenyben az első helyet megszerző, illetve az első helyezett vidéki csapatot, abban a reményben, hogy olvasóink ezáltal is képet kaphatnak az evangélikus gimnáziumokban folyó nevelő- és oktatómunkáról.

Természetesen most sem feledkeztünk meg arról, hogy az egyházunkban zajlott eseményekről beszámoljunk *Krónika* rovatunkban, és szokás szerint a gyülekezeti lapokat is szemléljük, miként az interneten közzétett, evangélikus vonatkozású írásokra is igyekszünk ráirányítani a figyelmet a *Tallózóban*. Szólunk Mészáros Márta nemrég *Aurora Borealis – Északi fény* címmel bemutatott fontos filmjéről, illetve a Vígyszínház Hamlet-előadásáról. Látványos a Várkert Bazár *Ég és föld között – A Biblia a magyar képzőművészetben* című tárlata; ma is fontos a képekkel végzett szolgálat – minderről pedig Zászkaliczky Zsuzsanna ír érzékletesen.

Elérkezett tehát a november, és mi ezzel a lapszámunkkal is a reformációt, a megújulást, a jövőbe tekintést szeretnénk hirdetni.

■ KÉZDI BEÁTA

Emlékforrás a budai Várban

A lutheri reformáció megindulásának ötszázadik évfordulójára épült meg a budai Vár egyik csöndes szegletében az az emlékfórrás, amely arra figyelmezteti a sétálókát, hogy a reformáció értékeit kereső embernek újra és újra vissza kell térnie a tiszta forráshoz. Az emlékhely egyúttal valódi elmélyülésre teret kínáló találkozási pont is.

11. oldal

Legyünk hitelesek

E heti teológusportrénkban Rosta Izabella mutatkozik be, aki szinte az anyatejjel szívta magába az elhivatottságot, hiszen édesanyja is lelkész. Izabella beszél arról, hogy manapság nem könnyű

szót érteni az emberekkel, de ha sikerül, akkor igazi öröm jelen lenni a megszólítottak életében. A teológushallgató a Mevisz munkájából is kiveszi a részét.

32. oldal

A konyhafőnök és az Isten

Sok embert csak a tévéből ismerünk, és hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy valóban olyanok, amilyenek a képernyőn látjuk őket. Lokodi Ákos ékes cáfolata ennek a vélekedésnek, hiszen bár az ország a *Konyhafőnök* című műsorban ismerhette meg őt, a pécsi evangélikusok a másik arcát is ismerik. A negyvenes éveinek vége felé járó szakács tekervényes életutat bejárva most jutott el odáig, hogy az egyik pécsi étterem kreatív séfjeként dolgozhat, s végre megtapasztalta azt is, hogy a közösségben megélt hitnél kevés jobb dolog van a világon. Mint interjúnkban elmondja, szívesen főzne Isten országának nagy lakomáján.

38. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Krisch András történész, gyűjteményvezető – Sopron. Büszkeséggel tölt el, hogy az ország legrégebben alapított evangélikus gyülekezetének a levéltári gyűjteményét vezethetem. Sopronban már az 1520-as években megjelentek a lutheri tanok; itt, a gyűjteményben összesítjük és rendezzük az elmúlt évszázadok iratait, tárgyait és kincseit. Az iratok is mutatják, hogy a városban a gyülekezet meghatározó volt, a lakosság többségét is evangélikusok alkották. Ezen a 17–18. századi ellenreformáció változtatott, majd a legnagyobb csapást 1946-ban a németek kitelepítése jelentette. Ma a közösség nagyon gazdag gyülekezet, programjaink nemcsak a hívókra, hanem különböző kulturális rendezvények révén az érdeklődőkre is kiterjednek. Apai ágon katolikus családból, míg anyai ágról erős evangélikus közösségből érkeztem. Tizenévesen tudatosan választottam, hogy ehhez a gyülekezethez kívánok tartozni. Gyermekeként olyan fiatalokat ismertem meg, akikkel szívesen jártam ifjúsági alkalmakra; azóta is nagyon erős és összetartó a közösség. Mivel családom soproni német polgárcsalád, különösen fontos számomra, hogy itt német nyelvű istentiszteleten is részt vehetek.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a lathatoan.reblog.hu és a [facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Sikeresen zárult az idei 72 óra

A 72 óra kompromisszum nélkül elnevezésű önkéntes akciót idén tizedszer rendezte meg a három történelmi keresztény egyház hazánkban. A közel nyolcezer résztvevő kilencvenhat településen több mint háromszáz szociális, ökológiai és fejlesztő projektet vitt véghez a három nap folyamán október második hétvégéjén. A közös munka során megtapasztalhatták a közösségben végzett önzetlen munka örömeit.

A „Több vagy, ha adsz!” mottójú 72 órához fővédnökként csatlakozott a Margaret Island zenekar és Horváth Boldi. A fiatalok a több tízezer munkaóra alatt országszer-

te számtalan köztéren és közhasznú intézményben végeztek felújító munkálatokat, szemetet szedtek, növényeket ültettek, adományt gyűjtöttek, szociális otthonokba látogattak el előadást tartani, kirándulni vagy csak beszélgetni a lakókkal.

A csatlakozó önkéntesek – akik között idén cseh és horvát fiatalok is voltak – a három nap alatt átélhették, hogy mennyit épülhetünk a környezetünkért és a másokért hozott áldozatokkal. Személyes tapasztalatot szereztek arról, mit jelent az, hogy több vagy, ha adsz.

Forrás: 72ora.hu

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk, aki megadtad nekünk a hozzád fordulás lehetőségét, kérünk, Jézus Krisztusért hallgass meg minket, amikor hálaadással és kéréseinkkel hozzád fordulunk.

Hálát adunk neked, hogy igéd napról napra megerősít bennünket. Adj nekünk igaz hitet, hogy ezáltal megerősödvé éljünk a földön, szeretetben szolgáljunk, és el nem múló örömmel hirdessük szeretetedet.

Hálát adunk neked, hogy mind ebben feltekinthetünk Jézus Krisztus keresztiére. Távolítsd el szívünk-ből a türelmetlenséget és a csüggedést, a reménytelenséget és a kilátástalanságot. Add, hogy Atyai jószágodról soha meg ne feledkezzünk, ez erősítsen meg bennünket akkor is, amikor terheket kell elhordoznunk.

Kérünk, őrizd meg gyülekezteinket és az egész kereszténységet. Segíts, hogy minden szavunkkal és cselekedetünkkel feltámasztott Urunkról tanúskodjunk! Tégy alkalmassá bennünket szolgálóddra, hogy Jézus Krisztus megváltó szeretetéről tudjunk tanúbizonyságot tenni.

Könyörgünk hazánkért, népünkért és az egész teremtettségért. Őrizd meg minden bajtól és veszedelemtől. Add, hogy a békeesség hangja hangosabb legyen a békétlenség hangjánál. Add, hogy a mulandó világban mindenki meglássa el nem múló országod dicsőségét, amelyben békeesség és öröm uralkodik.

Kérünk mindenkiért, akik segítséget szenvednek. Te adj erőt a betegeknek, hogy el tudják hordozni betegségüket. Te vigasztald meg mindazokat, akik fájdalmat hordoznak szívükben; adj erőt azok számára, akik a hétköznap terhei alatt megfáradtak.

Hallgass meg, Urunk, és áraszd ránk megszentelő Lelkedet, hogy általa lehessünk gyermekeid már ebben az életben és egykor az örökévalóságban is a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

Szentháromság ünnepe után 21. vasárnap

Jer 29,1-14

A békességért való fáradozás – saját választásod

1985 februárjában, az egyik kora hajnali órában a marcali laktanya egyik körletéből néhány társunk civil ruhába öltözött, elbúcsúzott tőlünk, majd elment, leszerelt. Köztük volt az a barátom is, akivel kicsit hasonló életutat jártunk, annyi különbséggel, hogy idősebb volt nálam, és egy évvel előbb jelentkezett a teológiára, így hamarabb is szerelt le. Nehéz volt ott maradni még egy évre és tovább sorkatonáskodni. Barátom hiánya az ott maradáshoz még nehezebbé tette. Ő pedig a leszerelése után egy héttel levelet írt nekem, és ebben Jeremiás könyvének ezt a szakaszát idézte: „*Fáradozzatok annak a városnak békességén, ahová fogságba vitettek benneteket, és imádkoztatok érte az Úrhoz, mert annak békességétől függ a ti békességetek is!*”

Emlékszem, akkor meglepett engem ez az idézet. Teljesen kívülről éreztem magam ott a marcali laktanyában, a Magyar Néphadsereg kötelékében. Nem éreztem, hogy komoly erőfeszítést megérne, hogy én a laktanyáért bármi olyat is tegyek, ami az elvártnál több fáradozást igényel. Mint tudható, a rendszer pár év múlva végleg és visszafordíthatatlanul összeomlott. Persze akkor, 1985-ben ezt még nem tudtuk, mégis kicsit ambivalens hatást keltett bennem akkor ez a bibliai idézet.

Most, több mint harminc év után arra jutottam, miután élettemnek ez az epizódja megelevenedett, hogy valójában én pontosan azt tettem, amire a jeremiási felhívás vonatkozott. Ha fáradoztam valamin is, az a hely békessége volt. Mégpedig úgy, hogy beszélgettem az emberekkel, társaimmal és feletteseimmel egyaránt, és figyeltem rájuk, megértettem a problémáikat, és azt adtam nekik, ami Dietrich Bonhoeffer szerint a legtöbb, amit adhatunk az embertársunknak, testvérünknek: a meghallgatást. Mit tudtam én még akkor arról, hogy a lelkeszi szolgálatban van olyan, hogy lelkigondozói beszélgetés – de ösztönösen is ezt gyakoroltam.

És mindazok a hívő testvérek, akik hozzám hasonlóan meghallgatnak másokat, és figyelnek a problémáikra, életük alakulására, mind a hely békességéért fáradoznak, tudtukon kívül is. Hiszen hogyan máshogy lehet egy hely, egy város vagy község békességéért fáradozni, ha nem úgy, hogy az ittlét terheit segítünk cipelni, hogy empátiánkkal segítünk kisimulni konfliktusoktól, presszióktól ráncossá gyűrődött homlokokat és színyilni ökölbe szorított kezeket?

Jeremiás próféta a maga idejében átélte népe fogságba hurcolását, annak megtörténte után azonban már új látásmódot, hozzáállást javasolt. Miután a fogság már tény, és a kényszerű ottlét már adottság, figyelmét arra fordítja, hogyan lehet ezt a

helyzetet pozitív lehetőséggé alakítani. Azt mondják, minden fejben dől el. Rajtad múlik, mit hozol ki egy helyzetből. Nem akartad? Mást szerettél volna? Nem akartál Babilonba menni, lehet, de most már itt vagy, és nincs mód visszaforgatni az időt. Babilonban, a te Babilonodban kell elgondolkodnod azon, hogy mit kezdesz itt az életeddel. Nem elég kívánni, hogy leteljen, ez olyan lenne, mint a talentumot elásni és érintetlenül visszaadni.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

Mit fogsz tenni? Vajon csak ülsz a sutban, és vakargatod a sebeidet, vagy ököllel nekimesz-e a városnak, hogy konok falán véresre zúzd koponyád, vagy kész vagy-e fáradozni a békességéért? Kész vagy-e fejtől fejig menni, hogy segíts a lelkeknek békére találni? Mert azt állítja a próféta, hogy ez a te lelked békére jutásának is az eszköze. Mialatt másokra koncentrálsz, és engeded magad bevonni az ő világukba, ezalatt a te lelked is, a te sebeid is gyógyulásnak indulnak.

Jézus a jeruzsálemi bevonuláskor ezt mondta: „*Bárcsak felismerted volna ezen a napon te is a békességre vezető utat!*” (Lk 19,42) Ez a békességre vivő út belőle fakad, egy vele és az ő követésével. A fáradozás a békességért az a magatartás, amely valós alternatíva, bárhol legyünk is, bármilyen legyen is a mi saját Babilonunk, és bízhatunk benne, hogy Isten mellénk áll ebben a fajta fáradozásunkban.

Imádkozzunk! *Jézus, a te nyugalmad és békéd megragadott engem. Segíts, hogy erre hagyatkozhassak akkor is, amikor közel van hozzám a pánik és a kudarcoktól való félelem. Ámen.*

■ RÉZ-NAGY ZOLTÁN

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 5.) *Ahogy az Úr is megbocsátott nektek, úgy tegyetek ti is.* Kol 3,13 (Neh 9,17b; Mt 5,38–48; Ef 6,10–17; Zsolt 69,17–37) Ha a gyermekünk eltör egy poharat, és emiatt meg van ijedve, megvizsgáljuk, mert látjuk, hogy véletlenül tette. Ha azonban rossz napunk van, akkor lehet, hogy kemény szavakkal illetjük. Egy barátunk többször is elnézzük azt, amiért valaki másra hosszú ideig ferde szemmel nézünk. Van, aki egy életen át haragot hordoz valaki iránt, magát mérgezve ezzel. A megbocsátás nem mindig könnyű. Vajon Isten mennyire bocsátott meg nekünk? Ha felismerjük, hogy Krisztusért teljesen, feltétel nélkül, ingyen kegyelemből, akkor könnyebben tudunk megbocsátani mi is mindenkinek saját javunkra és mások javára. Imádkozzunk, hogy a lelkünk szabaduljon a sérelmek terhe alól! Ámen.

Hétfő (november 6.) *Nagy az Úr, méltó, hogy dicsérem, nagysága felfoghatatlan.* Zsolt 145,3 (Kol 2,9–10; Róm 12,17–21; Ez 20,1–17) Milyen jó, hogy minden napunkat abban a tudatban kezdhetjük, hogy olyan Isten gyermekei lehetünk, akinek nagysága felfoghatatlan! Az emberi beszéd csődöt mond, ha megpróbálja megkísérelni, hogy leírja Isten dicsőségét. Mi olyanok vagyunk előtte, mint „egy vízcsepp a vödörben... egy porszem a mérlegserpenyőn” (Ézs 40,15), mégis határtalan a szeretete irántunk. Csodálatos ez a tudás, méltó az Úr a dicséretre. A mi szánkban is szólaljon meg a hálaadás szava!

Kedd (november 7.) *Aki kardot köt, ne kérkedjék úgy, mintha már lecsatolta volna!* 1Kir 20,11 (Jak 1,19–20; 2Kor 10,1–6; Ez 20,30–44) E szavakkal Aháb király az igazság szavait szólt. Napjaink úgy telnek, hogy meg kell küzdeni az emberi gonoszsággal és kicsinyességgel, úgy, hogy minden rosszat jóval győzzünk le. Isten a szeretet útjára tanít Jézus példáján keresztül, egy olyan útra, amely számunkra is esélyt ad a méltó életre ezen a földön. Aki azonban kardot köt az oldalára, és maga választja a harcot, az nem úszhatja meg küzdelem és csata nélkül. Milyen jó lenne megtapasztalni a szeretet erejét nap mint nap!

Szerda (november 8.) *Uram, gondolj ránk, ne bontsd fel a velünk kötött szövetséget!* Jer 14,21 (Lk 1,69.72; 1Móz 13,5–12 [13–18]; Ez 33,10–20) Jeremiás úgy mondja ezeket az imádságokat, hogy saját, Istenhez hűtlenné vált népe üldözi, mégis a nevükben szól Istenhez. Mi is imádkozhatunk Jeremiás példáját követve ismerőseinkért, családtagjainkért, akik eltávolodtak Istentől, vagy talán nem voltak közel hozzá soha. Kér-

jük Teremtőnket, hogy szólítsa meg őket, hogy érintse meg a szívüket! Imádságunkat követően álljunk példaként előttük, hozzásegítve őket, hogy rajtunk keresztül is megismerjék az élő és ható Istent!

Csütörtök (november 9.) *Az Úr elküldött [engem]..., hirdetem az Úr kegyelmének esztendejét, Istenünk bosszúállásának napját.* Ézs 61,1–2 (Mk 1,15; 3Móz 19,1–3.13–18; Ez 33,21–33) Sokszor érhet bennünket igazságtalanság földi életünk során, de bízhatunk az igazságos Istenben, abban, hogy kezében van az ügyünk, és nem mondhatjuk, hogy nincs vigasztalás. Bármilyen történet is, van vigasztalás Krisztusban, a vele való közösségben! Ezt hirdethetjük mi is személyes életpéldánkkal. A Szentléleknek az egyik neve Vigasztaló, ez az egyik kiemelt feladat számára: vigasztalni az embereket, bennünket is.

Péntek (november 10.) *Népem összetörése engem is összetört... Nincs balzsamolaj Gileádban, nincs ott orvos?* Jer 8,21–22a (Lk 5,31–32; Lk 22,49–53; Ez 34,1–16) Jeremiás korában Gileád város balzsamát mint csodaszert Isten különleges ajándékának tekintették, Gileád orvosait pedig Isten küldötteiként tisztelték, a város mégis elpusztult. Isten a nyomorúság után mindig kiutat mutat. Jézus meghalt a bűneinkért, és feltámadt. Az emberiség számára egyedül a Golgotán van gyógyulás, ott találjuk az áldott Orvost. Az Ige a gyógyír, balzsam számunkra. Nézzünk fel a Golgotára! Onnan árad ránk a fény, a megváltó szeretet, a szükséges megújulás és a beteg nemzet gyógyulása. Ezért kell – kellene – többet beszélni erről másoknak is.

Szombat (november 11.) *Én magam oltalmazom [Jeruzsálemet] mindenfelől – így szól az Úr –, mint egy tüzes fal.* Zak 2,9 (Mt 16,18; 2Tim 2,1–5 [6]; Ez 34,23–31) Az ókori világban természetesen számított, hogy egy-egy várost hatalmas kőfallal vettek körül. Így tudtak védekezni a külső támadásokkal szemben. Isten szerint azonban a biztonságról másképp kell gondolkodni. Az ember jellemzője minden korban, hogy elfelejtkezik Istenről, a Bibliáról. Csak önmagára gondol, és a saját földi helyzetét szeretné biztosítani, ezért kezd falakat építeni önmaga köré. Ez a védőfal lehet a pénz, a karrier, embereknek való hízogás, ragaszkodás rossz szokásokhoz stb. Az ilyen emberhez szól Isten: ne kerítsd magad körül semmivel sem, mert én leszek az, aki megáldalak téged, benned fogok lakozni, és tűzfalként körülveszlek, hogy megvédjelek, oltalmazalak és vezesselek téged!

■ FÜLÖP MÓNIKA

HIRDETÉS

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

A hónap igéje

Egy kisgyermek mondta el a világ egyik legnagyobb bölcsességét. A társai azzal bántották, hogyan képzeled azt, hogy Isten a templomban lakik. A gyerek gondolkodott egy kicsit, azután azt mondta: „Tudjátok, hogy az én papám orvos. De nem az orvosi rendelőben lakik, hanem otthon velünk. A rendelőbe pedig gyógyítani jár. Így van ez Istennel is. Otthon lakik nálunk, a szívünkben, de a templomban rendel, itt gyógyít.”

„Közöttük lesz hajlékom...” – ezzel azt ígéri Isten a népének, hogy felkereshetik őt, akik orvosoknak, gyógyítójuknak szeretnék. De ő ennél többet akar adni. Velünk akar lakni. Azt a szeretetkapcsolatot akarja adni, amely személyes és meghitt, meleg és megértő, amely olyan, mint egy család belső kapcsolata. „Istenük lesznek, ők pedig az én népem lesznek.”

Ismered-e ezt a kapcsolatot Istennel? Amikor nemcsak a rendelésére mérsz panaszaiddal, hogy Uram, ezerféle bajomból gyógyíts meg, mert itt fáj és ott fáj, hanem úgy vagy együtt otthonodban vele, meghitt közösségben, mint ahogyan József Attila vágyódott rá Isten című versében:

*Istenem, én nagyon szeretlek,
Én szíve lennék a szivednek.
Ha rikkancs volna mesterséged,
Segítnék kiabálni néked.*

*Hogyha meg szántóvető lennél,
Segítnék akkor is mindennél.
A lovaiddat is szeretném,
Szépen, okosan vezetném.*

*Vagy inkább ekeszarvat fogva
Szántanék én is a nyomodba.
A szíkre figyelnék, hogy ottan
A vasat még mélyebbre nyomjam.*

*Ha tanár lennél, én ügyelnék,
Hogy megtanulják jól a leckét.
S odahaza a sok tanítvány
Dolgozatát is kijavítanám.*

*Nem zarvarnálak ennél, annál,
Tudnám én jól, mire mit adnál.
S bármi efféle volna munkád,
Velem azt soha meg nem unná.*

*Ha nevetnél, én is örülnék,
Vacsora után melléd ülnék.
Te az én szívemet elkérnéd
S én hosszan, sok szépet mesélnék.*

(1925)

*Közöttük lesz hajlékom,
én Istenük leszek,
ők pedig az én népem lesznek.*

(Ez 37,27)

Én így képzelem el, hogy Isten Istenünk lesz, mi pedig az ő népe leszünk. Csendes esteiken megbeszélhetjük a napi történéseket, elmondhatjuk mindazt, ami fáj, bevallhatjuk azt, amit elrontottunk, segítséget kérhetünk kudarainkban. De hálás szívvel meg is köszönhetjük ajándékait, az örömeiket és áldásokat, amelyeket kaptunk.

Nincs nagyobb dolog, mint az, hogy Isten hajlandó ilyen közel lenni hozzánk. Mert Isten nem a távoli ismeretlenben lakik, nem kiismerhetetlen és kiszámíthatatlan, szeszélyes Létező, hanem népével, gyermekeivel lakó szerető Atya. Rá mindig számíthatunk, hozzá mindig bizalommal fordulhatunk. Ha úgy adódik, a vállán kisérikhat-

juk magunkat, kiönthetjük neki szívünket, mert megért, végtelenül szeret. Van úgy is, hogy dorgál, de azt is szeretetből, javunkra teszi. És akkor sem hagy el, akkor is velünk, közöttünk lakozik, amikor mi megbántjuk engedetlenségünkkel, hűtlenségünkkel.

Bízzál hát: Isten Jézusban közénk jött, emberré lett, és közöttünk lakozott. Szentleke által most is közöttünk van, sőt bennünk él. Nincs ennél nagyobb, boldogítóbb ajándék.

■ BALICZA ÍVÁN

HIRDETÉS

**Kövessen bennünket
az interneten is:
evangelikus.hu**

**Naponta aktuális tartalommal,
lelki táplálékkal, friss hírekkel,
érdekes interjúkkal, véleményekkel,
videókkal és képekkel várja Önt
a Magyarországi Evangélikus Egyház
hivatalos honlapja.**

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

„Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek...” (Ez 36,26a)

Országos evangelizáció

Ismét telt ház volt a Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói Bizottsága által rendezett országos evangelizáción a budapesti Deák téri evangélikus templomban. Az október 14-i alkalom vendég-igehirdetője a német Ulrich Parzany volt, aki egyedi megvilágításba helyezte a 2017. esztendő ígését, Ezékiel könyvének 36,26a versét, amely a hazai evangélikusság legnagyobb évenkénti lelki alkalmának is mottója lett az idén.

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Adélelőtt közös énekléssel kezdődött, amelyet Győri János Sámuel nyugalmazott pesterzsébeti evangélikus lelkész vezetett. Szeverényi János országos missziói lelkész köszöntése után Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke mondott igei bevezetőt, és kérte Isten áldását az egész napra. Dr. Hafenscher Károly, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkészi elnöke, miniszteri biztos a reformáció ötszázadik évfordulójának apropóján taglalta az Úristen által elénekelt lehetőségeket.

Ezután Ulrich Parzany tartotta meg igehirdetését (Bukovszky Ákos tolmácsolásában). A német lelkész először a bibliaolvasás és -értelmezés történetét elemezte. Kitért arra, hogy a korábbi korokban sokszor allegorikusan magyarázták a Szentírást, nem vették szó szerint a leírtakat, máskor pedig úgy értelmezték, hogy prekonceptiójuk volt, azaz azt értették az Igéből, amit maguk akartak. A reformátorok mutattak rá arra, hogy a Biblia egyértelmű: értelmezi önmagát,

csak a mélyére kell ásni a szövegnek. Bár nem szabad kiragadni az egyes mondatokat, mert fontos a szövegösszefüggés, de gyakran van úgy, hogy egy szép mondatot kiválasztanak – magyarázta Parzany, aki éppen ezért megpróbálta elmondani a résztvevőknek, mit is jelent az ígében az új szív. Hol van Izrael szíve. Hol található ez?

Ezékiel próféta szavai Kr. e. 587-ben, a babiloni fogság idején, Jeruzsálem pusztulása után hangzottak el. Amit Jeremiás próféta annak idején megjósolt, az ekkor már valóság. Isten megígérte Izraelnek, hogy jelen lesz a templomban, Isten népének gyülekezési helyén, ott, ahol az oltáron évente egyszer, jom kippurkor a főpap engesztelő áldozatot mutat be a *Tízparancsolatot* tartalmazó szövetség ládája előtt. Ez a hely volt a zsidóság értelmezése szerint „Izrael szíve”. Ezt a szívet rombolták le a babilóniaiak, ezért volt tragédia a zsidóság számára, hogy „kitépett a szívük”. Ám Isten megígéri, hogy a kőszív (templom) helyett új szívet ad nekik.

János evangéliumában olvassuk, hogy „az Ige testté lett”, Jézusban Isten emberré lett, Isten őt rendelte engesztelő áldozatnak a bűnösökért, ő lett Izrael új szíve, az egyedüli megmentő. Így lett ő az üdvözítő a mi számunkra is. Jézus ad új szívet – hirdette Parzany, és azt is elmondta, hogyan kaphatunk új szívet a reformátori gondolat szerint: egyedül hit által!

Luther Márton 1519-ben az úrvacsoráról szóló iratában azt mondta, hogy Krisztusban mi egy kalács vagyunk, hiszen a kalácsban nincsen már külön a tojás vagy a liszt, csak a sütemény létezik. Krisztusban minden elvétezik: Isten irgalma, szeretete öböne van, az én bűneim is. Mély közösség ez, nem lehet már szétválasztani, szétszedni egymástól.

Az igehirdetés után kiscsoportos szekciókban – többségükben lelkészek vezetésével – folytatódott az alkalom. Ebédszünetben a Selah nevű muravidéki dicsőítő csapat a templom előtti téren adott izelítőt a járóelőknek az Isten házában zajló alkalom lelkiségéből.

Délután három bizonyágtételre került sor. Dr. Garádi Péter, az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület elnöke arról szólt, milyen nehézségek árán kellett kitartania életében Isten ígéje mellett, s hogy az általa kapott lelki kincsek gazdagságát laikusként hogyan sikerül azóta is különböző szolgálati helyeken megosztania másokkal. Beszélt egy braziliai bal esetéről is, amelynek során le tudta tenni életét Isten kezébe...

Németh Mihály korábban a drogok fogságában élt. Már tizenévesen drogfüggő volt, több elvonókúra, pszichiátriai kezelés sem segített, mígnem a ráckeresztúri református drogmisszióban tudott a drog és bűnei terhétől is megszabadulni. Élete azóta értelmet nyert, újra tanul, és hívő társat is adott mellé az Úr.

Deme János, bár keresztény családban nőtt fel, mint elmondta, sokáig „lelki halálban” élt. Ugyanakkor megvolt benne a vágy arra, hogy megtérjen gonosz gondolataiból és rossz cselekedeteiből. Tudta, hogy engedetlen, szeretetlen, tiszt-

teletlen, és csak önmagának él, de „még időben” ráeszmélt, hogy Jézus mit tett érte, azért, hogy ezekből a bűnökből megszabadítsa őt. Jóllehet néhány évvel ezelőtt rákot diagnosztizáltak nála, ám ez a megpróbáltatás már élő hitű keresztényként érte, és a klinikán is képes volt bizonyosságot tenni a többi beteg előtt arról, hogy mit tett az ő szívében Jézus. Időközben teljesen gyógyultnak nyilvánították, és – a Magyar Tudományos Akadémia égisze alatt – a rákkutatásban segítkeznek.

Az úrvacsorás istentiszteleten Szeverényi János hirdette Isten ígését Lk 7,36–50 („Megbocsáttattak a te bűneid”) alapján. Az országos missziói lelkész a bűnös asszonyról szóló történet alapján hívta fel a figyelmet arra, hogy mindenkinek meg kell térnie bűneiből, anélkül nem lehet üdvözülni. Istennek hiányoznak az elveszettek, de tudnunk kell, hogy mi is ugyanolyan elveszettek vagyunk, és mi is az ő bűnbocsánatából élünk. Isten előtt nincsen különbség a bűnösök között. Isten kegyelme mindenki számára adott, nem fegyelmi, hanem kegyelmi eszközt használ bűneink eltörlésére; Jézus életünk legszennesebb részét mosta le a vérével. Az igehirdető ezután felszólította a hallgatóságot, hogy ne menjenek úgy haza, hogy ne tennék le terheiket Isten oltáránál. A Bárány azért jött, hogy viselje azokat és magára vegye – zárta gondolatait Szeverényi János.

Az alkalom úrvacsorával zárult. A liturgiai szolgálatot Gáncs Péter elnökpüspök végezte, Jézus testének és vérének kiosztásában pedig számos lelkész segédkezett.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUSZANNA

Krisztussal egy kalácsban

„Nagy problémánk van ma Európában. Ez azonban már jó ideje létező probléma” – emelte ki szószéki igehirdetésében Ulrich Parzany, a Deák téri evangélikus templomban tartott országos evangelizáció meghívott szolgálattevője. Ha valaki a hallgatóság soraiban mindezek után aktuálpolitikai utalásokat várt, vagy egyenesen ezekre számított volna, nos, annak csalódnia kellett. Az egyházi körökben nálunk is jól ismert nyugalmazott német evangélikus lelkész nem köntörfalazott, hanem kimondta, hogy a bajok gyökerét ő bizony a hívőkben látja... Meghökkenőnek tűnő megállapítását egy hajdani neves indiai prédikátorra, Szádhü Szundar Szinghre (1889–1929) való utalással támasztotta alá, aki Európában tett útja után született könyve egyik fejezetének ezt a címet adta: Krisztus nélküli keresztényeket láttam.

Az indiai szerző száz évvel ezelőtti (!) diagnóza lényegre törő és számunkra is elgondolkodtató. Ő azt írja, hogy az európai keresztényeknek nagy templomaik, szép liturgiáik és hagyományaik vannak. Ám közülük sokan – bár keresztényeknek hívják őket – Jézust nem ismerik, nem tapasztalták meg a bűnbocsánat örömét, és a Biblia olvasása nélkül élik az életüket. Nem Isten akarata érdekli őket, hanem sokkal inkább a pénz. Vesszekednek egymással, és nem ismerik Jézus szeretetét. És ha mindez még nem lenne elég, Parzany a gondolatmenetét – immár a saját szavaival – így folytatta: „Mind a mai napig ez Európa legnagyobb baja!”

Hogy mindezt „nem ok nélkül” mondta, arra a későbbiek során derült fény. Az istentiszteletet követő, általa vezetett bibliakör-

ben ugyanis Parzany egyebek mellett arról beszélt, hogy Németországban újtára indítottak egy kezdeményezést, amely a bibliai értékek melletti kiállást tűzte ki célul. Mint említette, hazájában vannak olyanok, akik a Szentírást nem tartják az Úr igéjének, illetve azt nem összefüggésben, hanem belőle hosszabb-rövidebb részeket kiragadva, a maguk tetszése szerint értelmezik. Mindezek miatt hitvalló mozgalmat indítottak újtára, hogy egy hálózat keretében fogják össze a hasonlóan gondolkodó közösségeket, gyülekezeteket, szervezeteket. Internetes oldalukon (bibelundbekenntnis.de) hitet tesznek amellett, hogy a Biblia Isten szava, és hangsúlyozzák, hogy az Ige a mai világ kérdéseire is adhat választ. Felemelik továbbá a szavukat – például – az azonos nemű párok egyházi megáldása és „házassága” ellen. Magyarországon még nem tartunk itt, de ki tudja, mit hoz a jövő...

Egy bizonyos: csak egyetérthetünk azzal, amit a nap folyamán – és nem csupán a reformáció indulásának kerek évfordulója miatt – a lényegét kiemelve többen többféle képpel is hangsúlyoztak: törekedjünk az Istennel való napi kapcsolatra, a Jézussal megélt személyes közösségre. Miként az egyik bizonyoságtévő nyomatékostította: éljünk „istenkitettségekben, istenfüggőségben”. Vagy Ulrich Parzanyt – illetőleg Luther 1Jn 2,18–29-hez írt kommentárját – idézve „legyünk egy kalácsban Jézussal”, azaz tartozunk vele össze olyan erőteljesen, ahogyan a kalács összetevői is egy szétválaszthatatlan egésszé állnak össze a tészta kikeverése után.

■ GAZDAG ZSUSZANNA

Az október 14-ei országos evangelizációt követő vasárnapon Ulrich Parzany (képkön balra) a csömöri evangélikus gyülekezetben hirdette az igét dr. Bukovszky Ákos átéléssel teli tolmácsolásával. A német evangélikus lelkész 1Thessz 1,2–3 alapján tartott beszédében Pál apostol és az általa másodikként megalapított görög gyülekezet példáján keresztül az Istenbe vetett hit reményt adó szeretetének fontosságát hangsúlyozta. Kiemelte, hogy a hit nem hagyomány, hanem személyes döntés eredménye, mert ahol az ige hangzik, ott az egyénnek döntenie kell. Aki pedig az Atya mellett dönt, azt az ő kitért, ölelő karja várja.

■ BODA ZSUSZA felvétele

„Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz” (Zsid 13,8)

Evangélikus–református közös ünneplés a Fasorban

Úrvacsorás istentisztelettel és közös zsinati üléssel ünnepelte a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóját a Magyarországi Evangélikus Egyház és a Magyarországi Református Egyház Zsinata október 13-án Budapesten. A két testület tagjai közös nyilatkozatot is elfogadtak.

A közös ünnep nyitánya a budapest-fasori evangélikus templomban tartott istentisztelet volt, amelyen – a helyi evangélikus, illetve a református egyházak közösen lelkészei mellett – a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) és a Magyarországi Református Egyház (MRE) lelkészi és világi vezetői szolgáltak. A megjelenteket Aradi György, a fasori evangélikus egyházközösség igazgató lelkésze köszöntötte. „Isten számít figyelmünkre, szeretetünkre, hűségünkre, hangunkra, csendünkre és aláztunkra. Így hív a kegyelem közös asztalához is” – hangsúlyozta.

Az evangélikus zsinat lelkészi elnökének, Hafenscher Károlynak és Fekete Károly református püspöknek a liturgiai szolgálata után Huszár Pál református főgondnok és Abaffy Zoltán, az evangélikus zsinat nem lelkészi elnöke olvasott igét.

Bogárdi Szabó István püspök Márk evangéliuma 4. részének 35. versétől olvasta Isten igéjét. „Jézus azt kérdezi a tanítványoktól: »Miért féltetek ennyire? Miért nincs hitetek?« Hát nem az a hit, hogy felrázzuk a Mestert? Ha tudjuk, hova kell menni oltá-

lomért?” – szegte a kérdést az ünneplő gyülekezetnek az MRE Zsinatának lelkészi elnöke. Ezután Gáncs Péter evangélikus elnök-püspök kereste az evangéliumi történet és a reformáció eseménye közötti kapcsolatokat. Igehirdetésében (*képünkön*) felvetette a kérdést: kicsoda Jézus Krisztus számomra? A választ Luther Márton és a *Heidelbergi káté* szavaival adta meg.

Mészáros Ildikó református és Magyarokutói Gyuláné Tóth Katalin evangélikus lelkész imádsága után ismét Hafenscher Károly és Fekete Károly liturgiai szolgálata következett, majd sor került a közös úrvacsoravételre. A reformátusok kenyérrel, az evangélikusok pedig ostyával vették Jézus Krisztus testét. (Az istentisztelet perselypénzét annak a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetnek a támogatására ajánlották fel, amelyben református és evangélikus hallgatók közösen tanulnak.)

A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében tartott frissítő szünet végeztével a résztvevők átvonultak a közös zsinati ülés helyszínére, a fasori református templomba.

„A reformáció nagy üzenete, hogy itt most együtt vagyunk, együtt adunk hálát megtartásunkért, és keressük a további utakat. Szeretném hinni és remélni, hogy az Úr öröme leli közös tanácskozásunkban, és áldásával kíséri az itteni megnyilatkozásokat, elhatározásokat, és hiszem, hogy közös nyilatkozatunk az ő akarásával találkozik” – nyitotta meg Huszár Pál dunántúli református főgondnok a két egyház közös reformációi zsinatának ülését, amelyet – elnökként – Bogárdi Szabó Ist-

ván és Hafenscher Károly vezetett le. „Mit hagyunk az utókorra? Mi marad meg utánunk, milyen szó, milyen tett? Ha értéket hagyunk magunk után, mi is értékesek voltunk. Micsoda kincset hagytak ránk reformátor elődeink! Tudunk jól élni ezekkel?” – e kérdéseket már az MEE Zsinatának nem lelkészi elnöke, Abaffy Zoltán vetette fel köszöntőjében.

Rácz József református jegyző és Kerész Géza evangélikus zsinati gazda jelentését követően Hafenscher Károly ismertette a tárgysorozatot. A közös zsinati ülés határozatképességének megállapítása után Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa tartott előadást. Az evangélikusok és a reformátusok négy közös kincsére irányította a figyelmet: a Bibliára, Isten felségének és mindenhatóságának elismerésére, az evangéliumra és a reformációnak a földi dolgok iránti nyitottságára. Az evangélikus zsinat korábbi lelkészi elnöke szolt azokról a sajátosságokról, amelyekben még nem sikerült konszenzusra jutni, majd a két egyház intézményeinek és közeledési kísérleteinek történetét vázolta fel az 1830-as abaujkéri és az 1833-as nagygyeresdi egyezménytől indulva a soha meg nem valósult evangélikus–református egyházi unióig.

Köntös László a reformáció egykori és mai üzenetét boncolgatta. Felhívta a figyelmet arra, hogy világnézeti és hitbeli megújulásunk záloga nem lehet más, mint a visszatérés az Igéhez. „Az egyház-

FOTÓK: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

nak nincs semmije, csak az Ige – és az pont elég” – szögezte le a Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi főjegyzője.

Egyházunk országos felügyelője elsősorban Philipp Melanchthon személyét állította a fókuszba előadásában. „Melanchthon józan, kiegyenlítő attitűdjének kulcsszerepe volt abban, hogy kapcsolat szülessen a wittenbergi és a genfi reformáció között, és általános szellem-történeti távlatot kapjanak a reformáció tanításai” – fogalmazott Pröhle Gergely.

Zán Fábán Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke a határon túliak képviselőjében szolt arról, hogy szeptember 17-én több ezer protestáns gyűlt össze az ukrán főváros főterén, de nem írt róla a sajtó. Az eseményről nem

véletlenül jelent meg egy külföldi lapban ezzel a címmel a hír: *Forradalom, amelyet nem vett észre senki.* „Tudjuk, hogy küldetésünk van – hangsúlyozta a püspök, hozzátéve: – Mi, magyarok már ötszáz évvel ezelőtt fontosnak tartottuk az anyanyelvű Szentírást.”

Pálúr János orgonaművész orgonajátéka után szavaztak az egybegyűlteket a két egyház által közösen megfogalmazott nyilatkozatról. Az iratot két tartózkodással és egy ellenszavazattal fogadták el a küldöttek. Gér Andrásnak, a református zsinati hivatal vezetőjének hirdetései után éneklés, áldás és a *Himnusz* következett. Az ünneplő közösség ezek után koszorúzásra vonult át a Reformációi emlékparkba.

Forrás: Evangélikus.hu / Reformatus.hu

A Magyarországi Evangélikus Egyház és a Magyarországi Református Egyház Zsinatának közös nyilatkozata a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóján

A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóján reformátusok és evangélikusok együtt adunk hálát Istennek üdvözítő és megtartó munkájáért. Hálát adunk elődeinkért, akik felragyogtatták Jézus Krisztus nevét az Isten után vágyakozó világban, anyanyelvre fordították a Bibliát, és kinek-kinek a maga nyelvén kezdték hirdetni az újjáteremtő Krisztus megváltó kereszthalálát és feltámadását. Jézus hordozza a tökéletes istenképet, az igaz emberséget, és őbenne van elrejtve mindaz, amit méltó életnek nevezünk.

Ma, a hitünket megvalló úrvacsorás istentiszteletünkön és közös zsinatunkon kinyilvánítjuk Jézus Krisztusban megalapozott egységünket. Valljuk, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére (Fil 2,11). Nincs senki másban üdvösség, mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, amely által kellene nekünk megtartatnunk (ApCsel 4,12).

Fájlaljuk, ha nem fáradoztunk a nekünk ajándékozott kegyelem mértéke szerint a keresztyén egyház egységén, és nem tettünk bizonyosságot szóval és saját életünkkel Krisztus szeretetéről. Mindazáltal reménységgel valljuk és hirdet-

jük az igaz beszédet: ha vele együtt meghaltunk, vele együtt fogunk élni is (2Tim 2,11). Hisszük, hogy Isten Jézus Krisztusban öröktől megbékéltette magával a világot, és arra hív evangéliuma által, hogy béküljünk meg vele mi is (2Kor 5,20).

Buzdítjuk testvéreinket az évszázados gyakorlat és megegyezések (Leuenberg, 1973) nyomán működő szószék- és úrvacsorai közösségre, amely a krisztusi egység megvalósításának és megélésének kiabrázolt példája.

A reformáció máig tartó folyamatot indított el Európában; erre a megújulásra ma is szükség van az igazságtalanságoktól gyötört, háborúkkal sújtott világban. A reformáció ötszázadik évfordulóján újra elkötelezzük magunkat a testvéri egységre, az évszázados sebek gyógyítására, az anyaszentegyház szolgálatára minden nemzet és közösség javára.

Kérjük üdvözítő Istenünket, hogy tartson meg bennünket szeretetben, őrizzen és oltalmazzon hűségében és kegyelmében. Országá eljövételét várjuk.

Jövel, Uram Jézus! Ámen!

Budapest, 2017. október 13.

Négyszáz vezetőt vonzott a GLS

Magyarországon immár negyedik alkalommal rendezték meg a Global Leadership Summit, azaz nemzetközi vezetői konferencia elnevezésű, amerikai kezdeményezésű találkozót. Idén csaknem négyszáz hazai vezető jött össze október 6-7-én a budapesti MOM Kulturális Központ nagytermében, hogy együtt fejlesszék a keresztény értékrenden alapuló, etikus vezetői képességeiket.

A kétnapos, felekezeti közötti eseményt – amelynek immár huszonhárom éve az egyesült államokbeli, chicagói Willow Creek Gyülekezet ad otthont – eddig százhusz országban, több mint háromszázezer egyházi és világi vezető részvételével rendezték meg.

FOTÓ: ILLESSY ORSZOLYA

A visszajelzések azt mutatják, hogy a konferencián tanultaknak köszönhetően nyolcvanhárom százalékkal javult a csa-

patmunka és a munkával kapcsolatos elégedettség a résztvevők körében. A világos vízió megfogalmazásának köszönhetően hatvanegy százalékkal nőtt az érintett szervezetek hatékonysága, nyolcvanhét százalékkal javult az e szervezeteken belül mért elégedettség, és a megkérdezettek nyolcvanegy százaléka válaszolta, hogy a konferenciának köszönhetően a felettesük jobb vezetővé vált.

A magyarországi GLS-konferencia a keresztény egyházak és missziós szervezetek széles körű összefogásával, az Aliansz – Magyar Evangéliumi Szövetség és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa védnökségével jött létre. Nemzetközileg ismert és elismert előadóinak sorában volt például Melinda Gates, aki arról beszélt, hogy miként használja fel a Microsoft vállalatnál szerzett tudását és vagyonát a nonprofit te-

rületen működő alapítványuknál. Patrick Lencioni, *Az ideális csapatjátékos* című, nemrégiben megjelent könyv szerzője egyszerű modellel szemléltette, milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie annak, aki a csapat aktív és hatékony tagja kíván lenni. A Franklin Covey Társaság tanácsadója, Chris McChesney a végrehajtás négy alapelvéről beszélt. (Csaknem a konferenciával egy időben a Harmat Kiadó gondozásában jelent meg magyarul az e témával foglalkozó könyve.)

A konferencia magyarországi előadója az evangélikus Benkő Vilmos befektető, tehetséggondozó volt. *Vetés és aratás a gyakorlatban* című előadásában az élet négy befektetési területéről szólt. E négy terület az intelligencia, az érzelmi hányados, a fizikai testünk és a szolgálati, önkéntes felajánlásunk. Benkő Vilmos konkrét, személyes tanácsokat adott arra vonatkozóan, hogyan szánjunk időt ezek fejlesztésére.

Az előadások – a magyar előadó kivételével – felvételről, magyar szinkronnal, videós kivetítéssel hangzottak el. Feldolgozásukat moderátorok is segítették.

Forrás: GLS

Brüsszelben a protestáns üzenet

Soli Deo Gloria címmel nyílt a reformáció ötszáz éves történetét bemutató kiállítás a brüsszeli Balassi Intézetben. A Magyar Hullám Közéleti és Kulturális Társaság és Magyarország brüsszeli nagykövetsége által október 20-án rendezett est vendége Pröhle Gergely, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője és Sógor Csaba európai parlamenti képviselő, református lelkész volt.

Nagy Zoltán brüsszeli magyar nagykövet a kiállítást megnyitó köszöntőjében felidézte az öt solát, a reformátorok alapvető hit-tételeit, amelyek meghatározó befolyást gyakoroltak nem csupán az egyház, de a tudomány vagy a gazdaság újkori fejlődésére is. Mint mondta, a Külgazdasági és Külügyminisztérium által készített tablón élők példák elevenednek meg, hiszen „a reformáció üzenete ma mindennél idősebb a társadalmi, kulturális és lelki válsággal küzdő Európa számára: van remény a megújulásra, remény a megmaradásra”. A *Soli Deo Gloria* című kiállítás ezt a hit-

vallást próbálja átadni francia nyelven a brüsszeli közönség számára is.

Sógor Csaba – utalva a római katolikusok által olykor felvetett bírálatra – kifejtette, hogy a reformációval nem a válást ünnepeljük, hanem a felnötté válást. Van mit ünnepelni, mert a reformáció hitújítást, megújulást jelentett a *semper reformanda* reformatori parancsa szerint. A lelkész képviselő emlékeztetett arra, hogy a katolikus egyház is sokat köszönhet a reformációnak, hiszen ugyancsak megújulásra sarkallta, gondoljunk csak a második vatikáni zsinatra és határozataira.

A Luther által megfogalmazott tétel, miszerint a jól végzett munka Istent tiszteli, voltaképpen a kapitalista munkamorál megalapozása – mondta Pröhle Gergely. Egyházunk országos felügyelője hangsúlyozta: ha a pénzvilág a Luther- és Kálvin-féle hitelezési gyakorlatot követte volna, a világ valószínűleg nem jutott volna válságba a kétezres években.

A megnyitót beszélgetés követte, amelyet K. Rempert Péter, a belgiumi magyar protestáns gyülekezet lelkésze vezetett.

A tartalmas és színvonalas eszmecsere főbb kérdései a reformáció korának jelenkorral való párhuzamaira, a reformáció tanainak máig tartó érvényességére, az egyház társadalmi szerepére és Európa megújításában való lehetséges szerepére vonatkoztak.

Forrás: Vajna Márton / Magyarhullam.hu

Átadták a Reformáció emlékforrást

Különleges jellel, egy emlékforrással gazdagodott a főváros I. kerülete a reformációi emlékévé alkalmából. A kormányzati Reformáció Emlékbizottság támogatásából megvalósult emlékhelyet október 22-én adták át. A forrás az északi várfalon lévő Anjou sétányon, a Murád pasa bástyán kapott helyet, amely a budai Vár egy jól megközelíthető, mégis csöndes része.

FOTÓ: MISS TAMÁS

A Reformáció Emlékbizottság nem akart monumentális emlékművet állítani, helyette inkább egy beszédes jelet kívánt hagyni az utókorak. Az emlékforrás egyszerű jelzés a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóján. Arra figyelmeztet, hogy az embernek – egyénnek és közösségnek – újra meg újra vissza kell térnie a tiszta forrashoz, hogy felülvizsgálva, erőt merítve végezhesse küldetését a maga helyén, a maga idejében.

Az emlékkút a magyar kormány által felállított Reformáció Emlékbizottság tá-

mogatásával és a Budavári Önkormányzat közreműködésével készült el, Kovács Miklós építész tervei alapján. Építésével párhuzamosan az önkormányzat méltó környezetet alakított ki a forrásnak. A terület speciális prágai kövezettel burkolták, amely testvérvárosi segítséggel érkezett a cseh fővárosból. Ilyen járókövek díszítik Prága városát is, és 2008-ban, a Bécsi kapu téri evangélikus templom előtti terület burkolatának felújításakor is a cseh DAP cég szakemberei tették le – Kovács Miklós tervei alapján – a Prágából érkezett

Örökre fogadható a Kálvin téri reformációs installáció különleges köveinek egy-egy másolata. A fővárosban ez év tavaszától látható a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára készített köztéri installáció pályázatnyertes alkotása a budapesti Kálvin téren. Szabó Levente és Polgárdi Ákos, a különleges emlékmű tervezői a kezdetektől fogva úgy gondolták, szeretnék, ha az installáció még inkább közösségformáló erejű lehetne – ahogy maga a reformáció is. E gondolat a Kálvin téri kövek „ikertestvéreinek” örökbefogadásával teljesedik ki. Az emlékévé során olyan közintézmények és magyarországi vagy határon túli magyar nyelvű protestáns gyülekezetek jelentkezését várják, amelyek szívesen befogadnák egy emlékkő hiteles másolatát, hogy ezzel a gesztussal szellemi közösséget vállaljanak a Kálvin téri projekt célkitűzésével. A kövek örökbefogadásának regisztrációjára legkésőbb az emlékévé utolsó napjáig, 2017. december 31-ig van lehetőség az egyes kövek adatlapján. A kövek útját a ReForm500 oldalon kísérhetik figyelemmel – csaknem felület már örökre fogadták –, valamint bővebb információk és az örökbefogadás részletei is itt olvashatók.

fehér és rózsaszín köveket. Az emlékforrás körüli díszburkolatot most ugyanennek a cégnek a szakemberei készítették el. A kormány százmillió forint vissza nem térítendő támogatást biztosított az emlékhely megformálására.

Az I. kerület vezetése az emlékhellyel nemcsak a turisztikai látóvilágot bővítette a Várban, hanem olyan találkozási pontot is kialakított, amely a reformáció eszméire emlékezteti az arra járókat.

A Reformáció emlékforrást a kormány nevében Varga Mihály nemzetgazdasági miniszter adta át. Köszöntőt mondott Illés Dávid református esperes, dr. Nagy Gábor Tamás, Budavár polgármestere és dr. Hafenschner Károly, a Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosa is. Az ünnepélyes átadó végén Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnökpüspöke osztott áldást.

■ LANTOS MELINDA

Megnyílt a Reformáció Emlékbizottság kiállítása, a Reformáció 500 busz a budavári városháza előtt. A teljesen átalakított busz fő célja, hogy az egész országot végigjárva a legkisebb falvakba is eljuttassa a reformáció történetét és értékeit, és hozzáférhetővé tegye a legfiatalabbaktól a legidősebb korosztályig bárki számára. Az előzetes tervek szerint a reformációt bemutató busz egy-egy napig fog állni az útba eső településeken.

Tudásszomjat is olt az emlékkút

Különleges, nyolcszögletű kátékút állításával emlékeztek meg a reformáció indulásának ötszázadik évfordulójáról a szombathelyi evangélikusok. Az ivóvizet szolgáltató kutat október 22-én, a konfirmációs istentiszteletet követően áldotta meg Szemerei János püspök.

Az ünnepi alkalmon a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület lelkes vezetője hirdette Isten ígését. A liturgiában Rostáné Piri Magda vasi esperes mellett az egyházközség lelkeszei, Gregersen-Labossa

György, Torma-Hasza Mónika és Steindl-Papp Judit működtek közre. Énekel szolgált a gyülekezet kórusa.

A Luther által újra felfedezett forrás fontosságáról beszélt Jn 4,13-14 alapján tar-

tott prédikációjában Szemerei János. „A Jézus által kínált élő víz minket is megújíthat, mert a lélek szomjúságát oltja” – fogalmazott a püspök, és felhívta a figyelmet: a templom előtt álló, most átadott közkút ingyen adja vizét, és ezzel beszédesen hívja fel a figyelmet Isten szeretetére.

Az igehirdetés után tizen-negy konfirmandus vallotta meg hitét az oltár előtt, majd részesült első alkalommal az úrvacsora szentségében. Az istentisztelet végén Gregersen-Labossa György köszönetet mondott Szombathely városának a kapott támogatásért, amely lehetővé tette a kátékút felállítását. Elmondta, hogy a kút nemcsak a fizikai szomjúság oltására alkalmas vízzel szolgál majd, hanem – interaktív módon – az ismeretek forrasként is működik. A rajta elhelyezett tábla QR-kód segítségével a látogatókat egy internetes oldalra vezeti, amelyen további

hasznos információkat találnak az evangélikus tanításról.

Ezek után a jelenlévők kivonultak a templom előtt álló kúthoz, ahol Puskás Tivadar, a város polgármestere mondott ünnepi beszédet. A városvezető ígéretet tett arra, hogy a templomot körülvevő közterületnek az önkormányzat az Evangélikusok tere nevet adja. Végül Szemerei János püspök mondott áldást az elkészült alkotásra, majd lehetőség nyílt a közkút vizének megkóstolására is. A megemlékezés a gyülekezeti teremben tartott ebédrel zárult.

A most átadott reformációi emlékkút a hívek adományaiból és Szombathely város támogatásával készült el. A felépítményt Módy Péter és munkatársai készítették, a díszítőelemként szolgáló, a reformatori tanítás egyes elemeit szimbolizáló kisplasztikák Barták Csaba alkotásai.

■ ADÁMI MÁRIA

Luther-szobrot avattak Nemeskoltán

Luther Mártont ábrázoló faszobrot adtak át a Szombathelyi Evangélikus Egyházközséghez tartozó Nemeskoltán október 22-én, a konfirmációi istentisztelethez kapcsolódóan. Az alkalmon Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését. A liturgiában Gregersen-Labossa György és Torma-Hasza Mónika lelkészek szolgáltak.

„Amikor hálát adunk az öt-száz éve indult reformációért, nem egy új egyház születésére gondolunk, hanem az újra felfedezett üzenetre: hogy Jézus az út, amely az életre vezet” – hangsúlyozta Jn 14,6 alapján tartott prédikációjában a püspök. Szemerei János hozzátette: a templomkertben felállított szobor Luther útjelző szerepét jeleníti

meg. Túlmutat önmagán, a lényegre világít rá.

Az igehirdetést konfirmáció követte: három fiatal tett vallást hitéről, majd részesült első alkalommal az úrvacsora szentségében.

Az istentisztelet zárásaként Megyesi Róbert helyi gondnok köszöntötte a konfirmáltakat és családjaikat, majd Gregersen-Labossa

György fejezte ki hálóját a kapott segítségért Farkas Imrénnek, a község polgármesterének. A jelenlévők átvonultak a templomkertbe, ahol Megyesi Róbert a polgármesterrel együtt leplezte le a reformátort ábrázoló alkotást, Szemerei János püspök pedig áldást mondott. A megemlékezés a helyi gyülekezeti házban tartott szeretetvendégséggel ért véget.

A nemeskoltai evangélikus templom kertjében álló, fából készült, egész alakos szobor Bálint József falfaragóművész alkotása. Luther Mártont fedetlen fővel ábrázolja, kezében csukott Bibliá-

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

val, amelyen az 1534-es évszám szerepel. Az emlékmű, amelyet az önkormányzat támogatásával állítottak, tisztelegni kíván a magyar bibliafordítók előtt is.

■ A. M.

Ha október, akkor Lutherfeszt

Idén sem múlt el az október Lutherfeszt nélkül. Immáron negyedik alkalommal fogadta könnyed kikapcsolódásra vágyó vendégeit az októberi hosszú hétvégén a baltonszárszói Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon.

A vendégek október 20-án a délutáni órákban kezdtek szállingózni, majd a közös vacsora után Kovács Áron rákoskeresztúri lelkész áhítatával indult az alkalom. A lelki táplálék után testi is következett: Kiszely András kóstolóval egybekötött előadást tartott a csabai kolbász és a békéscsabai szlovák evangélikusok történetéről.

Szombaton, a nagy fesztiválnapon a lajoskomáromi rezekes fűjták az ébresztőt, majd megnyitó áhítatot tartott Fabiny Tamás püspök, aki idén a fesztivál védnöki szerepét is elvállalta. Ezután a nemescsói ifjúság adta elő az *Akinek szívében Krisztus*

keresztje című zenés színdarabot Luther Márton életéről.

A sörök és a sörfőzőmesterek bemutatkozása után kemencében sült malacot és csirkét kóstolhattak meg ebédre a résztvevők. A Közel együttes koncertje után Dévai Bíró Mátyás életéről és teológiai munkásságáról Gömbös Tamás, az Evangélikus Hittudományi Egyetem hallgatója tartott előadást.

A Féldecibel zenekar koncertje után Mörk Leonóra *A papagájos ablak* című könyvét mutatták be, majd az ötszázéves bajor tisztasági törvényről tartott történelmi előadást Katona Csaba történész. A napot a *Bubbles* zenekar és a *Beatles Tribute* koncertje zárta.

Akik még maradtak, vasárnap közös istentiszteleten vehettek részt, délután pedig – közös sörfőzés után – Zászkaliczky Anna művé-

sztörténéssz reklámtörténeti előadását hallgathatták meg. Hétfőn, az 1956-os forradalom kitörésének évfordulóján

Weisz Jenő nyugalmazott lelkész részvételével tartottak ünnepi megemlékezést.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Első díjas reformációi pályázat

A reformáció hetének záró istentiszteletére megtelt október 22-én Cegléden a református nagytemplom. Az evangélikus, a református, a római katolikus, a baptista és a pünkösti felekezet tagjai közös ünnepi alkalmán – a házigazda, Hánka Levente református lelkész köszöntőjét követően – dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök hirdetett igét. A kormányzati Reformáció Emlékbizottság nevében Gundel Takács Gábor átadta a *Városom reformációja* pályázat első díját Szlaukó Orsolya evangélikus lelkésznek és Hegedűs Ágota alpolgármesternek (*képünkön*).

Az evangélikus gyülekezet által *És az egész város összegyűlt az ajtó előtt... (Mk 1,33)* címmel benyújtott program keretében kilencvenöt kaput – közintézmények, iskolák és templomok kapuit – díszítenek fel a reformáció tiszteletére. A felekezetek jelen lévő képviselői, valamint a város vezetői – köztük Takáts László polgármester és Földi László országgyűlési képviselő – a reformáció emlékére és az összetartozás jegyében egy almafát is ültettek az evangélikus és a református templomnak is helyet adó Szabadság téren.

■ BALICZA MÁTÉ felvétele

#metoo

Reflektorfényből a sötétbe...

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Az elmúlt hetekben óriási robbanás rázta meg az amerikai filmgyártás világát. A *The New York Times* napilapban megjelent egy cikk, amelyben szexuális zaklatással vádolták meg a hatvanöt éves világhírű filmproducert, Harvey Weinsteint, aki olyan filmek elkészítésében vett részt, mint például a *Ponyvaregény* (1994), *Az angol beteg* (1996), a *Szerelmes Shakespeare* (1998) vagy a *Csokoládé* (2000).

Eddig lehetne ez egy megszokott bulvárhír is, amilyennel szinte naponta találkozunk: egy ismert személyt – okkal vagy ok nélkül – hírbe hoznak valamely kínos ügyben, ám az állításokat igazán sem bizonyítani, sem cáfolni nem lehet. Cikkeznek, suttognak róla egy darabig, de aztán lecsendesedik az ügy, és megy minden tovább. Itt azonban nem ez történt. A *The New York Times* cikke lavinát indított el. Sorban kezdtek jelentkezni a bántalmazottak, akiknek egymagukban nem volt erejük és bátorságuk kiállni a nyilvánosság elé a nagy hatalmú producerrel szemben, sorstársuk mellé azonban felsorakoztak a maguk kínos és kellemetlen történeteivel. Ezután már nem lehetett tovább elkendőzni a történeteket, ráijesztéssel, fenyegetéssel vagy különalkuvallal elsimítani a vállalhatatlant. Az évtizedek óta reflektorfényben fürdő Weinstein számára lekapcsolták a reflektorokat. Nagy hatalmú és befolyásos emberként talán úgy gondolta, hogy azt engedhet meg magának, amit akar, mert pénzzel és összeköttetésekkel mindent el tud rendezni, ahogyan tette évtizedeken keresztül. Ez alkalommal azonban a producer már tehetetlen volt.

A történet részleteiről, hullámainról sokáig lehetne még írni, de nem teszem, mert ez az ügy messze túlmutat önmagán.

Mindegyik oldalon súlyos kérdések vetődnek fel. Természetesen leginkább a bántalmazó oldalán. Megtörténik, hogy a hatalmi helyzetbe kerülő ember a testi, fizikai, szakmai, anyagi, társadalmi vagy más jellegű fölényét, befolyását érezve elveszíti a józanságát. Lehet, hogy tényleg azt hiszi, mindent megengedhet magának, mert úgy érzi, ő minden szempontból a másik felett áll. Soha nem fogom elfelejteni Nicolae Ceaușescu román kommunista pártfőtitkár zavart arckifejezését 1989-ben, amikor a romániai forradalom alatt bíróság elé ál-

lították. Súlyos bűnökkel vádolták, a hatalommal való visszaéléseket kérték rajta számon, az ő arcán pedig a teljes értetlenség tükröződött. Szerepet próbált váltani, ő akarta kiosztani a kérdezőit. Látszott, hogy egyszerűen nem hiszi el, ami körülötte zajlik. Nem számolt azzal, hogy valaki valaha is kérdőre vonhatja...

A történet másik oldala az áldozat szerepe. Őt alázzák meg, ő szenved el a bántalmazást. Segítségre lenne szüksége, de nem mer senkihez fordulni, mert úgy gondolja, és a bántalmazója is azt sulykolja, hogy még rosszabb lesz, ha beszél. Ez a csapdahelyzet maga is szenvedés.

Aztán itt vannak még a külső szemlélők. Rájuk úgy szoktunk tekinteni, mint akik nem tehetnek semmiről. Valóban nem ők a bántalmazók, nem ők az áldozatok sem, de nem kellene független nézőknek lenniük. Figyelmükkel a bántalmazók kontrolljai is lehetnének, mint ahogyan az áldozatoknak segítene, ha nem nézének félre.

Mitől és hogyan alakulhat ki az, hogy a csendes félrenézésekkel gyakorlatilag díszletet építenek az emberek az elfogadhatatlannak? Ha meztelen is a király, senki nem jelzi vissza, hanem úgy viselkedik, mintha az abnormalis normális volna. Talán meg is dicsérik az „átlátszó” ruhát, az előnyeiről és a praktikusságáról ódákat zengenek... A retorziótól való félelem vagy az érvényesülési vágy hat ilyenkor az emberre?

Ez a szomorú történet komoly figyelmeztetés. Egyrészt figyelmeztet arra, hogy a bűnök visszaköszönnék. Akkor is, ha sokáig úgy tűnik, hogy el lehet takarni őket. Visszaköszönnék sok esetben itt, ebben a világban is, de az utolsó napon Isten előtt mindenképpen. Figyelmeztet másrészt arra is, hogy aki áldozat, keresse a segítséget! Figyelmeztet végül ez a történet a szemlélődő szerepünkben is, hogy ne legyünk cinkos nem látók, nem hallók és nem beszélők, mint a három majom, amely a szemét, a fülét és a száját is eltakarja.

A földi reflektorfények egyszer végleg kialszanak. Odaát pedig Isten ígéje szerint egy másfajta megvilágításban kell számot adnunk életünkről. A napi hírek megdöbbentő történetei is figyelmeztessenek bennünket arra, hogy vegyük komolyan Isten útmutatását az életünkben, és használjuk ki a tőle kapott kegyelmi időt! ■

Reformációi kiállítás Zuglóban

A lutheri reformáció kezdetének öt-századik évfordulója alkalmából a nagy központi rendezvények, médiamegjelenések, összefoglaló kiadványok mellett rendkívül fontos, hogy a mai helyi evangélikus közösségek is – saját lehetőségeik között – részesei legyenek jubileumi megemlékezéseknek. Ezért örövendetes, hogy a zuglói gyülekezet egyik presbiter, Sólyom Irén a reformációval és Luther Mártonnal kapcsolatos időszaki kiállítás saját erőből való létrehozását javasolta.

A kezdeményezést felkarolták a gyülekezet lelkészei, és arra hívták fel a híveket az istentiszteleteken és elektronikus úton, hogy amennyiben van a birtokukban olyan

kiállított tárgyak és dokumentumok közül a legnagyobb értékűek a különböző Bibliák. [...] eredeti példány az 1862-ből származó, gót betűs Szentírás, valamint egy 19. század végi német nyelvű képes Biblia.

Több 16. századi könyvritkaság hasonló kiadása is látható a kiállításon. Ilyen a Károli Gáspár által magyarra fordított és 1590-ben nyomtatott vizsolyi Biblia. Egy másik az 1516–1519 között készült Jordánszky-kódex, amely [...] az Ószövetség első hét könyvét és Pál apostol leveleinek kivételével a teljes Újszövetséget tartalmazza. [...]

Több 19–20. századi imakönyv, énekeskönyv, konfirmációs emlék is került

tárgy, dokumentum és egyéb emlék, amely összefüggésbe hozható a lutheri reformációval, kölcsönözzék a tervezett bemutatóra. A zuglói általános iskolákban tanító hitoktatóktól pedig azt kérték, biztassák a hittanos gyermekeket arra, hogy ők is legyenek részesei a kiállításnak az évfordulóhoz, a keresztyénséghez kapcsolódó rajzakkal vagy más, saját készítésű munkáikkal.

A felhívás várakozáson felüli eredménnyel járt. Sorra hozták a gyülekezet tagjai kedves és féltett emlékeiket, a hittanos gyermekek pedig mintegy nyolcvan több mint hetven egyéni és csoportos rajzot küldtek. A kiállítás rendezői – a lelkészek, néhány szakértő gyülekezeti tag segítségével – a templomban helyezték el a gyermekek sok ötlettel elkészített festett, színezett, illetve kézügyességüket bizonyító alkotásait. [...] A gyülekezeti teremben

a tárlókba, és számos Luther-ábrázolás gazdagítja a tárlatot, de megtaláljuk a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium anyagait is. A kiállítást uralja egy magasban elhelyezett Luther-fejszobor, Schulek Tiborné Majoross Edit képzőművész 1938-ban készült alkotása. Megkapó színpompájai a tárlatnak Sólyom Irén textilképei. [...] A kiállítás október 1-jén, a megszokott hálaadó vasárnapon nyílt meg nagyszámú érdeklődő előtt dr. Kiss Erika művészettörténész-muzeológusnak, gyülekezetünk tagjának szavaival, ezt szeretetvendégség követte. A rajzokat készítő hittanos gyerekek ajándékokat is kaptak. Az érdeklődők a vasárnapi istentisztelet után az egyházi esztendő végéig tekinthetik meg a tárlatot.

■ DR. PINTÉR JÁNOS

Forrás: church.lutheran.hu/zuglo

BLOGAJÁNLÓ

Egy evangélikus lelkész blogja. „Pethő Judit evangélikus lelkész vagyok. A blog karöltve működik gyülekezetem Facebook-oldalával, a Nagyalásny–Dabrony–Nemesszalóki Társult Evangélikus Egyházak közösség oldalával. Itt [a blogon] találhatóak a hosszabb írások, például az igehirdetések. Így megoldható, hogy visszakereshetőek legyenek, emellett könnyebben olvashatóak is. És szabad visszajelezni is!” – szólítja meg az olvasót a lelkész.

S amit a blogján találunk: figyelemfelkeltő címek, egy-egy gondosan kiválasztott, vicces, meghökkentő vagy elgondolkodtató fotó, amely kíváncsivá tesz, s egy igehirdetés, amely hitet épít, bibliaismeretet gyarapít, magyarázza a textust, és aktuális példákkal szemlélteti a mondanivalót.

Pethő Judit lelkész egyúttal mentálhigiénés lelkigondozó is, akihez az Evangélikus.hu oldalon keresztül írásban tanácsért is fordulhatunk. Blogja az egyevangelikuslelkesz.blogspot.hu címen érhető el.

HUMOROSAN EVANGÉLIKUS

Munka vagy szolgálat?

Vadosfán is készülnek a tisztújításra

2018 az általános tisztújítás éve egyházunkban. Így hat év után egyházközségünkben is újra teljes körű választásokra kerül sor a jövő év tavaszán. Már most el kell kezdeni a felkészülést. Végig kell gondolni, kiket szeretnének látni gyülekezetünk vezető testületében, a presbitériumban.

Köszönjük mindenkinek az eddig végzett lelkiismeretes munkáját. Vannak, akik már hosszú idő óta részt vesznek gyülekezetünk életében, és munkájukkal segítik a zökkenőmentes működést. Reájuk ezután is számíthatnak. Vannak, akik elfáradtak, és szívesen átadnák a stafétát fiatalabbaknak [...] Bízunk benne, hogy a következő hat évre is minden posztra megtalálják az alkalmas testvéreket. A gyülekezetben mindenki találhat feladatot, amelyben segíteni tudja a közösség munkáját. Bármit tesznek is, ezt csak jó szívvel lehet végezni. Ez soha ne legyen munka, hanem mindig szolgálat. Hogy mi a különbség e két fogalom között, ebben segít az alábbi kis írás.

Van, aki munkaként végez valamit a gyülekezetben, van, aki szolgálatként éli át feladatát. Mi a különbség?

Ha azért végzed, mert nincs senki más, aki megtegye, az munka. Ha azért teszed, hogy tegyél az Úr ügyéért, akkor az szolgálat.

Ha csak addig végzed, amíg nem üt közlik más aktivitással, akkor az munka.

Ha elkötelezett vagy abban, hogy akkor is folytatod, amikor emiatt mást hagyni kell, az szolgálat.

Ha azért végzed, mert valaki azt mondja, hogy meg kell tenned, az munka. Ha azért teszed, mert meg vagy győződve arról, hogy el kell végezned, az szolgálat.

Ha célod veled a siker, akkor az munka. Ha célod a hűség, akkor az szolgálat.

Nagyon nehéz lelkesen végezni a munkát. És majdhogynem lehetetlen, hogy ne lelkesen szolgáljunk a mi Urunknak. Az emberek azt mondhatják, hogy „jól munkálkodtál”, amikor elvégezted a munkádat. Az Úr pedig akkor mondja,

hogy „jól munkálkodtál”, amikor teljesítetted a szolgálodat.

Egy átlagos gyülekezet tele van olyan emberekkel, akik valamilyen munkát végeznek. A nagyszerű gyülekezet pedig tele van olyan emberekkel, akik elkötelezettek a szolgálóban. Ha az Úr egy szolgálatra elhív, ne vedd azt úgy, mint egy munkát. Ha valamit úgy végzel a gyülekezetben, mint munkát, hagyd abba, és keress magadnak egy szolgálatot. Isten nem azt akarja, hogy egy munkával leterheltnék érezd magad, hanem azt, hogy lelkes és hűséges legyél őhozá a szolgálóban. [...]

Forrás: Vadosfai Gyülekezeti Hírmondó, 2017. nyár - vadosfa.lutheran.hu

BLOGSZEMLE

Néhány sor Istenről

Gyermekkoromban azt képzeltem, hogy Isten van a napsugarak ragyogása mögött. Ahogyan átszűrődött a fény a felhők mögül, és széles sávokban tört elő, becsíkozva az eget, valami földöntúlit sejtettem mögötte. Pedig olyan keveset hallottam róla akkoriban! Aztán volt idő, amikor nagyon „tudtam”, hol van Isten, és kicsoda ő. Ma már csak mosolygok rajta. Az utóbbi időben az arcát, jelenlétét és csodáit az apró jelekből olvasom. És azért adok hálát, ha valaki észreveszi keze nyomát és szeretete munkálkodását a hétköznapiban is. Persze számomra most már Jézus ő, akinek igéje erő és hatalom – de szelíd szemű, ahogyan az ének is mondja.

Forrás: Lázárné Skorka Katalin blogja - skata.blog.hu

FACEBOOK-SZEMLE

#lásdmegajótsaszépet

Veres-Ravai Réka Júlia szentesi lelkész a fenti címmel (amely úgynevezett hashtag, a könnyű viszakereshetőséget, megtalálhatóságot szolgálja az interneten) kezdett el nemrégiben bejegyzéseket írni Facebook-oldalán. A kis pillanatképek a lelkész nő mindennapjairól szólnak, de mindannyiunk számára hordoznak megszívlelendő tanulságot. Néha megmosolyogtat, néha meghat, mindig el- és továbbgondolkodtat. Kis mozaikdarabkáiból szívesen tallózunk: egy-egy apró történés, egy találkozás, egy állóképpé kimerevített mozgókép.

A lelkész így vezeti be sorozatát: „Városunk összes, szám szerint öt általános iskolájában tanítok hittant. Néhol csak egy diákom van, néhol többen, sőt még arra is volt példa, hogy egy egész osztály. Időnként ütközik egy óra egy másikkal, ilyenkor érdekes gyerekpárosok jönnek létre és különleges órák. A heti 22 óra rengeteg mozgást ad számomra, vicces zsonglörködést az idővel, logisztikát, rohanást és lyukasórákat. Így aztán néha azt sem veszem észre a rohanás miatt, ha valami felrobban mellettem, néha meg van időm nézelődni, beszélgetni, barátkozni, orrot törölni, cuccot összepakolni. Vannak kis barátaim, akiket nem tanítok, barátnőim az iskolák portáin, étkezőiben.

Hogy miért írom mindezt? Mert ez a szolgálat rengeteg szépséges és szívme-

lengető pillanatot ad nekem. És eldöntöttem, hogy nem tartom magamban ezeket, hanem elmesélem mindenkinek, aki elolvassa, hogy lássuk meg együtt, Isten teremtett és Krisztus által megváltott világa igenis szép, jó, emberséges.

#lásdmegajótsaszépet, ezzel a hashtaggel fogok írni mindennap vagy amikor sikerül átélnem egy-egy olyan pillanatot, érzelmeket, amiben benne van a jó és a szép.”

És akkor nézzünk egy bejegyzést.

Szentes, október 4. Engedjétek meg, hogy ma egy tanácsot adjak nektek, kedves Mindenki, akik olvastok. Na, nem a sajátomat, én még nem értem el a bölcsesség olyan fokára, hogy tanácsokat oszthassak. Az én tanácsomat a szomszédunk hároméves kislányunokája adta...

Gyerekorvosnál vagyunk Eszterrel, amikor a rendelőben látom, hogy ott van a szomszédunk a kisebbik kislányunokájá-

val, és mivel egy ideje nem láttam őket – a dédínél vannak –, odamentem hozzájuk beszélgetni. A kislány azonnal kiszúrta a fülemben csilingelő minicsillárt, és bár nem emlékszik rám, egyből beszédbe elegyedtünk. Elmondta egy hároméves nyíltságával, hogy mennyire beteg volt az éjjel, hogy milyen szép a fülbevalóm, hol lakom, milyen kutyám van, hol a kislányom... Végül megkérdezte, hogy van-e kisbabám (neki van kistestvére...). Mire mondtam, hogy már öreg vagyok ahhoz, hogy kisbabám legyen. Az ölemben volt, figyelmesen megvizsgálta az arcomat, aztán így szólt:

– Máskor töröld le az arcomat!

Kissé megjáéjtam... maszatos lennék? Visszakérdeztem, hogy koszos-e az arcom, mire ezt felelte a picur:

– Nem, de töröld le az arcomat, ha észreveszed, hogy öreg vagy...

Az ám, töröljük le az arcunkat!

Csodás tanács ez! Valahányszor észreveszem, hogy türelmetlen, nyűgös, kötekedő, panaszkodó, siránkozó vagyok, töröljem le az arcomat! Ne maradjon ott más, csak a mosoly! Kapjon belőle a cserfes kislány, a hisztiző kisfiú, a nehezen elviselhető idősnéni a szomszédból, az öntelt kamasz, a kigyúrt terepjárós, a szolis csaj. Törölj le az arcodról mindent, ami barázdát, ráncot hagy rajta, és ragyogj!

Isten szeret! Mindig megtalálja a módját, hogy ezt kimutassa. Lásd meg! Csak úgy sikerülhet, ha semmi nem homályosítja el a szemed. Töröld le az arcod!

Köszönöm, Kicsi Lány!

Forrás: facebook.com/reka.veresravai

Téglajegyekkel a templomért

A sopronbánfalvi evangélikus templom erősen felújításra szorul. A tetőszerkezet sajnos olyannyira megrongálódott, hogy a huszonnegyedik óra utáni első percben vagyunk. Ezenkívül a bejárat melletti nyílászárók cseréje is és a homlokzat bepucolása is a „sürgős tennivalók” listáján szerepel. Kérjük mindazokat, akiknek gyülekezetünk fontos, vagy valamilyen módon kötődnek hozzánk, hogy téglajegyek vásárlásával támogassák egyházközségünket. Egy téglajegy ára 5000 forint. A téglajegyek megvásárolha-

tók istentiszteleteink és gyülekezeti programjaink előtt vagy után vagy a Hajnal téri virágboltban a nyitvatartás szerinti időben. Utalni is lehet a számlaszámunkra: 12094002-00383888-00100005, Raiffeisen Bank, Sopron. A százezer forint feletti összeggel támogatók nevét templomunk falán réztáblára fogjuk „vézni”. A gyűjtés nyilvános. Honlapunkon hamarosan olvashatják támogatóink névsorát. Előre is köszönjük támogatásukat:

■ HEINRICHS ESZTER LELKÉSZ

Forrás: sopronbanfalva.lutheran.hu

Biblia – pókhálón keresztül

Vetélkedtek Nyáregyházán

A Nyáregyházi Evangélikus Egyházközség presbitériuma a reformációi emlékév tiszteletére a reformációi emlékbizottság anyagi támogatásával vetélkedőt szervezett a környéken működő iskolák és gyülekezetek felső tagozatos gyermekei számára. A versenyt október 8-án rendezék öt csapat részvételével. A gyülekezet a Facebook-oldalán számolt be a jó hangulatú versenyről.

Érkezett hozzánk egy-egy csapat Mendéről, Pilisről, Albertiról és két csapat Nyáregyházáról. A gyermekek elméleti és gyakorlati feladatokban mérhették meg magukat. Az eligazítás, a megnyitó és az ígés tollak kiosztása után rendezvényünk elméleti feladatokkal kezdődött, amelyeknek a megoldására a gyermekeknek negyvenöt perc állt rendelkezésre. Az elméleti rész után egy kis pogácsával, szendviccsel, üdítővel kedveskedtünk a résztvevőknek és kísérőiknek. Pluszpontokért a versenyzők a következő kérdésre válaszolhattak: „Mit gondolsz, mi jellemző a mai egyházakra, miben kellene őket megreformálni, mi tenné őket vonzóbbá a számadra?”

A gyakorlati feladatok során kilenc állomáson kellett bizonyítaniuk a tudásukat a versenyzőknek. A legérdekesebb feladatokból idézünk.

A *Légy te Luther Márton!* állomáson hat témakörből egyet kellett kidolgozniuk a gyermekeknek, és meg kellett vitatniuk az állomás vezetőjével, mint ahogy Luther Márton is többször megvédte az írásait. A második állomáson találós kérdéseket kellett kitalálni Luther Márton szavaiból kiindulva: „Ha azt képzelném, hogy az Úristen nem érti a tréfát, nem is akarnék a mennybe jutni!” Az udvaron a *Százlábú* játékban együtt kellett megkeresniük és összerakniuk Luther híres mondatát: „Az igaz ember hitből él.” A *Terjeszd az evangéliumot!* gyakorlati feladatban a gyermekeknek egy pókhálón keresztül kellett átvinniük a Bibliát a „tegyetek tanítványokká minden népe-

ket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében” íge alapján.

A legnépszerűbb feladat a *Bízd rá magad Istenre* elnevezést kapta. Minden csapat bekötött szemmel ment be egy sötét szobába tücsökciripelés hangjai közben, és a lógó vagy asztalokon elhelyezkedő gumipókok, -állatok, plüssök között tapogatva kellett megkeresniük az elrejtett Bibliát. A feladatot az ihlette, hogy Luther Márton is sokat vívódott a sötétségben, de végül Isten megmutatta neki a számára kijelölt utat.

Az eredmények: első helyezett lett a *Luther lámpása* csapat az alberti Roszik Mihály Evangélikus Általános Iskolából, a második a *Fejedelmi csapat* a Mendei Géza Fejedelem Általános Iskolából, a harmadik

helyen pedig a pilisi evangélikus gyülekezet képviselőjében érkezett diákok zárták a vetélkedőt.

A záró istentisztelet után a gyülekezet és a versenyzők a házigazda gyülekezet udvarán egy almafát ültettek el, amely jelképezi Luther mondását: „Ha tudnám is, hogy holnap elpusztul a világ, még akkor is ültetnék egy almafát.” Selmeczi Lajos Péter lelkész a fa ültetése után imádkozott a nyáregyházi evangélikus gyülekezetért, hogy a közösség is úgy növekedjen, mint az almafa, és hozzon új és egyre több termést.

■ LIPÓT ZSOLT presbiter és KOTYINSZKINÉ GAJDOS SZILVIA hitoktató írása nyomán

Forrás: Facebook.com/nyhevang/

Szeretettel várjuk a gyülekezeti, intézményi híreket, hírleveleket! Kérjük, az elektronikus dokumentumokat – pdf formátumú anyagokat – e-mailben az evtallozo@gmail.com címre, a nyomtatott kiadványok egy-egy példányát a szerkesztőség postacímére szíveskedjenek küldeni: 1085 Budapest, Üllői út 24. Köszönjük!

Szívesen fogadunk a Tallózóban a Facebookon vagy blogon publikált írásokat, amelyekről még nincs tudomásunk. A „felajánlásokat” az említett e-mail-címre várjuk.

Dadogó próféták, szegény angyalok

Reformációi kiállítás a Várkert Bazárban

A próféták dadognak
az angyalok mosolyognak
szép kis vircsaft!

(ESTERHÁZY PÉTER: *Oratorium balbulum*)

BORSOS MIKLÓS: VÍZPARTI TALÁLKOZÁS (1982), TUS, DIÓPÁC, PAPIR

Ég és föld között - A Biblia a magyar képzőművészetben címmel nyílt kiállítás a budapesti Várkert Bazárban. A Kovács Gábor Művészeti Alapítvány és a Debreceni Református Hittudományi Egyetem együttműködésével megvalósult nagyszabású sorozat a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára emlékezik. Az utolsó állomás - Debrecen, Győr és Kolozsvár után - Budapest, ahol január 14-ig látogatható a kiállítás.

Kevéssel Esterházy halála után, 2016-ban a Salzburgi Ünnepi Játékokon ősbemutató volt. Eötvös Péter *Halleluja - Oratorium balbulum* című világi oratóriumát hallhatta a közönség, amelyben megjelenik egy próféta alakja. Esterházy Péter, a szövegkönyv szerzője bukkant rá Notker Balbulus (840–912) szerzetes, zenész és költő figurájára, aki dadogott. Így ő lett a zenészek és a dadogás ellen esdeklők védőszentje is. A dadogás a zeneműben azonban rendre hátráltatja prófétai küldetését, hiszen bekövetkeznek, mire kimondaná jóslatait.

Amikor a 20–21. század magyar képzőművészetében azokat a jelenségeket, ikonográfiai típusokat, művészi attitűdöket keressük, amelyek a keresztény hithez, de mindenekelőtt a Bibliához kap-

csolódnak, dadogó prófétákat, szomorú apostolokat, kétkedő szenteket és szegény angyalokat találunk. A Várkert Bazár szépséges tereiben a magabiztos ízléssel válogatott anyagban a legnagyobbakkal találkozunk. Olyan mesterekkel, akik a 20. századi magyar képzőművészet európai rangú képviselői. Nyilván ez volt a kurátorok egyik szempontja. A másik pedig: istenkeresésükben esendők, látomásokban dadogók, hitükben bizonytalanok. Fontos üzenetek: világszínvonalú művészekként esendő emberek – épp, mint a látogatók, akik fogódzókat keresnek a műveken.

A Szentírás az egyetemes kultúrkincs kikerülhetetlen könyve és hagyománya. A Szentírás százezrek számára a legszemélyesebb kapcsolat eszköze. Így hát

legalább annyira fontos a közösségi, mint az individuális megközelítés. Egyes történeteihez, személyeihez lemoshatatlanul kapcsolódnak a legégetőbb egzisztenciális kérdések: Ádámhoz a tudás és a bűn, Jákóbbhoz a család és a hit, Jónáshoz a kötelesség, Ábrahámhoz és János apostolhoz a hűség, Júdáshoz az árulás. Ezen túl pedig a Biblia tele van képekkel: a sűrű prófétai mondatok, az izgalmas történetek, a zsoltárok metaforái, Jézus példázatai mind-mind az isteni üzenet megértését szolgálják.

Nem tévedünk nagyot, ha a kiállítás célját abban látjuk, hogy az – immár nem nyelvi – képek által a megértést szolgálja. A reformátorok nem vetették meg a tanító képeket. Úgy látszik – és ez a kísérő kiadványban is megfogalmazódik –, ma is fontos a képekkel végzett szolgálat. „A Biblia nem mindenkié” – olvasható a furcsa cím a műves kötet borítóján. A különböző felekezetű teológusok, írók, művészek azonban egyhangúlag leteszik a voksukat amellett, hogy a képek elmélytessenek, megértetnek, közel hoznak, és segítenek állást foglalni.

A művek között sétálva megrázó azzal találkozni, ahogy az ősi szavak modern formát öltenek. A bibliai ember érzései mögül modern – vagy éppen eredendő – érzések és megérzések buzognak fel. A quattrocento hagyományt modernitással ötvöző római iskolások képein a monumentalitás, a stilizált, homogén felületek nyújtanak lehetőséget az Isten és ember kapcsolatának klasszikus megfogalmazására. Nem lehet nem gondolni arra, hogy Kontuly Béla vagy Molnár C. Pál művei a liturgia, a közös hagyomány megerősítésére születtek. Ezekben a letisztult kompozíciókban nyoma sincs a profetikus erőnek, a szenvedélyes igazságkeresésnek, amely – többek között – Szalay Lajos rajzait működteti. Életművének központi témája az elhívás és az áldozat. Minden bibliai történetben az emberi dráma a főszereplő.

Tóth Menyhért és Kondor Béla más-más módon küzdenek saját prófétasorsuk fogságában. „Jézus tanait nem lehet követni. Mert olyan akadályt állít, hogy a mindenkori emberi viszonyok között azt csak egy magányos farkas [...] ugorhatná át – válaszolja Kondor a *Vigilia* folyóirat körkérdésére 1970-ben. – A bibliai Jézus nem is változtatni akart, hanem ősi tanokat – melyek a közkézben elvesztették fényüket és ezzel együtt érvényüket is, helyreállítani. Természetes, hogy utolérte a társadalom bosszúja, méghozzá azok képében, akik a szentségekből hivatalt csináltak maguknak. Mindenesetre akik ebben a mítoszban hisznek, ahogy a katekizmus kívánja, boldogok, mert reményük van. Én nem tartozom ezek közé. De azért képes vagyok a szeretetre.” Kesztre feszített, világosodó Krisztusai-ban újra és újra saját meg nem értett prófétaságát keni a vászonra.

Borsos Miklós minden lapja teremtés: visszafogottan komponált, látszólag laza tusrajzain a diópác adja a különleges atmoszférát. De minden lapja tanítás is: az emberi élet sorsfordulóiról, a végzetes találkozásokról, a küzdelmekről és kompromisszumokról – egyszer csak rájövünk, hogy rólunk – beszél.

Nála jobban talán csak Csernus Tibor lát a veséinkbe. A hagyományos festészet megújítójának vásznain a friss vizuális megoldások új jelentéstartalmakat hordoznak. A bibliai történet az alkotói folyamatban inkább inspirációként hat: mindig az emberi mozzanat a téma. A profán közegben megjelenített ala-

CERNUS TIBOR: URILÁS - VÁZLAT (80-AS ÉVEK MÁSODIK FELE), OLAJ, VÁSZTON

kok nem tekintenek egymásra. Szenvtelen érintéseik és a kiszámított kompozíció teremti meg a pillanat látszólagos nyugalalmát. A biblikus háttérre csak a címek és apró jelek utalnak. A nyugalom ideje kiszámíthatatlan. Nyugtalanító. A színpadiasan rendezett jelenet előtt kukkolóként hirtelen zavarba jön a néző, és azon kapja magát, már nem is a vászon – a Biblia – szereplőinek emberségén, hanem a sajátján töpreng.

Mi van ég és föld között? Ki az és – ég és föld között? Péreli Zsuzsa angyala, aki kék zsinórával az égbe, a pirossal a földbe kapaszkodik? Szomorú vagy mo-

solygó szentek? Vagy a képek, amelyek hivatásról, bűnről, hitről, igazságról vallanak drámai erővel? Esetleg mi lennénk az és: dadogó próféták, szerencsétlenkedő apostolok? Átjárhatunk-e Bohus Zoltán kicsiségében is monumentális, rétegzett üveg átjáróján?

A válasz a kiállításnak csak egy lehetséges olvasata: a testet öltött Krisztus az és. Ő köti össze az eget a földdel. Szavairól, tetteiről, hozzánk fűző szeretetéről pedig vallanak a dadogó próféták és az esendő apostolok a Szentírás lapjain.

■ ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

SZALAY LAJOS: GENEZIS - ÖZÖNVÍZ (1966)

PÉRELI ZSUZSA: AEQUILIBRIUM (2000-2001), GOBELIN, GYAPJÚ, SELVEM, ARANYSZÁL

Nem túlvilági cél az üdvösség

Zákeus története számomra Jézus egyik legnagyobb csodája. Ebben hangzik el az a mondat, amely mostanában nagyon foglalkoztat: „Ma lett üdvössége ennek a háznak...” (Lk 19,9)

Ez a néhány szó nyitotta rá a fülemet, hogy Jézus szóhasználatában az üdvösség nem túlvilági ígéret, hanem az itt és most megvalósuló közösség lehetősége. Jézus nem tantételekkel, dogmákkal, érvekkel közelíti hozzánk Isten valóságát, hanem önmagával. Azzal, hogy néven szólít, hogy belép az életünkbe, és asztalközösséget vállal velünk.

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy ne lenne fontos az Istenről szóló beszéd, a gondolkodás, a teológia. Hiszen éppen ezeket jelentheti a teljes elménkkel való szeretet. De Zákeus története szerint az üdvösséget, az Istennel való közösség ajándékát nem a tanítás, a bölcsesség, hanem Jézus szava, tekintete és belépése hozza.

Jézus gyakran átlépi az emberek közé húzott határvonalakat. Szóba áll a nőkkel, az idegenekkel, a kirekesztettekkel. Számára a kiközösített Zákeus a megvetett asztaltársaságával együtt éppúgy a választott nép tagja, vagyis éppúgy Isten gyermeke, mint azok, akik ezt tudják magukról.

Jézus szerető, figyelmes tekintetének fényében Zákeus meglátja és megtapasztalja önnön értékességét. Hogy ő is kell valakinek, hogy Isten nem vetette el őt. Felcsillan a számára, hogy eltorzult arcában is felfedezhetők az Atya vonásai. Mert Jézus így közelít hozzá.

RAIZ: BUDAI TIBOR

És megtörténik a csoda: az eltorzult lélek gyógyulása. Zákeus ráébred, hogy mindazok, akiket megkárosított, megrövidített, megsebzett, éppúgy Isten értékes gyermekei, mint ő. Nem veheti őket semmibe, mint eddig.

Így valósul meg az üdvösség: a Jézussal való közösségünk ébreszt rá minket arra,

hogy egymással is közösségekben, testvéri viszonyban vagyunk. Hogy mindenki – még az ellenségünk is, a haragunk is – a testvérünk! Az üdvösség tehát nem nyerhető el egyedül, mert ahol működésbe lép, ott rögtön továbbadódik, szétosztódik. Így

lesz üdvössége Zákeus háznak. Mert Zákeus többé nem gátja, hanem csatornája Isten üdvözítő, kegyelmébe vonó szeretetének. Nem jutalom és nem is túlvilági cél tehát az üdvösség, hanem a Jézussal való kapcsolat és annak gyümölcse.

■ KERTÉSZ ESZTER

Az írás a Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! címmel kéthetente jelentkező evangélikus félórájában elhangzott szöveg szerkesztett változata.

Az elmúlt ötszáz év után

Hálaadó, úrvacsorai istentisztelettel és közös emléküléssel ünnepelte a reformáció megindulásának ötszázadik évfordulóját október 13-án a Magyarországi Evangélikus Egyház és a Magyarországi Református Egyház Zsinata. A budapest-fasori református templomban tartott zsinati ülésen előadást tartott dr. Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa. Elhangzott előadásának szerkesztett változatát közöljük.

Igen tisztelt református és evangélikus zsinati elnökség! Igen tisztelt zsinati atyák és anyák, testvéreim az Úr Jézus Krisztusban!

Az ötszáz évvel ezelőtti reformációból sarjadt hazai evangélikus és református egyházak együttes zsinati ülésének különös jelentőséget ad, hogy egyházaink történetében ez az első. Nagyon hosszú időre lenne szükség mindazt elsorolni, ami közös kincsünk, és összefűzi egyházainkat, de azt is, amiben különbözünk, és ami elődeinket akadályozta ennek a lépésnek a megtételében. Mégis fontos a visszatekintés, de nem elégséges: tekintünk előre is!

Előadásom első részében hitünknek a mindkét oldalon legfontosabbnak tartott négy kincsét veszem számba, amelyekben ugyanakkor különbségeink is vannak, de amelyeket az elmúlt ötszáz év után is hivatásunk megosztani kortársainkkal. A második részben az összetartozás eddigi intézményeit tekintem át, és ezek tanulságait keresem az elmúlt ötszáz év utáni jövőre nézve.

Közös kincseink

Először is közös kincsünk a Biblia. Nem egyszerűen a felfedezésével kezdődött a reformáció, hanem azzal, hogy a hit és a tanítás legfőbb mértékének és forrásának tekintették a reformátorok. A Biblia lett ezáltal a fennálló egyházi és világi állapotok kritikájának a mércéje, mozgatója és a változtatások igazolója. A fordítások és azok kinyomtatása révén a széles néprétegekhez eljutott szavak megváltoztatták az emberek hitét és gondolkodását, mert azt olvasták ki belőle, hogy róluk, az életükről, nemcsak örök életükről, hanem földi életükről is szólnak. Reménységet ébresztettek, és cselekvésre ösztönöztek. Ezzel rendkívül gazdag történeti és teológiai folyamat kezdődött el, amely még most sem fejeződött be.

FOTÓ: KISS TAMÁS

A reformáció mindkét nagy ága ragaszkodott és mindmáig ragaszkodik a teljes Bibliához, az Ószövetséghez és az Újszövetséghez. Még a héber Bibliában nem szereplő, hanem görögül keletkezett apokrifus könyveket is lefordították, amelyek a *Vulgatában* olvashatók. Így tett 1590-ben Károli Gáspár, akinek fordítását reformátusok és evangélikusok is a magukénak vallják, forgatják, sőt amelyet az egész magyarság nemzeti kincsként tart számon. A Biblia újabb fordításán pedig a két egyház tudósai továbbra is együtt fáradoznak.

A teljes Szentírás az evangélikusok számára Isten törvényét és evangéliumát tartalmazza, mindkettő Isten ígéje, ugyanakkor Krisztusról is szól mint ígéretről és beteljesedésről, aki nagyobb a törvénynél. A református hagyomány is hangsúlyozza a törvényt és az evangéliumot, valamint a Krisztusról szóló ígéretek és beteljesedést is, de nagyobb hangsúlyt tesz a törvényre, mint mi, evangélikusok.

A jelen egyik nagy feladata, hogy ne a bibliaolvasókat és igehallgatókat vigyük vissza az ókori Palesztinába, hanem a bibliai ígét hirdessük meg mai nyelven, a ma emberének szólóan. A másik feladat: kerüljük el, hogy összefüggésükből kiragadott és önkényesen értelmezett igécskével népszerűsítsük a Bibliát, így manipulálva magunkat és egymást, és vigyázzunk, hogy ne ilyenek legyenek vitáinkban a döntő érvek.

Közös kincsünk továbbá, hogy Istent mint felséges és mindenható Istent ismerjük meg ígéréiből, róla így prédikálunk és tanítunk. Isten fenségét és mindenhatóságát a reformáció komolyan vette, és következetesen érvényesíteni igyekezett a teológiai gondolkodásban. Isten fensége ugyanis nem a despotáknak kijáró, behízelgő udvari cikornya. Egyértelműen azt jelentette mindenki számára, hogy első-sorban vele kell az embernek számolnia, nem a világi és egyházi hatalmasságokkal. Hiszen ha nem így gondolunk Istenre, akkor ő – ahogyan Luther fogalmazott – „neveléses Isten volna”. A felséges Isten gondolatától elválaszthatatlan, hogy Isten jóindulata – más szóval kegyelme – semmilyen módon nem vásárolható meg, nem eladó, Isten nem korrumpálható, nincsenek az ügyeskedők előtt kinyíló kiskapuk, Istent nem lehet lefizetni vagy lekenyerezni. Ennek programszerű állítása messze ható következményekkel járt egykor, és azzal jár ma is. Isten nem hagyja magát megcsúfolni.

A reformáció jelentőségét a kultúra emberei a nyelvre és általában a művelődésre gyakorolt hatásával ecsetelik. A közgazdaság tudósai a földi hivatás és a munka megbecsüléséért dicsérik. A társadalomtudomány emberei azért tartják jelentősnek a reformációt, mert megtette az első lépéseket a tömegek felemelkedése felé. Az egyház emberei pedig – talán annak érzékeltetésére, hogy komolyan vesszük a kultúrát és a társadalmat, vagy azért, mert úgy gondolják, hogy csak így értik meg az emberek – nemcsak hogy egyre ugyanezeket a nézőpontokat visszahangozzák, de érvelésükből olykor Istent is kihagyják. Vagy egyszerűen csak nem vesszük halálosan komolyan őt az egyházi életben és szolgálatban. ►

Amikor az egyház Isten törvényét hirdeti, megerősíti a társadalom egészséges normarendszerét, kritizálja azt, amit nem lehet egészségesnek tartani, és ezzel részt vesz abban a folyamatban, amely az egyes ember szocializálódását és a jóban való megerősítését szolgálja. Jó példákat keres, amelyek szükségesek.

A *Kis kátéban* Luther az első parancsolatot így magyarázta: „Mindennél jobban kell Istent félnünk, szeretnünk és benne bízunk.” A *Heidelbergi káté* 94. kérdése szerint pedig az első parancsolat azt jelenti: „Az egy, igaz Istent pedig helyesen megismerjem, csak őbenne bízom; teljes alázattal és béketűrőssel minden jót egyedül tőle várjak, őt teljes szívemből annyira szeressem, féljem és tiszteljem, hogy inkább a teremtett dolgokról mondjak le, mintsem legcsekélyebb mértékben is akarata ellen vétkezzem.” A reformáció jubileumi éve minket, magyar protestánsokat az elé a kérdés elé is állít, hogy a felséges Isten csak ügyesen forgatott hivatkozási alap-e, vagy életünk uralkodója.

Korunk emberét az jellemzi, hogy úgy gondolja, pontosan el tudja dönteni, mi a jó, és mi a rossz. Isten előtt azonban – és ez a társadalom számára is életbevágó – a bűn nem bizonyos értékhatárnál kezdődik, hanem a szívben, a kívánságnál. És nem évül el. Van sok tapasztalat arra, hogy Isten ígéje nem szorítható az emberi értelmezés korlátai közé, ha a Szentlélek eleveníti meg, akár emberi okoskodások ellenében is. Vegyük például Jézus szavát: „...*valahányszor nem tettétek meg ezeket eggyel a legkisebbek közül, velem nem tettétek meg.*” [Mt 25,45] Az istenhit persze nem lehet kényszer, de e vonatkoztatási pont nélkül könnyen megtéved az ember, és nem működnek jól a dolgok.

Közös kincsünk harmadikként az evangélium, amely Jézus Krisztus bocsánatát hirdeti a megtévedt és csődöt mondott embernek, akire ránehezedik bűnének terhe. A modern kor nagy ellentmondása, hogy nem tud és nem is akar tudni Istenről, aki számonkér. Ez mégsem felszabadulást jelent számára, hanem olyan terhet, amelyet nem képes magáról lerázni. A bűnt ugyan sokáig el lehet rejteni, de nincs olyan titok, amely napvilágra ne jöjjön. A lelkiismeretet is akár évtizedekig meg lehet nyugtatni és el lehet altatni, de számos példa mutatja, hogy fel is ébredhet, és kínzó dörömböléssel emlékeztetünkbe idéz rég elfelejtett dolgokat. Ilyenkor másokra mondott vádjaink is el-

FERDINAND PAUWELS: LUTHER MÁRTON KISZÓGEZI A 95. TÉTET

lenünk szólhatnak. Aki pedig fölényes magabiztossággal néz körül ma, mert el sem tudja képzelni, hogy ilyen helyzetbe kerüljön, lehet, hogy holnap maga is keresővé, a bűnbocsánat koldusává válik. Mert nemcsak élni nehéz ezzel a teherrel, de meghalni is. Bár ilyenkor megtaposva érzi magát az ember, mégis ez készlet arra, hogy ne csak bocsánatot kívánjunk magunknak, hanem a megújulást keressük.

A reformációban az evangéliumnak az az ősi olvasata került ismét napvilágra, hogy az embernek nem egyszerűen mentálhigiénés kúrára, hanem gyökeres megújulásra van szüksége. Ez a megújulás nem tisztító étrenddel, nem fizikai gyakorlatokkal, nem emberi igyekezettel érhető el, nem valami beszerezhető, megvásárolható dolog, egyáltalán nem eladó. Együtt mondjuk: ez kegyelem. Vagyis nem rajtunk áll, nem tőlünk függ, hanem olyan ajándék, amely kizárólag Istenen múlik. Jézus Krisztus személye és keresztye pedig garancia arra, hogy részesülhetünk ebben. Ennek a bizonyosságát Kálvin Isten minden emberi cselekvést megelőző elrendelésében találta meg, Luther pedig abban a szeretetben, amellyel Isten Krisztus személyében és keresztyében lehajolt hozzánk. Eltérő a látásmód, eltérő a hangsúly, de abban is egyek vagyunk, hogy akár így, akár úgy, ez a kegyelem, ez a bűnbocsánat az élet megváltozásával jár.

Talán nem kellene annak kimutatásán fáradoznunk, hogy a bűnbocsánat evangéliuma mennyit változtatott Európa és hazánk arculatán. Hiszen minden nemzedékben, minden hitre jutó emberben előről kezdődik ez a megújulás, változás, és előről kell végbemennie, nem is csak egyszer, hanem nap mint nap. Vagyis nem ar-

ról van szó, hogy mi egyszerűen ott folytatjuk, ahol az elődeink abbahagyták. A reformáció ötszáz éve keresztyének, római katolikusok és protestánsok, evangélikusok és reformátusok egymás ellen elkövetett vétkeinek is története. Márpedig az Úristen a megújítást, a reformációt a saját népén szokta kezdeni. Isten ígéje és Szentlelke segítsen el mindannyiunkat ahhoz a lelki állapotfelméréshez, amelyben Isten előtt megalázkodva belátjuk, mikor kellett volna és kell hallgatnunk a szólás helyett, milyen ügyekben kellett volna és kell szólnunk a hallgatás helyett. Mindig az volt a feladat – ma még inkább az –, hogy ne az elődeink kiválóságára hivatkozva reklámozzuk a keresztyén hitet, a protestantizmust és személyesen saját magunkat, hanem a bűnbocsánat és a belső megújulás helyévé tegyük egyházainkat és gyülekezeteinket, nem mással, mint az evangélium ígéjével. Ez a legnagyobb hozzájárulás, amelyet a protestantizmus nyújthat a társadalom és tagjai mentális egészségéhez és lelki üdvéhez. Mert a bűnbocsánat és a megújulás lehetőségéről beszélni nem lutheránus pesszimizmus vagy kálvinista törvényeskedés, hanem a Jézus Krisztusban bízó, meggyógyított és megújított lelkiismeret és a szív vidámsága. Az evangélium ugyanis hatalmasabb, mint a törvény, Isten szeretete nagyobb a haragjánál. Az egyházakat pedig, a protestáns egyházakat sem bíról rendelte Krisztus, hanem arra, hogy az evangéliumot hirdessék a megfáradtnak és megterhelteknek, minden teremtménynek, és tanítvánnyá tegyenek minden népet.

Végül még egy közös kincsünkről szöveg. Olykor saját köreinken belül is magyarázni kell, hogy a wittenbergi és a genfi re-

formáció mennyire nyitott volt a földi dolgok iránt. Halálosan komolyan vették az Isten iránti engedelmisséget és Krisztus követését, de gondolkodásuk nem volt beszűkült, sem individualista, sem provinciális. Hiszen zene- és nyelvtanulás, általános iskoláztatás nemcsak fiúknak, hanem lányoknak is, iskolák alapítása, könyvtárak létesítése, könyvek olvasása és írása, a történelem és a filozófia kutatása, gondoskodás szegényekről és betegekről, házasság, válás, gyermekvállalás és -nevelés, katonáskodás, bíraskodás, gazdasági kérdések, úgymint tisztességes haszon vagy kamat, a török veszedelem és sok minden más fontosságot nyert. Istentiszteletnek mondja Luther az Isten iránti engedelmisségben végzett földi hivatást, és Kálvin sem a féktelen profitszerzést tartja helyesnek, hanem a földi javaknak olyan használatát, „mely szeretettel van összekötve”. Ha ma élnének, foglalkoztatná őket a környezetvédelem vagy a migrációs válság ügye is. A „mindig így csináltuk”, a ragaszkodás a hagyományhoz sem a világi, sem az egyházi életben nem volt végső mérték szá-

PAUL THULMANN: LUTHER BIBLIÁT FORDÍT

mukra, hanem Isten ígéjében, Isten ígéje alapján keresték a Krisztus-követés útját. Sohasem az ember önmaga volt számukra a cél, mert az ember nem lehet öncél, csak a másik emberrel együtt és Isten rendje szerint. A maguk sajátos társadalmi környezetében volt bátorságuk Isten rendjére emlékeztetni a hatalmat gyakorlókat is. Nem emberekben bíztak, vállalva ennek mindenféle kockázatát. Ez a hitük és az abból fakadó bátorságuk példa lehet a ma nemzedéke előtt is. Ha ma egymásra nézünk, talán nem nélkülöz minden alapot az a megfigyelés, hogy a reformátusok közéleti szempontból visszahúzódnak, óvatosnak tartják az evangélikusokat, akik viszont attól tartanak, hogy a reformátusok a kelletténél könnyebben azonosítják Isten országának ügyét az adott világi ha-

talom ügyével. Vitázni erről lehet hosszan, de talán ez is azok közé a dolgok közé tartozik, amelyekben kölcsönösen segíthetnénk egymást.

Összetartozásunk intézményei

A kezdeti viták után, amelyek a különálló egyházszervezetek létrehozásához vezettek, évszázadokig csak a közös üldöztetés volt összetartozásunk jellemzője és kísérője. Ezek elmúltával az ország keleti felén 1830-ban az abaújkéri, nyugati felén 1833-ban a nagygeresdi egyezményrel igyekeztek eleink rendezni a két felekezet együttműködését. Elsősorban a szórványban, ahol nem volt mindkettőnek saját lelkésze vagy iskolája, és ezért a rendszeres istentisztelet tartása akadályokba ütközött. Tény, hogy ezek az egyezmények ki-aludtak, de gyakorlat maradt a részvétel lehetősége egymás úrvacsorájában.

Egyidejűleg tartottak az evangélikusok zsinatot Pesten, a reformátusok pedig Budán 1791-ben. Ennek százéves évfordulóján pedig, 1891-ben Budapesten újra. Akkor elsősorban a többek által javasolt unió miatt kívánatosnak tűnő szervezeti kérdések megoldása tette szükségessé az egyeztetést. Az uniói törekvés eredménye a tíz évig folyó közös pesti lelkészképzés lett, de elsősorban hitvallási okokból nem fogadták el a két egyházat összefogó közös konzisztóriumot.

Az egyházaink által is aláírt *Leuenbergi konkordia* 1973-ban úgy próbált továbblépni a korábbi rosszízű vitákon, hogy nem folytatta azokat, és nem tett kísérletet a megoldásukra. Helyettük olyan állításokat fogalmazott meg – a keresztség, az úrvacsora, a krisztusi megváltás és a predestináció kérdésében –, amelyekkel a két felekezet egyet tud érteni, és deklarálta a szószék- és oltárközösséget. Emlékeztetem szerint akkor az volt az általános hazai értékelés, hogy Magyarországon ez már évszázadok óta valóság. Ez túl sekélyes megállapítás, ezért sajnos legfőljebb néhány teológiai oktató foglalkozott ezzel a konkordiával.

Azóta a Lutheránus Világszövetség és a Református Világszövetség közös munkabizottsága 1990-ben elfogadott egy beszámolót, majd 2002-ben egy másikat, amely az evangélikus-református viszony kérdéseit tekintette át. Nincs tudomásom arról, hogy ezeket itthon egyházaink részéről tanulmányozták volna, közös tanul-

mányozás pedig biztosan nem volt. Vajon van-e bennünk készség ezt a mulasztást pótolni?

Idén júliusban a Református Egyházak Világközössége [World Communion of Reformed Churches] a tagegyházak megkérdezése után Lipcsében úgy határozott, hogy társul az Augsburgban 1999-ben aláírt evangélikus-római katolikus közös nyilatkozathoz, amely a megigazulástan kérdésével foglalkozik. A református világközösség csatlakozási szövege először kifejezi az egyetértést az evangélikus-római katolikus nyilatkozattal, majd nagyra értékeli egyes felismeréseit, azután a maga sajátos hangsúlyait és további felismeréseit fűzi hozzá, végül pedig aláhúzza azt, hogy a megigazulást és az igazságot elválaszthatatlan egységben látja. Engedtessek meg, hogy ezt a hozzáállást a két egyház figyelmébe ajánljam.

Erősítsük meg közösségünket

Amikor még tervként volt szó a két zsinatnak erről a mai üléséről, néhányan aggodalmuknak adtak hangot, hogy itt majd az evangélikus és a református egyházat egyesíteni fogják. Nem kevesen lehetnek azok, akik a mainál szorosabb együttműködést tartanak kívánatosnak. Nem tisztem, hogy az elhangzottakon túlmenő javaslatokat tegyek. Egyet azonban mégis hadd kérjek.

Amikor 1529. október 3-án Luther összefoglalta és a jelenlevők aláírták a wittenbergiek és a délnémetek közötti egyetértést írásba foglaló dokumentumot a lezajlott marburgi kollokvium alapján, a konszenzust kifejező tizenöt pont végére hagyta, amiben nem tudtak egyetérteni: „És bárha mi arról, vajon Krisztus valóságos teste és vére testileg van-e a kenyérben és borban, ez idő szerint nem egyeztünk meg, mégis egyik fél a másik iránt keresztény szeretetet tanúsítson, úgyhogy minden lelkiismeret mindig többet viselhessen el, és mindkét fél buzgón kérje a mindenható Istent, hogy minket az ő Lelke által az igazi értelemben meg-erősítsen.”

Gondolkozzunk azon, testvérek, hogy kinek-kinek magának mit kellene másképpen tennie, hogy ne hátráljunk vissza emögé, hanem inkább még erősebben fogjuk egymás kezét, és erősítsük meg közösségünket, amellyel Isten Krisztus révén megajándékozott minket. Ámen! ■

Luther-utak – 6. rész

Valóság és vízió

Luther Mártonnak hosszú utat kellett megtennie a tézisek kiszegésétől addig, amíg a nép és az uralkodók is elfogadták a reformációi tanokat. A reformátornak sikerült új és új városokkal és régiókkal megismertetnie a reformáció tanítását, ám mindezt gyakran hosszú és fáradságos utazások árán. Azon az útvonalon, amelyet ez alkalommal ajánlunk olvasóink figyelmébe, eljuthatnak egyebek mellett a mai Hessenbe, az út végén pedig visszatérhetnek Szász-Anhalt, Thüringia és Szászország ismert Luther-helyszíneire.

WITTENBERG, VÁSÁRTER A MELANCHTHON- ÉS A LUTHER EMLÉKMŰVEL

BAD HERSFELD, APÁTSÁGI ROM

Frankfurtból Berlinbe

A hatodik Luther-útvonal is Frankfurtban indul, a német költőóriás, Johann Wolfgang von Goethe szülővárosában. Innen Wormsba vezet az út, a birodalmi gyűlések városába és a világ legnagyobb – múltkor már bemutatott

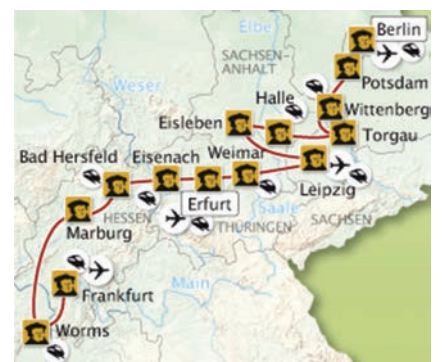
– reformációs emlékművének helyszínére. Innen a hesseni Marburgba megyünk, ahol Nagylelkű Fülöp gróf 1527-ben megalapította a világ első evangélikus egyetemét. Ugyanitt 1529 októberében a kor legjelentősebb teológiai gyűlésére került sor: a marburgi kollokviumon Luther és Zwingli többek között az úrvacsora kér-

désében vitatta meg különböző nézeteit. Luther 1521. május 1-jén a közeli Bad Hersfeldben, az apátsági templomban prédikált, amelynek markáns tornya máig a város jelképe. De érdemes azt is tudni, hogy Heinrich Fuchs, az akkori plébános volt az első olyan lelképásztor, aki házasságra lépett. A Lutherweg 1521 elnevezésű, négyszáz kilométeres zarándokútvonal nemcsak Bad Hersfelden, hanem egész Hessen tartományon keresztül megy.

Visszatérve Thüringiába, az út Eisenachon keresztül a Wartburg várában

WARBURG, RÉGI EGYETEM

WEIMAR, BELVEDERE-KASTÉY

Útvonal-információ

Hossz: **kb. 1000 km**
 Kiindulópont: **Frankfurt**
 Célállomás: **Berlin**
 Állomások: **Frankfurt, Worms, Marburg, Bad Hersfeld, Eisenach, Erfurt, Weimar, Lipcse, Eisleben, Halle, Torgau, Wittenberg, Potsdam, Berlin**
 Repülőterek: **Berlin, Lipcse-Halle, Erfurt-Weimar, Frankfurt, Drezda**
 InterCityExpress-pályaudvarok: **Frankfurt, Worms, Bad Hersfeld, Eisenach, Erfurt, Weimar, Lipcse, Halle (Saale), Wittenberg, Berlin**

FOTÓK: A NEMET TURISZTIKAI HIVATAL OLDALA – GERMANY TRAVEL

(UNESCO-világörökség) található Luther-szoba után Erfurt Ágoston-rendi kolostorába és a dómra vezet. A következő úti cél a szintén UNESCO-világörökséghez tartozó Weimar, ahol megcsodálható a városi kastély a Cranach-galériákkal, valamint a Szent Péter és Pál-templom (Herder-templom) a Cranach-oltárral együtt.

Lipcse – ahol Luther 1539-ben a Tamás-templomban prédikált –, majd Halle (Saale) városán át, az ottani Luther Márton-emlékúton keresztül jutunk el

Torgauban, ahol az első protestáns templom és Katharina von Bora sírja látogatható meg. Ezután az autentikus Luther-városokba, Eislebenbe és Wittenbergbe visz az út. Itt rendezik meg minden évben az UNESCO-világörökséghez tartozó Cranach-udvarok, a Melanchthon-ház és a Luther-ház körül a Luther esküvője nevű városi ünnepséget. Az útvonalat végül Potsdam és Berlin zárja – kulturális, építészeti és történelmi szempontból is mindkét város abszolút fénypontra, kihagyhatatlan úti célnak számít. (X)

ERFURT, ÁGOSTON-RENDI KOLOSTOR

Supported by:

on the basis of a decision by the German Bundestag

Németország
Egyszerűen barátságos

www.germany.travel

Éljen át 500 év reformációt! Nem itt szólt Luther Márton a szószékről? Nem itt visszhangzottak a kalapácsütések, amikor 95 tézisét kiszögezte a Wittenbergi Vártemplom kapujára? A Luther-helyszíneken szinte érezheti a nagy reformátor szellemét. **Kövesse Luther Márton nyomát Németország-szerte: www.germany.travel/luther**

_a látnok

Jöttek, versenyeztek, győztek

Három evangélikus gimnázium diákjai voltak a legjobbak

„Taroltak az evangélikus gimnazisták a Re: formáció – Megújuló világ című műveltségi vetélkedő döntőjében” – adta hírül a minap egyházunk internetes portálja, az Evangélikus.hu. Az M5 csatornán október 1-jén sugározták a műveltségi és vallástörténeti vetélkedő középiskolai döntőjét. A sikerét jelzi, hogy a két – általános, illetve középiskolai – kategóriában összesen ezeröttszáz diák indult. A versengés legvégső, mindent eldöntő fordulójában már csak három – evangélikus! – csapat szállt ringbe a győzelemért: a budapesti Deák téri, a bonyhádi és a békéscsabai gimnázium diákjai.

Országon száznyolcvanhárom csapat nevezett be az első körbe, végül a döntőbe négy evangélikus, egy református és egy világi iskola csapata került be. Érdekes adat, hogy az eredeti mezőnynek mintegy a kétharmada református volt.

A szervezők változatos feladatokat találtak ki a diákoknak: nemcsak kérdéseket kellett megválaszolniuk, hanem éneklésben, színjátásban, valamint vitában – azaz disputában – is helyt kellett állniuk. A vetélkedő végén dr. Hafenscher Károly, a kormányzati Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosa – egyházunk zsinatának lelkes elnöke – bejelentette: látva a fiatalok lenyűgöző felkészültségét és lelkesedését, mind a hat döntős csapat elutazhat Wittenbergbe.

E helyütt a győztes Deák térieket mutatjuk be, de egyházunk honlapján minden evangélikus csapatról részletes anyagok tekinthetők meg.

✱

A győztesekkel a gimnázium dísztermében ülünk le beszélgetni. Két felkészítő tanárunk a háttérből nem kis büszkeséggel figyeli a lapunknak nyilatkozó diákokat, akik elhozták a fődíjat. Nagy a fiatalok között az egyetértés, jókat derülve szinte egymás mondatait fejezik be. Néha meg teljesen ellentmondanak egymásnak, ami még nagyobb vidámságra ad okot. Látszik, hogy a komoly felkészülés, a felelősségteljes feladat után most kezdenek kiengedni. Érezni, hogy a sok élmény még nem ülepedett le. De nézzük részletesen, mi is a győztes csapat receptje!

Csapatmunka

A *Visszatérők* – ez volt a Deák téri csapat neve – az első fordulóban még *Antiesszénusok* néven futottak. Azért kellett változtatni, mert nem mindenki értette jól. „Az esszénusok – mesélik a fiúk – egy Jézus korabeli »felekezet« volt, egy elég

géig tartó hosszú menetelés elkezdődött, még nem is álmodtak róla, hogy győzni fognak. Mint mesélik, meglepetésként érte őket, hogy az első fordulóból az első helyen jutottak tovább.

A győzelmet persze nem adták ingyen. Nagyon sokat kellett tanulniuk az iskolai feladataikon felül. Anna megjegyzi, hogy mennyire jó csapat kovácsolódott össze a felkészülés hónapjai alatt, ami némileg feledtette a sok plusztanulnivalót. Például akadt olyan döntő előtti forduló, amelyre még a verseny napján is készültek!

Mi adta az erőt mégis mindennap az iskolai órák utáni felkészüléshez? A fiúk szerint a wittenbergi út is kecsegtető volt, de a meglepetés pszichológiai hatását húz-

A wittenbergi út is kecsegtető volt, de a meglepetés pszichológiai hatását húzzák alá: mintha ott, az első továbbjutásnál szárnyakat kaptak volna, amelyek – utólag látjuk – a dobogó legfelső fokáig repítették őket

markánsan Jézus-ellenes társaság. Mi egy »dupla csavarral« azt gondoltuk, hogy antiesszénusok leszünk, mert mi Jézus mellett vagyunk. De ez aztán túl bonyolultnak bizonyult, így a második fordulóban már *Visszatérők* voltunk – akik visszatérnek a reformáció eredeti értékeihez.”

Ebbe a csapatba kapcsolódott be Dani, ő lett a „titkos tag” mint a képzőművészeti feladatok felelőse: plakátot, később pedig nagy hozzáértést igénylő makettet is kellett készítenie. A Deák téri evangélikus templom makettjét alkotta meg, amelyhez – Máté ötlete alapján – a régi tornyot is megcsinálta levehető elemként. Dani építész lesz, így neki ez valóban teszhezáll munka volt. A versenyre is elkísérte a csapatot, mint néző drukkolt társainak.

A győztes csapat összesen két évfolyamból és három osztályból állt össze. A kezdet kezdetén, amikor a verseny vé-

zak alá: mintha ott, az első továbbjutásnál szárnyakat kaptak volna, amelyek – utólag látjuk – a dobogó legfelső fokáig repítették őket.

Egyszer még hasznos lesz

Talán az is lehetett a titkuk, hogy a komoly felkészülés és a lazaság együtt járt. Említik, hogy a második fordulónak úgy álltak neki: „Megcsináljuk legjobb tudásunk szerint, de nem fogunk sírni, ha nem jutunk tovább – nem kell többet készülni...” És azt is megnyerték. Onnan pedig már nem volt megállás.

A sok plusztudást – együttes véleményük szerint – a későbbi karrierjükben hasznosítani tudják. Anna pedig az általános műveltséget említi. „Hasznos, hogy több téren is bővült a tudásunk, akár egy

FOTÓ: KISS TAMÁS

tévés vetélkedőben is jól jöhet majd egyszer” – nevetik el a választ.

A Kunigunda útján, a Médiaszolgáltató-támogató és Vagyonkezelő Alap székházában először járni, pláne versenyezni, kamerák előtt – élmény. Kérdés, hogy jó-e vagy rossz. A válaszok megoszlanak: volt, akinek nem volt stresszes, a leállások, ismétlések nem feltétlenül voltak negatívak. De akad csapattag, aki szerint nagyon is próbára tette az idegeket a légkör, a környezet, a kimért idő, a csúszások. „A stáb kedves volt, a zsűritagok is jó fejek voltak, de akadtak hibák, amikről jobb, ha nem teszünk említést” – néznek egymásra derűsen. Gyanítható, hogy lennének érdekes történeteik, egyszer talán majd ezeket is meghallgathatjuk.

A tizennégy órán át tartó felvétel alaposan lefárasztotta a társaságot. „A végére – mondják – mindenki teljesen hullá volt, a közönség is. A fél óra várakozás a díjátadóra... az már a »menjünk haza, hadd aludjak, mindegy is, hányadikok lettünk« stációja volt.”

Összességében a jó és a rossz élmények kiegyenlítették egymást, a pörgés kellett, a feje tetején álló stúdió a talpára került, és a végeredmény mindent elmond. A zsűri véleményét jó néven vették a fiúk-lányok, kedvesnek, földtől nem elrugaszkodottnak jellemzik az ítéseket, akik sokat mosolyogtak a felkészült fiatalokra,

éreztek velük: tudják, hogy milyen sok munka van mögöttük. Egyikük példaképnek nevezte a diákokat – méltán.

A siker egyik kulcsa pedig a jó munkamegosztás: Csenge készült legtöbbet a kvízre, Benedek, Máté, Csenge, Anna és Soma egyaránt szerepelt a darabban, az énekekben Anna és Benedek vett részt, a prezentációban a fiúk, Soma, Máté és Benedek jeleskedtek. Magyarfakultáción már tavaly tanultak disputálni. A fordulók előtt egymás kikérdezése segített a sok adat és információ rögzítésében.

A szervezők Szabó Magda születésének századik évfordulója előtt tisztelegve színjátszó feladatot is adtak a versenyzőknek: az író *Abigél* című regényének egyik részletét kellett előadni. A négyperces jelenetben a *Visszatérők* csapatából Anna játszotta Vitay Georgina szerepét, akit az édesapja éppen a Matulába, azaz a szigorú protestáns leánynevelő intézetbe küld. Ebben a feladatban az idő rövidsége okozta az igazi nehézséget. Sokat próbáltak, hogy tartsák az időkeretet, a felkészülésben pedig „Nóra néni” segítette a csapatot.

Vetélkedő mint misszió

Nagy kérdés, hogy a tévénezők mit érezték-eztek meg a reformáció lényegéből. Anna szerint a disputa volt a legjobb ilyen szempontból, a toronyépítés felada-

ta azonban nem annyira passzolt a reformáció megismertetésébe. A fiúk szerint is csak egyes feladatok kötődtek szorosan a lutheri reformáció értékeinek felmutatásához. A kvíz sokat adott, az biztos – értenek egyet. Az énekekről és a színdarabról megoszlanak a vélemények. Az igazi sok a meglepetésfeladat volt: „Dühöngtünk is tíz percet az öltözőben. Mivel csak tíz percünk volt, nem is tudtunk többet” – emlékeznek. Építő, logikai feladatot kellett megoldaniuk, amelyre aránytalanul sok pontot adott a zsűri, ellentétben a gigantikusan sok tanulnivalóval járó feladványokkal.

A stúdióban ott szurkoltak a diáktársak és a tanárok. Az eredményhirdetésekor egymás nyakába borultak. „Megbeszéltük, mit fogunk csinálni, hogy jól mutasson a képernyőn. Addigra már tudtuk, mivel ki-matekoztuk, hogy mi nyertük meg a versenyt” – nevetnek ismét.

A győztesek örülnek, hogy – bár övék a győzelem – mind a hat csapat mehet Wittenbergbe. Már várják, „mert mindenki, egytől egyig, abszolút megérdemli!” – mondják egymás szavába vágva. Nagy kitartás kellett nemcsak a sok forduléhoz, tanuláshoz, de ahhoz is, hogy a már kiesett csapatok a döntő végéig maradván, dobozokon, csendben ücsörögjenek. Jó lesz tehát együtt lazítani a reformáció fővárosában. ►

A Deák tériek elárulták, hogy a békéscsabaiakkal nagyon jóban lettek. Korábban pedig felkészítő táborban voltak együtt Bonyhádon, amely emlékezetes élmény volt: nyáron, a szünidőben, spontán kellett ráhangolódniuk erre a projektre. A tanárokkal ott kovácsolódtak össze igazán: a csoportdinamika a Deák térieknél kezdettől klassz volt, és ezt hatalmas pluszként értékelik a fiatalok. A többi csapattal is valamelyest összejecsiszolódtak a tábornak köszönhetően, ahol persze – mint mindenki – ők is felmérték az erőviszonyokat.

„Az eufória után visszarázódni kemény: a sokszor a tanórák helyett könyvtárban töltött napok és a döntő két napja után most újra a régi kerékvágásban zajlik az élet. De a tanárok jó fejek, hagyják, hogy újra felvegyük a ritmust” – teszik hozzá vidáman a diákok.

K. Sebestyén Nóra tanárnő nagyra becsüli diákjai kitartását: „Mindent háttérbe szorítottak a felkészülés érdekében. A verseny közben azzal biztattam őket: nem a győzelemért lesztek aranyérmesek, hanem mert hihetetlenül sokat dolgoztatok. A végeredménynek persze külön örülünk. Kisebb korukban azt mondtam nekik: csak ne fél szívvel csináljatok bármit is... hát ezt is teljes szívvel csinálták! Ha fáradtak voltak, vagy elcsüggedtek, akkor a lelki tényezőkre figyeltünk oda jobban, hiszen sokszor, mikor a többiek a nagyszüneten voltak, vagy hétvégén pihentek, ők színdarabot próbáltak, könyvtárban ültek, vagy makettet építettek. Szívüket-lelküket beletették.”

Dr. Guóth Emil tanár úr értékelése sem mentes a meghiúsultságtól: „Először annak örültem, hogy meglelt a csapat. Nagyon tehetséges gyerekek jöttek össze, akik önállóan is tanultak, készültek, és ami nagy szó, hogy az időbeosztásukat is felnőtt módra voltak képesek kezelni. A lyukasórákat is kihasználtuk, de ezenkívül a felkészülés legnagyobb részét maguknak kellett megoldani. Nemcsak tehetségesek, de nagyon kreatívak is. Csak gratulálni tudok nekik!” ■

Az első helyezettek, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium Visszatérők csapatának tagjai: Cserháti Dániel, Főző Csenge, Nagy Anna Mariann, Nagy Soma, Rostás Máté, Szikra Benedek. Felkészítő tanáraik K. Sebestyén Nóra és dr. Guóth Emil voltak.

Petőfiúk és egy lány

A televíziós műveltségi vetélkedőben a vidéki gimnáziumok között az első, országosan a második helyen végzett a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium csapata. Lapunk munkatársa elutazott a Völgység fővárosába is, hogy a Petőfiúkat – köztük egy Petőfi-lányt is – a versenyéről, a felkészüléséről és az élményeiről kérdezze.

Bonyhádon a győztes csapat tagjai mellett Andorka Gábor igazgató és egyik felkészítő tanárunk, Stróbl Terézia fogadott. A könyvtárszobában elevenítettük fel az elmúlt egy év történéseit. Mint megtudtuk, a Petőfiúk között nincs csapatkapitány, „demokrácia van, mind egyenrangúak vagyunk” – hangzik az egybehangzó válasz.

A jó kedélyű, tizenhét-tizennyolc éves fiatalok között vannak bonyhádiak és a környező településeken élők is. Ha nem is osztály-, de évfolyamtársak mindannyian, így hamar csapattá kovácsolódtak.

Egy évvel ezelőtt kezdődött a felkészülés. Először iskolai, majd regionális, végül pedig az országos döntőben kellett megmérniük magukat. Az induló alapcsapat még nem volt azonos ezzel a mostani, döntős ötösfogattal, de „hosszas procedúra után” – mesélik nevetve – végül összeállt. Mivel a verseny átnyúlt a tanéven, tizenkettedikes nem is lehetett az induló csapatban, mert akkor ő már nem tudta volna befejezni a vetélkedőt.

Benn alvós hétvégék

Tavaly ősszel a diákok még azt sem tudták igazán, hogy mekkora versenyről van szó. Az iskolában több csapat is alakult – az általános iskolások fordulójában a hatosztályosok is versenyeztek –, kap-

tak szakirodalmat, és felkészítő tanáraik segítségével nekivágtak a munkának. Az internetes fordulóban – ebben az iskola négy csapata indult – valamennyien a gimnázium géptermében oldották meg a feladatokat. Minden régióból hat csapat – a bonyhádi Petőfi-gimnáziumból kettő – került tovább a középdöntőbe, innen pedig régióként már csak egy folytathatta a versengést. „Elsők lettünk tehát Kaposváron – itt zajlott a középdöntő –, és összesítettben másodikként jutottunk tovább az országos szintre” – mesélik.

Érdemes megjegyezni – mert ez jellemzi a bonyhádi evangélikus gimnazisták felkészültségét –, hogy a másik bonyhádi petőfis csapat több pontot kapott, mint az országos összesítettben a harmadik helyezett, de hát az „egy régió, egy csapat” szabály értelmében ők már nem mehettek tovább. „Úgyhogy megemlékezünk ezúton is róluk, és büszkék vagyunk rájuk” – mondják fair módon a Petőfiúk.

A munkamegosztás Bonyhádon is sarkalatos kérdés volt. Lacinak a színjátás, Sárinak az éneklés az erőssége, Szilárd, Csaba és András pedig tanult, illetve disputázott. A kvízben mindannyian szerepeltek. Mindenki szerencsésen megtalálta a helyét a csapatban, volt, aki több életrajtot vállalt – értsd: magára vállalta a „magolás” többletterhét a cél érdekében –, de kinek-kinek nagyjából arányosan ju-

tott tanulni-, illetve előadnivaló. Harminc életrajz megtanulása versenyszinten, még ha többfelé oszlik is, nagy feladat, s ne feledjük: a gimnazisták mindezt a szokásos tanulnivalóik mellett, gyakorlatilag szabadidejükben vitték véghez!

Joó Laci – aki bonyhádi látogatásunkor igazoltan volt távol – „tősgyökeres színjász”, ő húzta fel rutinjával az előadandó darabot, Szabó Magda *Abigéljének* egy jelenetét, „mi pedig fölöttünk hozzá” – teszik hozzá nevetve a diákok. Bizony sok pluszmunka volt a készülés, a verseny hetében otthon készültek hétfőn, kedden és szerdán, de általában délután tartották az előkészületeket.

És aki azt gondolná, hogy egy ilyen versenyre rövid felkészülés is elegendő, annak eláruljuk, hogy a diákok délutánjai, estői hónapokon át a verseny lázában teltek. Nyáron felkészítő táborban is részt vettek a versenyzők, de volt több „benmaradós” hétvége is, tavasszal és ősszel maradtak bent tanítás után is, hiszen előre elkészítendő prezentációkkal is elő kellett állniuk.

Reformáció és show

Hogy ki, mi adja a lelkesedést, a kedvet a fiataloknak? A válaszon nem gondolkoznak, rögvést érkeznek: „Stróbl tanárnő!”

Stróbl Terézia fogta össze a munkát, aki magát „menedzsertípusú vezetőként” definiálja. Olyan sokoldalúak voltak a feladatok (éneke, színjátszás, disputa stb.), hogy minden részfeladathoz a megfelelő szakos kolléga adta a segítséget. „A főkoordinátor – jegyzi meg a fiúk –, a hatodik csapattag.”

Arra a kérdésre, hogy mi volt a kedvencük a döntőben, elsősre elviccelik a választ: „A szünetek a versenyszámok között.” Már csak három csapat volt versenyben, amikor a „kirakós” feladatot kellett megoldaniuk, ettől kicsit megijedtek. A körösfői református templom négy úgynevezett fiatorynyából egyet kiraktak a szervezők, a másik hármat a csapatoknak kellett. A puzzle kirakását egy bekötött szemű játékos beállításával nehezítették.

Stróbl Terézia szerint a szándék jó volt: sokoldalúan bemutatni a reformációt. Nyilván nem könnyű ezt képernyőre vinni, érdekes, pörgős műsorrá tenni, show-elemekkel tűzdelni. „Mi azt nem szoktuk meg, hogy háromszor vegyünk fel, ismételjünk el mindent, csodálom, hogy így, ilyen színvonalon szerepeltek a diákok! És hát nagyon hosszú volt a felvétel: reggel 8-kor kezdtük, és este 9-kor volt az eredményhirdetés... Beleláltunk a show világába” – teszi hozzá a

Az országos második helyezett bonyhádi Petőfiújak csapatának tagjai: Gerlei Szilárd, Joó László, Ömböli Csaba, Süveges Sára, Zareczky András Zsombor. Felkészítő tanáraik Andorka Gábor igazgató, Árki Rita, Kutnyánszkyne Bacskai Eszter, Stargl Szilvia, Stróbl Terézia és Váczi Enikő voltak.

tanárnő. Kiderült: nagyon szoros volt a verseny, tényleg egy-egy ponton múlt a végeredmény.

Senki sem csalódott

És vajon mit hoz a konyhára ez a szép eredmény az érettségi előtt álló fiatalok számára? „Sokat, ha az érettségiben a reformációt húzzuk – derülnek, de azért ennél jóval többet. – Az életrajzokban voltak olyan történelmi személyiségek, akikkel a jövőben biztos fogunk még találkozni, és persze az általános műveltségünk is gyarapodott” – mondták a diákok.

A vetélkedő egészét így összegzik: „Megérte a sok tanulás, felkészülés, jól éreztük magunkat a versenyen is, jó szívvel gondolunk vissza a bent alvós hétvégékre is. Az nagy pozitívum volt, hogy akadt, amikor nem kellett iskolába járni” – nevetnek össze. A sikeres szereplést pedig iskolai ünneplés és „levelező tanár-diák parti” követte.

A bonyhádiak sem ellenfeleknek tekintették a többi döntőt: jóban voltak a többi csapattal is. Sára említi, hogy a végső fordulóban a már kiesett debreceniek szurkolótáborra nekik drukkolt. „Jó volt azt hallani a református debreceniekől és a másiktól, döntőbe nem jutott bonyhádi csapattól, hogy »hajrá, Bonyhád!«.”

Stróbl Terézia szerint jó, hogy mind a hat csapat elutazhat végül Wittenbergbe – ez kiegyensúlyozza a pontozás subjektivitásait. Egy verseny az elsőknek a legjobb érzés – nos, a fiúk és Sára szerint is „jó érzés volt, hogy nem kellett csalódottnak éreznie magát a nem első helyezett csapatoknak sem – mindannyian földobódtunk az utazás hírértől, így mindannyian nyertünk”.

„Nagyon büszke vagyok rájuk! Okosak, aranyosak, szimpatikusak, ügyesek voltak. Bár minden középiskolás olyan lenne, mint ők!” – mondja zárásként Stróbl Terézia tanárnő.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

FOTÓK: MISS TAMÁS

Legyünk hitelesek

Rosta Izabella aktív Mevisz-tag

Sorozatunkban az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológusi, lelkési hivatásra készülő hallgatóit szólaltatjuk meg indíttatásokról, a szolgálattal kapcsolatos elképzeléseikről, céljaikról. Az idén Heidelbergben tanuló Rosta Izabella családi indíttatásáról és a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetségben szerzett élményeiről is beszél.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– **Miért választotta a teológiát?**

– Édesanyám lelkész, így egyházi közösségben nőttem fel. Ez egyszerre volt jó is, meg nehéz is, hiszen láttam, hogy mivel jár a lelkési hivatás... A 2008-as Szélróza találkozó és egy akkori Mevisz-tábor voltak meghatározóak a számomra, ezeket követően döntöttem úgy, hogy szeretnék evangélikus lelkész lenni.

– **Mit jelent a mai világban az evangélium hirdetése?**

– Nem egyszerű feladatot! Ma nehéz megtalálni minden korosztállyal a megfelelő hangot, ugyanakkor nagy öröm jelen lenni az emberek életében.

– **És nőként ma lelkési hivatást választani?**

– Sokszor azt érzem, nehéz összeegyeztetni, hogy egy lelkész nő hogyan legyen jelen a gyülekezetben és a családjában egyaránt. Örömteli, hogy többeknél ez sikerül. Édesanyám számomra pozitív példa. Én is erre törekszem.

– **Milyen jelzőket mondanál a 21. század egyházára?**

– Nyitott és otthonos. Olyan közösség, ahol az ember jól érezheti magát, megtalálhatja a helyét – nemcsak a közösségben, hanem általa a világban is.

– **A teológiai tanulmányaid alatt melyik terület vált különösen fontosá a számodra?**

– A gyakorlati teológia és a valláspedagógia. Az utóbbi területről írom a szakdolgozatomat is. Arról írok, hogyan lehet feldolgozni fogyatékkal élő fiatalokkal a bibliai gyógyítástörténeteket. A teológián töltött öt év arra is lehetőséget adott, hogy az otthonról hozott példák mellett, a gyakorlati életet látva, megláthassam a teológia szépségét. Itt magunkba tudjuk szívni azt a tudást és érdeklődést, amely a szolgálathoz kell majd.

– **Közel tíz éve vagy a Mevisz aktív tagja. Mit jelent számodra mozgásukban korlátozott testvéreinkkel foglalkozni?**

– A Mevisz nagyon fontosá vált számomra, lelkészként is szeretnék majd ebben jelen lenni. A mozgássérült-passiók és a táborok alkalmával olyan istenélményeim voltak, amik igazán egyediek. Nagyon sok barátot szereztem onnan, elmondhatom, hogy valódi közösséget alkotunk, olyat, ami kihat az egész teológusi életemre.

Azt gondolom, a hitoktatásban az a fontos, hogy jól érezze magát a diák és a tanár együtt is, azaz legyünk hitelesek, és akkor megnyílnak a tanításra a gyermekek.

– **Melyik területtel szeretnél foglalkozni a lelkési pályádon?**

– Mindenképpen szeretnék majd gyülekezetbe kerülni. Tavaly Rákospalotán hitoktatást végeztem, ez nagy örömet adott, jó volt a fiatalok között szolgálni.

– **Mennyire fogékony a fiatalság a hittanra?**

– Az alsó tagozatosok nagyon nyitottak a Bibliára. A felsőséssel már nehezebb a dolgunk. Őket különleges úton lehet „megfogni”. Azt gondolom, a hitoktatásban az a fontos, hogy jól érezze magát a diák és a tanár együtt is, azaz legyünk hitelesek, és akkor megnyílnak a tanításra a gyermekek.

– **Melyik a számodra különösen meghatározó bibliai íge?**

– „...nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.” (Róm 9,16) Ez az íge Pápán, ahová gimnáziumba jártam, a református templom falán olvasható, s azóta kíséri az életemet; azt jelenti nekem, hogy Isten a tetteink ellenére is kegyelmes hozzánk.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Reformációi ünnep családi körben

A Deák téren zárul a jubileumi év

FOTÓ: KISS TAMÁS

Egyházunk november 11-én 15 órakor a budapesti Deák téri evangélikus templomban tartja a reformáció emlékévének záróünnepségét. A rendezvényen Gáncs Péter elnök-püspök tart áhítatot, majd Szabóné Mátrai Marianna evangélikus lelkész előadása hangzik el *Soha el nem évül* címmel. Az ünnepség keretében adják át a Prónay Sándor- és az Ordass Lajos-díjat. A programban evangélikus iskolák, óvodák csoportjai is szerepelnek. Gáncs Pétert kértük villáminterjúra a záróalkalomról.

– Miben lesz más a jubileumi év záróünnepsége a Deák téri evangélikus templomban, mint az október 31-i központi ünnepség volt a Papp László Budapest Sportaréńában?

– Ez egy jóval kisebb méretű, bensőségebb, családiasabb evangélikus rendezvény lesz.

– Miért tartotta fontosnak az egyház, hogy legyen egy novemberi 11-i alkalom is? Kiket szeretnénk megszólítani?

– Jó emlék a tavalyi Márton-napon tartott ünnepség, amikor felavattuk az Insula Lutherana Lelkiségi és Kulturális Központot. Szeretnénk egyfajta Márton-napi hagyományt teremteni a Deák téren, egy olyan ünnepet, amely méltó keretet biztosít az Ordass- és a Prónay-díj átadására is. Ugyanakkor szeretnénk egy kicsit „lekerekíteni” a jubileumi esztendő a lendületes továbblépés, az 500+ reményében...

– Mire számíthat, aki betér november második szombatján a templomba?

– Szeretnénk hálát adni az ünnepi esztendő emlékezetes eseményeiért. Közülük néhányat felidézünk képek segítségével, de részben élőben is. A iskolai csoportok szolgálata egyben a jövő egyházát, az egyház jövőjét is jelzi.

– Kik szervezik az ünnepi eseményt?

– A szervezés gyakorlati részét az EPSZTI, az Evangélikus Pedagógiai Intézet vállalta, de a programot megvitattuk a püspöki tanácsban és az országos presbitériumban is.

– Püspök úrnak mi az általános tapasztalata az egyházunkban országsszerre megrendezett reformációi megemlékezésekről?

– Hosszan sorolhatnám a pozitív élményeim. Különösen is örülök, hogy a nagyszabású központi rendezvények mellett gyülekezeti, iskolai, egyházmegyei szinten, valamint ökumenikus együttműködésben is tudtunk ünnepelni és hálát adni a reformáció ma is élő és gazdagító örökségéért. ■ K. B.

FOTÓ: VÉSEY ENDRE

A Prónay-díjat azok a magyar és külföldi világi személyek kaphatják, akik kiemelkedő szellemi vagy anyagi támogatással állnak a Magyarországi Evangélikus Egyház mellett; a világi mecénások tartozhatnak más felekezethez is. Az Ordass-díj pedig annak a felszentelt (aktív vagy nyugalomba vonult), feddhetetlen életű magyar vagy külföldi lelkésznek adható, aki a magyar evangélikusságért kiemelkedően sokat tett. A díj az ökumenikus kapcsolatokért sokat munkálkodó más felekezetű papi személynek is odaítélhető.

Sztehlo Gábor álma

Valahol Európában címmel szeptember 29. és október 29. között láthaták az érdeklődők a budapesti OSA Archívum – Centrális Galériában azt az igen érdekes kiállítást, amelynek a Stehlo Gábor evangélikus lelkész által alapított gyerekköztársaság szellemisége adta az alapját. A tárlat korabeli dokumentumok és kortárs műalkotások segítségével idézte fel a Gaudiopolis és más gyerekköztársaságok történetét, hangsúlyozva az olyan emberi értékek fontosságát, mint az együttérzés, elfogadás, egymás tisztelete.

Az Arany János utcai kiállítótérbe lépve az első ismertető tábla elolvasásakor hirtelen rossz érzés fogta el az evangélikus látogatót, hiszen a *Valahol Európában* tárlat alapját adó Gaudiopolist magunkénak érezzük, és fáj, ha a gyerekköztársaságban megfogalmazott célok idézésekor kimarad a „Krisztus evangéliumának szellemében” gondolat.

Ezen megütközve indultunk tovább, de hamar helyreállt a lelki békénk, mivel a többi szövegben szerepel a „keresztény”, az „evangélikus”, és Krisztus említése sem marad ki. A későbbiekben nincs elhallgatás, mismásolás. Nyíltan és érthetően beszél a kiállítás arról, hogy keresztény alapokon nyugvó gyermekott-

hont hozott létre Stehlo. Az azonban szintén kétséges megfogalmazás (még mindig az üdvözlő táblán), hogy az ott élők „a jövő társadalmát” akarták volna felépíteni – miként az is kétséges, hogy magának Stehlonak tulajdoníthatunk-e ilyen szándékot. Ha később egyes hajdani Stehlo-gyermekek életében mégis volt ilyen, annak talán alapja lehetett a Gaudiopolisban eltöltött idő, de semmiképp sem mondható, hogy ott már erre készültek, szervezkedtek.

A belépőt üdvözlő sorok tehát némileg elszomoríthatták az evangélikus látogatót, de a tárlat maga rációzol ezekre a hibákra, és korrekt módon, érdekesen mutatta be a Gaudiopolis és „társai” tör-

ténetét, valamint az „örömvárosok” egymáshoz való kapcsolódását. Megjelent a kétkézi munka, az irodalom, az építészet és a demokratikus oktatás is, amelyeket szerencsére mind látványban, mind objektívitasban a helyén kezelték a kiállítás készítői.

Gaudiopolis és a reformáció

A 20. századi gyerekköztársaságok legkorábbi előképei a reformáció korai időszakára nyúlnak vissza. Luther és Melancthon tanítványaként Valentin Freidland alapította a sziléziai Goldbergben azt az iskolát, ahol a történelemtanítás a mai napig is újszerűnek ható módszerét kísérletezte ki diákjaival. A gyerekek az ókori római köztársaság mintájára tisztségeket (konzul, néptribun, cenzor, szenátor stb.) viseltek, és együtt vitatták meg a felvetődő problémákat – olvashatjuk az örömvárosok ismertetésében.

A 20. században létrejött gyerekköztársaságok legtöbbször élén egy kariz-

matikus vezető, lelkész állt. Ilyen volt az Egyesült Államokban a Nebraska állambeli Omahában E. J. Flanagan, aki 1917-ben alapította meg a mai napig létező Fiúk Városát (Boys Town). A katolikus pap és a fiatalok életéről készült a *Fiúk városa* című, 1938-as hollywoodi film, amelynek főszerepeit Spencer Tracy és Mickey Rooney játszották.

Az amerikai gyerekvárost számos másik követte. Volt szovjet Skid Köztársaság, lengyel Dom Sierot, de a theresienstadti koncentrációs táborban is létezett egy Škid Köztársaság. Magyarországon a háború alatt alapították a Szekeres Mihály és Pataki Gyula által vezetett ebesi Fiúfalvát, valamint szintén gyermekönkormányzattal indult az Ádám Zsigmond vezette hajdúhadházi gyermekotthon is. Ezeket a kezdeményezéseket a kommunista hatalomátvétel után mind felszámolták.

Dokumentumbőség

A kiállítás egyik legnagyobb erényeként értékelhettük, hogy rendkívül sok korabeli fotót és dokumentumot mutatott be az 1945–50 közötti időszakból. Egy egész falon olvashattuk a nyomát annak, hogy a gyerekek milyen szeretettel voltak Sztehlo Gábor iránt – mesét, üdvözlőlapot írtak a születésnapjára. Dokumentum- és játékfilmekbe is bele lehetett nézni a tárlaton, illetve egy golyó lyuggatta falú gipszkarton „bunkerbe” is beléphetett a látogató, és mini-fotókiállítás nézhetett meg benne.

A Pax Gyermekotthon V. osztályos lakóinak lapját, *A Mi Újságunkat* fellapozva

az érdeklődő a sok vers között találkozhatott például Szauer Ottó műveivel is – a 2002-ben elhunyt költőt, esszéistát, műfordítót Orbán Ottóként tartja számon az irodalomtörténet. De olvasható volt például egy igazán érdekes – a kort, a gyermekek világát rendkívül jól visszaadó – írás is, amely a gyerekek őszinte vallomásait gyűjtötte össze arról, ki miről álmodik a Gaudiopolisban. Kozma Péter ezt írta: „Én nemigen szoktam álmodni. Ha valami érdekes könyvem van, akkor

szoktam leginkább álmodni. Legtöbbször a könyv folytatódik benne tovább, amit aznap olvastam. Ha valami mesénél, amit sohasem olvastam, ott hagyom abba, hogy a királykisasszonyt megszabadítják, akkor álmodban megszabadítom a királykisasszonyt, de másképp, mint ahogy a könyvben van.”

Álmok és valóság

Az álmok fontosságára és megvalósulására maga Gaudiopolis a példa, hiszen Sztehlo Gábor evangélikus lelkész egy olyan – józan ésszel szinte fel sem fogható – valóságos világot hozott létre gyermekköztársaságával, amely máig példát adhat. Az OSA Archívum – Centrális Galéria kiállítása – amelyhez gazdag tárgyi segítséget nyújtott az Evangélikus Országos Múzeum, illetve az Evangélikus Országos Levéltár – újra felhívta a figyelmet arra, hogy embertelen időkben is lehet embernek lenni és megvalósítani akár egy utópisztikus álmot is, olyan emberi közösséget, amelyben a remény, bizalom, együttérzés, nagylelkűség, felelősségvállalás, bátorság és gondolkodás szellemiségében élnek és dolgoznak különböző hátterű emberek egymás mellett.

■ KÉZDI BEÁTA

FOTÓK: VEGEL DÁNIEL

Helyreállítani, ami eltörött

Lelki segítség bűncselekményt elszenvedetteknek

„A börtön nem ad választ a közösség, a család, a sértett számára. Pusztán az elkövető kirekesztésével nagyon sok kérdés marad megválaszolatlanul” – fogalmaz a Magyar Bűnmegelőzési Börtönmissziós Alapítvány és a Magyar Testvéri Börtöntársaság elnöke. Ehelyett Katona Csilla egy másik modellt ajánl: szakemberek bevonásával üljön le egymással elkövető és sértett, hogy a sebek gyógyítása valóban megtörténhessen.

„Tapasztalataink szerint a bűncselekmények sértettjei sokszor nem mernek beszélni arról a sérelemről, amely érte őket. Megalázó helyzetbe kerültek, nem akarnak abban a szerepben fellépni, amelyet az elkövető rájuk kényszerített, és nem akarják a saját helyzetüket tovább rontani a környezetük reakcióiból keletkező újabb sérelmekkel” – mondja Katona

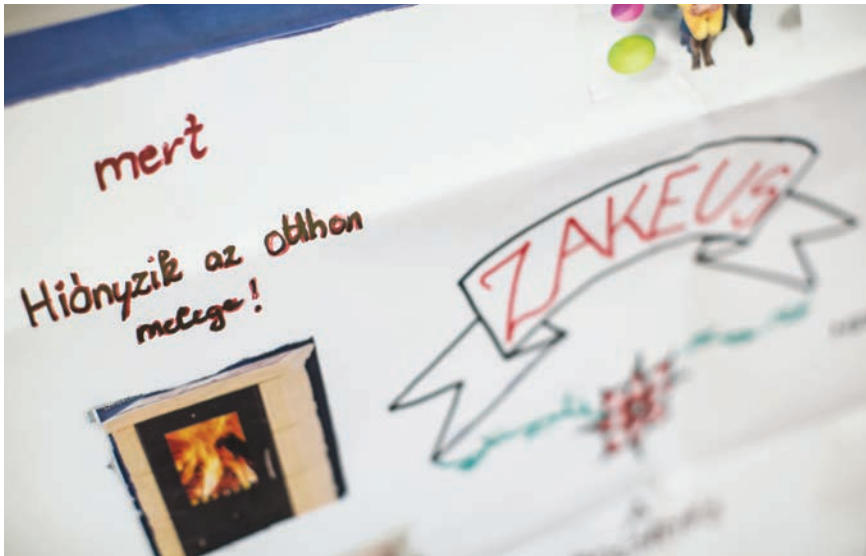
Csilla. Ez a sok szempontból érthető hozzáállás azonban megfelelő szakmai munkával feloldható, hiszen együttérző, biztonságos légkört teremtve a sértettek gyógyítóan hat, ha feltárhatják gondolataikat, érzéseiket, szükségleteiket. „Amit elmondanak, fontos a környezetük számára is, de fontos azok számára is, akik a sérelmet okozták. Sok mindent megold-

hat, ha őszintén kezdünk beszélni azokról a problémákról, amelyek a mindaddig elhallgatott helyzetekben rejlenek.”

Sebek gyógyítása és prevenció

A mai gyakorlattal kapcsolatban Katona Csilla elmondta: „A börtön nem ad választ a közösség, a család, a sértett számára. Pusztán az elkövető kirekesztésével nagyon sok kérdés marad megválaszolatlanul. A családok szétesnek, a gyerekek bűnelkövetőkké válnak, ha nem törődik velük senki.” Ennek a felismerésére épül a börtönmissziós szakemberek, szociális

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

munkások, börtönlelkészek és önkéntesek összefogásán alapuló kezdeményezés, amelynek hatása nemcsak a sebek gyógyítása, hanem hosszú távon a prevenció is. „Az a cél, hogy kerüljük el a bűnelkövetés kialakulását. Ez csak társadalmi összefogással, közösségekben lehetséges” – mondja.

„2016 végén a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács pályázatán támogatást nyertünk arra, hogy az eddigi helyreállító gyakorlatunk tapasztalatait felhasználva a szociális munkások és börtönmissziós önkéntesek, börtönlelkészek számára pilot továbbképzést tartsunk az áldozatsegítésről” – fogalmaz Katona Csilla. *(A pilot fejlesztés, képzés olyan kutatási, fejlesztési tevékenység, amely egy komplex probléma megoldása érdekében, kis mintán, illetve szűk, de állandó résztvevői kör bevonásával történik. – A szerk.)*

Zákeus és Hídépítés

Mint elmondta, kezdeményezésük célja, hogy a bűncselekményt elszennvedőknek valós lelki segítséget tudjanak nyújtani. Mindezt azonban egy valóban egyedülálló módszer alkalmazásával végzik. Az Angol Börtöntársaság önkéntesek számára megvalósított *Sycamore Tree* (szikomorfa, egyfajta fügefafa – a szerk.) elnevezésű képzését követően megkezdték a program adaptációját. A Magyar Bűnmegelőzé-

si Börtönmissziós Alapítvány a Magyar Testvéri Börtöntársasággal együttműködve Magyarországon *Zákeus program* néven alkalmazza ezt a gyakorlatot a börtönökben, bevonva a sértettet, az elkövetőt, az érintett családokat, a helyi közösség képviselőit.

Sok mindent megoldhat, ha őszintén kezdünk beszélni azokról a problémákról, amelyek a mindaddig elhallgatott helyzetekben rejlenek.

A *Zákeus programmal* kapcsolatban Katona Csilla mint koordinátor és programvezető hozzáteszi: „A kezdeményezés a sértettek szükségletei szerinti jóvátételt, a társadalmi béke megőrzését segíti elő, amihez szükség van a közösség beavatkozására a szociálisan képzett szakemberek közreműködése segítségével.”

A *Hídépítés programot* – több európai uniós országgal együttműködésben – három börtönben alkalmazzák. „A hazai programokat Baracskán – oroszlányi együttműködőkkel –, Balassagyarmaton és Márianosztrán valósítottuk meg, szociálisan beágyazottan, a helyi szociális szolgálatok munkatársainak bevonásával. Ezek mintájára később Kalocsán is indítottunk *Hídépítés programot*, ott a

helyi szociális munkások közreműködésével.”

Katona Csilla elmondja, hogy a kezdeményezésnek kiemelten fontos része a bizalom, amelyhez fontos volt a helyi kapcsolatrendszer, a napi kapcsolat a helyi közösségekben élőkkel és a szakszerű segítség nyújtás lehetősége szükség esetén. „A helyi segítők a közösségük szemléletének formálóiá váltak, miután az ő szemléletük formálódott a speciális esetek kezelése során.”

A közösség legyen a nyertes

„A projektben a feldolgozást segítő műhelymunkát követően pilot képzést végzünk további szociális szakemberek számára. A pilot képzés tapasztalatai alapján egy továbbképzési anyagot állítottunk össze a szociális munkások számára, hogy a helyreállítás és szociális beágyazás módszerét tovább tudjuk adni más települések szakemberei és közösségei számára

is. Ezáltal hatékonyabbá válhatnak a szakemberek, aminek a közösség minden tagja csak nyertese lehet – meséli a képzésről Katona Csilla. – A képzés után a résztvevők a helyi közegükben készítettek interjúkat a sértettekkel, és tartottak bűnmegelőzési alkalmat annak érdekében, hogy a közösség figyeljen oda az elkövetéshez vezető korai jelekre, és a sérülékeny tagok legyenek elővigyázatosak is.

Speciális része volt a projektnek, hogy a műhelymunka során együtt dolgoztunk a börtönlelkészekkel és missziós önkéntesekkel. Mivel az elítéltek családja, gyerekei is sérülnek, ezért fontos számunkra a velük folytatott munka. A lelkesek, önkéntesek családi beszélőket, családi napokat szervezhetnek a börtönben, ezek segíthetnek a családi kapcsolatok erősítésében és a sérelmek rendezésében is, továbbá újabb sérelmek okozását előzhetjük meg. Az érintett segítők tudatossága szükséges ahhoz, hogy a lehetőségekkel élni tudjanak, a családok számára speciális foglalkozásokat tartsanak.”

■ GALAMBOS ÁDÁM

A program a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács támogatásával, az Élő Reménység Alapítvány, a Börtönlelkészek Magyarországi Szervezete, a Magyar Testvéri Börtöntársaság, a Magyar Bűnmegelőzési Börtönmissziós Alapítvány, az Oroszlányi Szociális Szolgálat, a Balassagyarmati Kistérségi Szociális Szolgáltató Központ és a kalocsai Origó Családi és Gyermekjóléti Központ munkatársainak együttműködésével valósult meg.

A konyhafőnök és az Isten

Interjú Lokodi Ákossal

Egy egyszerű kávézóban is cascara teát rendel, amelyről egy átlagember azt sem tudja, micsoda. Amikor felvilágosítást kérek tőle, ugyanolyan szenvedéllyel mesél a teafajtáról, mint az élet legfontosabb kérdéseiről. Lokodi Ákos nevét sokan a Konyhafőnök című tévéműsorból ismerik, de mint kiderült, a tévés szereplésben személyiségének csak egy oldalát láthattuk meg. Hosszú önismereti utat járt be, míg egy hónappal ezelőtt a frissen megnyílt pécsi Eozin Corso étterem kreatív séfjeként kezdett dolgozni. És hogy miként lett belőle a pécsi evangélikus gyülekezet tagja? Erről is beszélgettünk.

– Amikor először találkoztunk, épp egy családi napon főzött a pécsi evangélikus gyülekezetben. Hogyan került kapcsolatba először ezzel a közösséggel?

– Minden azzal kezdődött, hogy az evangélikus templomban tartottuk első feleségemmel az egyházi esküvőnket, és azzal folytatódott, hogy második feleségemmel közös gyermekeinknek kerestünk olyan befogadó egyházat, amelyik elváltként is befogad, és megkereszteli gyermekeinket, bár hozzáteszem: én eredetileg debreceni és református vagyok. Szüleim nem vallásosak, de a nagymamám bigott katolikus volt, és vele nagyon sokat jártunk templomba. Számomra borzasztóan félelmetes volt az egész akkoriban, rettegtem, hogy a szigorú pap majd egyszer ki fog szólítani, és nekem válaszolnom kell a kérdéseire. Aztán felnőtt fejjel mégis elkezdett izgatni a dolog. Azt gondolom, hogy a hit mindig egy

„aha” érzéssel kezdődik. Én már felnőttként jöttem rá, hogy nem lehet ennyiszere szerencsém! Nem lehet véletlen, ami velem történik, itt valami más dolog van a háttérben. Aztán egyre többet foglalkoztam ezzel, míg végül eljutottam odá-

ig, hogy ma már inkább próbálom kiadni a kezemből, átadni az irányítást Istennek. Ez azért nehezen megy, mert mi, emberek olyan sokat foglalkozunk az egónk felépítésével, hogy ezt nagyon nehéz lej-

jobb adni. Nagyon igaz a mondás, hogy „aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni”. Az három interjúba se férne bele, hogy mi mindenben mentem keresztül, de közel ötvenéves koromra jutottam el oda, hogy azt mondhatom, a hitnél kevés jobb dolog van. Az is az evangélikusokhoz vezetett minket, hogy egy emberközeli egyházat kerestünk, ahol közvetlen kapcsolat van az emberek között, ahol nincs színház vagy mesterkéeltség. Kicsit olyan evangélikusnak lenni, mintha az ember átmenne a szomszédhoz beszélgetni.

– Az emberi egó leépítésében egy tévéműsorban való szereplés nem biztos, hogy segít. Hogyan élte meg a Konyhafőnökben való részvételt és az azzal járó hírnevet?

– Nekem ez a tévéműsor hírnevet nem igazán hozott – akik addig is ismertek, azok néztek, akik pedig nem ismertek, azok pedig csak egy szeletet láttak belőlem. A média veszélyes dolog. Egyrészt az emberek azt gondolják, hogy aki a tévében szerepel, az már valaki, pedig ez nem így van. Nekem a szerepléssel nem jött semmi, mivel folyamatosan fejlődő szakaszban vagyok, próbálok figyelni magamra, de ez a szereplés a már meglévő problémáimat csak fokozta. Valójában január óta vagyok igazán a pályán, mind szakmai, mind lelki, mind kapcsolati szinten. El kellett telnie közel ötven évnek, hogy az életem sikeres mederbe terelődjön.

„Az három interjúba se férne bele, hogy mi mindenben mentem keresztül, de közel ötvenéves koromra jutottam el oda, hogy azt mondhatom, a hitnél kevés jobb dolog van. Kicsit olyan evangélikusnak lenni, mintha az ember átmenne a szomszédhoz beszélgetni.”

– Tehát tulajdonképpen nem is a műsornak köszönheti, hogy eljutott idáig, ahol most van?

– Nem, egyáltalán nem, ez annak köszönhető, hogy felismertem a problémái-

mat, az alkoholfüggőséget, elkezdtem ezt józan ésszel kezelni és megoldást keresni. És ez hozta el a feljebb jutást, egyébként a hitben is. A program, amelyben részt veszek, konkrét passzusokban jelöli ki, hogyan foglalkozunk önmagunkkal.

– **Meglepő, hogy milyen őszintén tud beszélni az élete kevésbé napos oldaláról is...**

– Minek takargassam? Azért mondom el, hogy másoknak is segíthessem ez a program és a hit, és mások élete is a helyes mederbe terelődjön. Ezt nem úgy kell elképzelni, hogy én mindennap templomba járok, vagy otthon imádkozom térdepelve reggeltől estig, hanem folyamatosan megköszönöm Istennek, hogy a jó úton tart, és próbálok átadni neki az irányítást. Szerintem ezzel életem végéig fogok küzdeni.

– **A főzésben, amely egyrésztől materiális élvezet, erőteljesen jelen van egy spirituális aspektus is. Hogyan éli meg ezt a két oldalt?**

– A főzés elsősorban spirituális dolog számomra. Az, hogy én jól főzök, nem azt jelenti, hogy ismerem a mesterség minden csínját-bínját – persze ezen ismeretek is szükségeltetnek, de ezenkívül még sok minden más is. Egyrésztől kapunk hozzá egy érzéket, ezzel meg kell tanulni élni, meg kell tanulni, hogyan tudom összekombinálni az ízeket, a fűszereket. Ehhez kell még szakmai ismeretnek párosulnia, és így együtt a kettő egy elmélyülési folyamatot alkot. Mint a lelkészknél: nekik előre fel kell készülni egy prédikációra lelkileg, meg kell tervezni a mondanivaló ívét, ugyanígy teszed a főzésben is. Amikor egy étlapot összeállítok, nagyon

komolyan el kell mélyülnöm előtte, meg kell fogalmaznom, hogy mi az, amit képviselni szeretnék, ahhoz mi a helyes út, megoldás. Aki komolyan veszi a munkáját, az mindig először fejben készül fel, és ráhangolódik. Már amennyiben van olyan szerencsés helyzetben, mint én, hogy azt csinálja, amit szeret. Ezt a kegyelmet is megkaptam, hogy egész kevés kivétellel szinte egész életemben azt csináltam, amit szerettem. Erre is csak ebben a pillanatban jöttem rá! Huszonöt évig benne voltam egy olyan taposómalomban, amely nem engedte meg, hogy helyükön kezeljem az ajándékba kapott értékeket. Utólag látva ez egyrészt bosszantó, másrészt pedig megerősíti a hitemet, hogy ez végig itt volt az orrom előtt! Nekem kellett volna tennem azért, hogy értékeljem, és például kiszabaduljak az addikcióból. Keveseknek van erre lehetőségük. Isten úgy csinálja, hogy mindig felhívja az ember figyelmét arra, hogy változtatni kellene. Egyre nagyobb adagokban kapjuk az orra koppintást, de van, aki nem tanul belőle.

– **Ön tanult a figyelmeztető jelekből?**

– Igen, és még sokat szeretnék tanulni. Szeretnék minél több időt a szeretteimmel és a környezetemben élő emberekkel tölteni, és ehhez óhatatlan, hogy többet foglalkozzak az önismerettel. A legrosszabb dolog azonban, amit tehetünk, az önsajnálát. Alapvető imádságunk a lelkibéke-ima: „Istenem, adj lelki békét annak elfogadására, amin változtatni nem tudok, bátorságot, hogy változtassak azon, amin tudok, és bölcseséget, hogy felismerjem a különbséget.” Van, hogy napjában többször el kell, hogy mondjam ezt az imát, és ez megerősítést ad. Amin nem tudsz változtatni, azt engedd el. A feleségem mindig kérdezi, hogy miért nem izgatom magam. Ha nem tudok rajta változtatni, akkor mit idegeskedjek?

– **Jézus úgy beszél Isten országáról, mint egy nagy lakomáról. Milyennek képzeled ezt el? Szeretne rajta főzni?**

– Nagyon szeretnék részt venni rajta! Remélem, ott leszek! [Nevet.] Nyilván valami olyasmi lesz, mint az egyházközségünk, egy jóízű összejövetel, ahol önzetlen szeretetben vagyunk együtt. Csak negyvenezereszer annyian. Nyilván ez inkább egy lelki közösségre vonatkozhat, de szerintem már itt is minden földi jóban megtapasztalhatjuk Istent. És ez annyira klassz!

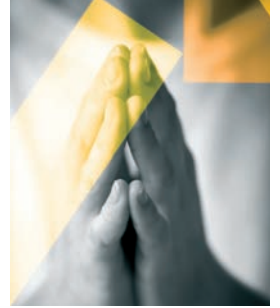
■ KOVÁCS BARBARA

FOTÓ: RÓKA RÓBERT

500 nap imádság reformációért

Novemberi körlevél

Bár az 500 nap imádság ideje letelt, de egyfajta viselkedésként, további imádságra való buzdításként fogadják szeretettel a Testvérek ráadáskörlevelünket.

A lutheri reformációért hálaadó-émlékező hónapok után.

„...mondjatok áldást, hiszen arra hívatatok el, hogy áldást örököljétek. [...] mert az Úr szeme az igazakon van, és füle az ő könyörgésükre figyel...” (1Pt 3,9b.12) Mennyi minden történt ebben az évben itthon és külföldön! Megmozdultak a keresztény egyházak, nemcsak a protestánsok, de a katolikus és a történelmi egyházaktól eddig elzárkózó közösségek, karizmatikus gyülekezetek is, amint ezt a szeptemberben Budakeszin tartott protestáns nagygyűlés mutatta. Ökumenikus, közéleti, helyi, kormányzati-állami művészeti, zenei, sportrendezvényeket, figyelmet hajhászó alkalmakat szerveztek a reformáció itt-ott már megkoptatott zászlaja alatt.

Luther wittenbergi tételei azzal indítottak, hogy meghirdették: „Mikor Urunk és Mesterünk azt mondta, »Térjete meg!« – azt akarta, hogy a hívek egész élete bűnbánatra térés legyen (Mt 4,17). [...] Ezt az ígét nem vonatkoztathatjuk kizárólag csak a

HIRDETÉS

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez, következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

belső bűnbánatra, mert a szív töredelme mit sem ér, ha nem hozza magával külsőleg a bűnös mivoltunk elleni sokoldalú halálos küzdelmet!” (1. és 3. tétel)

Fenyeget minket karácsony ünnepének példája, ahogyan azt Európa és az egész világ „elpiacosította”, és a díszkivilágítás, a mindenütt hangzó karácsonyi zene: „Csendes éj, szentséges éj...” kíséri az ezüst-, aranyvasárnap piaci sokadalmát – de valahogy éppen a megszületett Megváltót, Jézust nem találjuk sehol ebben a forgatagban!

Luther anyanyelvének, a németnek van egy érdekes kifejezése: „es menschelt”, azaz „emberkedünk”. Újra és újra, személyesen vagy közösségekben előkerül bennünk és körülöttünk a jézusi hitet, reménységet és szeretetet emlegető, de arról elfeledkező, „magabiztos”, de nem „Krisztusban biztos” énünk, pedig mennyire szükség lenne az egyéni és közösségi bűnökbe, haragba-háborúkba-gyűlöletbe merülő embervilágunknak egy reformációra!

Urunk Krisztus, változtasd meg ezt az egész világot, és kezd el rajtunk, egyházainkon! Ámen.

Kérjük Urunkat! Urunk, taníts az embervilágnak körülöttünk továbbadni az áldást, amelyet a reformációval kaptunk! Segíts, hogy a kereszténység különböző történelmi háttérű, más és más stílusú-liturgiájú csoportjai, gyülekezetei között megéljük és hirdessük azt, beszéljünk arról, mit jelentett ez a reformáció a világnak ötszáz évvel ezelőtt, és mit jelent ma. Segítségünkre lehet ebben Luther *Kis kátéja*, hiszen a tapasztalat azt mutatja, hogy sokan nem ismerik a *Tízparancsolatot* se! A sokféle ünnepi rendezvény, program eseményei-émlékei kapcsolódási pontokat jelenthetnek a beszélgetésekhez családban, ismerősi, szomszédai, munkatársi körben és a gyülekezetekben.

Könyörögjünk azért, hogy a következő években a sokszor együtt emlékező-ünneplő egyházak, gyülekezetek felvállalják egymást különböző hit- és életgyakorlatuk ellenére is, ahogyan egy afrikai igehirdető mondta: „Aki nem tudja megérteni Jézus szavát, hogy nekem más juhaim is vannak, akik nem ebből az akolból valók (Jn 10,16), azaz nem tudják elviselni Jézus másfajta juhainak birkaszagát, akik máshogy bégetnek-énekelnek, másféle füvet szeretnek legelni, és más folyóhoz járnak inni, az magamagát reszeszti ki Jézus, a Főpásztor nyájából!”

Krisztus Urunk, jöjj segítségünkre, hogy a magyar evangélikus és református egyház a sokszor jelentkező gögös szembenállás, történelmi tapasztalatok, a másik lebecsülése, hittételi vitatkozások között is, hetvenhétyszer is megbocsátva egymásnak, tudjon együtt szolgálni népünknek az evangéliumi misszióban, engedelmesen Mt 18,28 szerint. Kérünk a Veszprémi Egyházmegye gyülekezeteiért, vezetőiért és ébredésért országunkban. Ámen.

DR. HARMATI BÉLA nyugalmazott evangélikus püspök

Ariadné fonalának keresése

Játék az idősíkokkal

Zseniális az ötlet: napló, múlt időben. Szigethy Gábor elővett három évszámot – 1955, 1956, 1957 –, és elkezdett visszaemlékezni arra az időre, amikor egy fiatalember fejével látta a világot. Ha nem emlékezett az eseményekre, a későbbi évekből keresett fogódzót, összefüggéseket – visszafelé. Három esztendő történéseit, politikai és kulturális főszereplőit keltette életre különös látószögéből. Úgy játszott az idősíkokkal, mint macska szokott az egérrel, hogy a napló ne csak tények halmaza, hanem következtetések, összefüggések és vélemények tárháza is legyen.

Az író, irodalom- és színháztörténész, rendező összeadott, kivont, szorzott, így aztán oly módon mutatta be a magyar történelem három keserű esztendejét, ahogy még senki sem. A terepe életének nagy szerelme, a színház volt. A kapaszkodó pedig az, hogy gimnazistaként olyan dokumentumokat őrzött meg (színházjegyek, újságok, kritikák stb.), amelyek tálcán kínálták a lehetőséget a múlt idejű napló megírására.

Szigethy Gábor könyvében folytatása, utóélete van az egykor publikált ítéleteknek, mondatoknak (a szerzők nem gondolták, hogy írásaikat évtizedek múltával valaki előveszi), és ezáltal már-már groteszk színezetük lesz a mába torkolló, napjainkból visszaolvasott soroknak. A szerző előszeretettel vizsgálta például a lexikonokat, amelyek hol elhallgattak, hol aránytalanul röviden vagy hosszan tájékoztattak X.-ről vagy Y.-ról – de természetesen, hogy a kommunista újságírók vagy politikusok mindig

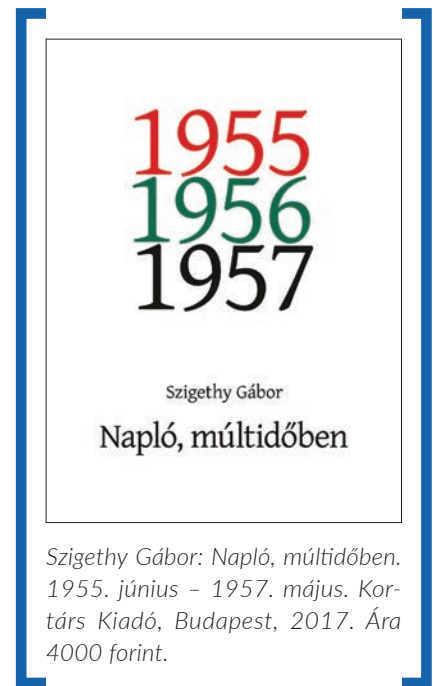
nagy terjedelmet kaptak. Mindenesetre a demokrácia hiányát a lexikonokban is tetten érhetjük.

Szigethy nem kímélte a korszak politikusait. Darvas Józsefről, a több kormányban is ilyen-olyan miniszterrel egyebek mellett azt írta, hogy „különös szabású ember volt: nem volt gerince”. De hasonló jelzőket kapott Máté György, a Magyar Írók Szövetségének kommunista párttitkára, a *Béke és Szabadság* című hetilap szerkesztője vagy Péter Gábor, az ÁVO, majd az ÁVH vezetője és felesége – korábban élet és halál ura –, Simon Jolán, Rákosi titkárnője. A korszak mondásai sokat elárulnak a beteg gépezetről: „káder nem vész el, csak átalakul”, „vette a kalapját, és maradt”, „önkritikát gyakorolt”, „mától kezdve, elvtársak, minden másképpen volt”, és így tovább.

Az ünnepek metamorfózisa is elgondolkodtató: augusztus 20-a Rákosi alatt az alkotmány ünnepe volt, Kádár alatt nem emlegették sem Szent István törvényeit, sem Rákosi szovjet mintájú alkotmányát, de az új kenyér napját ünnepeltük. „A nap-tárak elavulnak, az ünnepek élnek” – írja a szerző.

Sajátos sors jutott Ferrari Violetának, Jávor Pálnak és Fedák Sárinak, szintúgy Bartók Béla szerzeményének, *A csodálatos mandarinnak* vagy Madách Imre művének, *Az ember tragédiájának*. Hol betiltották a darabokat, hol nem. Szigethy a nézőtéren ült, amikor Rákosi Mátyás a proscéniumpáholyból megnézte az előadást, és pontosan emlékezett a pártvezér viselkedésére. Mikor hagyta el a páholyát, és mikor ment vissza. Megdöbbenő estét élt át, amikor a részeg Kovács Istvánba, a Politikai Bizottság tagjába botlottak („eredetileg kárpitosság, kommunista pártkatona, soha nem szeretett dolgozni, ezért inkább már fiatalon a munkásmozgalom harcosa lett”), aki arra kérte az éjszakában a szerzőt, hogy telefonáljanak a kocsijáért, és vigyék haza. Végül a pártgarázsban kötöttek ki.

A személyes emlékek ugyanúgy viszszaengenek a kötetben, mint az elfeledettek. („Az újságot megvásároltam, bizo-

Szigethy Gábor: *Napló, múltidőben*. 1955. június – 1957. május. Kortárs Kiadó, Budapest, 2017. Ára 4000 forint.

nyára olvastam is, de nem emlékszem, hogy akkor mi volt a véleményem Illyés kötetéről” – olvassuk.) S ha nem emlékszik, akkor megkeresi az utat a mából a múlt-hoz, mert valamit fontosnak tart kifejtetni.

Egyetemi oktatóként egy alkalommal Szigethy azt adta feladatul a hallgatóknak, hogy válasszanak ki egy múltbeli színházi előadást, és minden fellelhető dokumentumot – kritikát, fotót, hangfelvételt, szövegkönyvet, sűgőpéldányt stb. – kutassanak fel róla, majd értékeljék a nem látott előadást. Izgalmas feladat. Az egyik hallgató a Madách Színházban 1953. május 13-án bemutatott Shakespeare-előadást választotta. Kiderítette, hogy Rómeót Ladányi Ferenc játszotta, majd Gábor Miklós és Darvas Iván. A tanár úr megjegyezte: és Bárdy György is eljátszotta Rómeót 1956-ban néhányszor... A tanítvány szemé megteint könnyel, hogy ő ezt sehol sem találta. Kiderült, hogy Szigethy Gábor „véletlenül” látta a szóban forgó előadást.

„Keresem Ariadné fonalát múltértelmezéseink labirintusában” – írta Szigethy Gábor. Megtalálta. Aki kíváncsi erre a korszakra, többet tudhat meg ebből a könyvből, mint a történészek kötetéből.

■ KÓ ANDRÁS

Hogy tudtam élni ennyi bűnnel?

Mészáros Márta filmje mélyre temetett titkokról

A szovjet hadsereg Berlinig tartó vonulása közben több százezer gyermek fogant meg. Erről nem lehetett és nem illlett beszélni. Sokan leélték életüket belső fájdalommal, büntudattal. Mészáros Márta, az *Aurora Borealis – Északi fény* című film rendezője, mint mindig, ezúttal is becsülettel, érzékenyen kezeli a témát.

Aurora Borealis – Északi fény. Magyar–lett–lítván filmdráma. Szereplők: Törőcsik Mari, Tóth Ildikó, Törőcsik Franciska, Ladnyi Jákob, Lesław Żurek, Ewa Telega, Antonio de la Torre, Hary Prinz, Wunderlich József, Cserhalmi György, Fekete Ernő, Bereczki Zoltán, Monori Lili, Czinkóczi Zsuzsa, Takáts Andrea, Téby Zita, Andorai Péter, Sergej Onopko, Nicholas Wittman, Gáspár Tibor, Csémy Balázs és sokan mások. Rendező: Mészáros Márta.

tésről, családról, szeretetről. Engem az fogott meg a legjobban, hogy egy mai »átlagos« család feszültségei, boldogtalansága is az évtizedekkel ezelőtti és soha be nem vallott bűnökre vezethetők vissza. Szinte minden családban vannak sötét titkok, elhallgatott bűnök, amelyek több generáció életét is tönkre tudják tenni.”

A film reményeim szerint sokaknak segít személyes fájdalmaik, sérüléseik, múltjuk feldolgozásában.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Az *Aurora Borealis – Északi fény* két idősíkon futó családtörténet, amely egy anya és lánya kapcsolatáról szól. A Bécsben élő sikeres ügyvéd, Olga (Tóth Ildikó) idős anyja, Mária (Törőcsik Mari) váratlanul kómába esik. Amíg Mária élet és halál közt lebeg, Olga egy hatalmas titokra bukkan.

Két bölcs, nyolcvan év fölötti nő, a rendező és a színművész különleges filmet hozott létre. Erős, hiteles alkotást, amely túlmutat önmagán. A történet magával ragad, és elfelejtjük, hogy moziban ülünk.

Az is megfogalmazódott bennem, hogy még az Oscar-díj is méltatlan lenne ehhez a filmhez. Mert ez nem csupán film – főleg nem a mai filmgyártás fővonalához illeszkedő produkció –, hanem jóval több: őszinte, hiteles, tabudöntőgető, emberi és spirituális alkotás. Fontos az üzenete is: „Nem engedhetjük, hogy a múlt tönkretégye az életünket.”

A rendező így vall: „Egész életemben ezek a témák érdekeltek, ezekről forgattam filmet: hazugságról, árulásról, szüle-

ÉSZAKI FÉNY

JELENET A FILMBŐL

Generációk és értékek harca

Shakespeare a Vígben

Bár a Hamlet az „avoni hattyú” egyik legismertebb drámája, a Vígszínházban csak a teátrum százhuszonkettedik évadában állították színpadra. A rendező, Eszenyi Enikő a színészeket melegítőmackókba, papír- és nejlonruhákba vagy épp elegáns jelmezekbe bújtatva, plexifalak és rácsok között keltette életre a tragédiát.

A dán király halott, a trónörökös hazaérkezik a temetésre, ám a gyász mellett azzal is szembesülnie kell, hogy anyja immár újra feleség, nagybátyja pedig királlyá lépett elő. A fiatal királyfi összeomlik, nem érti a gyászból hirtelen nászba váltást. Amikor pedig megbizonyosodik arról, hogy apját megölték, fenekestül felfordul a világa, és ezért felborítja a többiekét is. Erkölcsi, hatalmi és generációs kérdések is megjelennek a Vígszínház előadásában.

Mindez csupa mára utaló látványelemekkel: terepjáró, fegyverek, kamerázás a színpadon, LED-fal. Emellett a szöveg sem maradt a régi fordításban: Forgách András munkája olyannyira mai, mintha a körúton mesélné valaki a shakespeare-i történetet. Eszenyi rendezésének előnye és egyben hátránya is, hogy nem hagy kétségeket: a közönséghez kifordulások, a nézőtér megvilágítása, a kiüzenések mind-mind ismert színházi gesztusok, amelyek most is az értelmezést akarták segíteni, már-már nem hagyva gondolkodni a nézőt, hiszen mindent készen kap, többször ismételve is akár. Ennek egyik színpadi csúcspontja József Attila *Levegőt!* című verse Hajduk Károly előadásában, amely nyílt színi tapsot kap, hiszen mindemellett, hogy Hajduk remekül adja elő a művet, mindenki érti a ma is aktuális gondolatokat.

A Vígszínház színészei megkérdőjelezhetetlen profizmussal hozzák a tőlük megszokott szintet: Hegedűs D. Géza Claudiusként a hatalmáért bármire hajlandó, cinikus, ugyanakkor rettegő vezető, Fesztbaum Béla Polonius szerepében a gumigerincű háttérembert, Börcsök Enikő Gertrudként pedig izgalmasan mutatja be először a felszínes friss feleséget, majd a megtört anyát. Különös gég a sírásók szerepében a Vígszínház két kiemelkedő sztárszínésze, Kútvölgyi Erzsébet és Venczel Vera. Kettősük egyszer-

re meghökkentő és frappáns. Az egész előadást mégis ifjabb Vidnyánszky Attila viszi a hátán. Címszereplőként bejátszsa, sőt be is mássza, azaz körbemozogja a teret. Amikor színen van, nem lehet nem rá figyelni, minden pillanata magával ragadó, ahogy lelkének viharai testének mozgásában is tükröződnek.

Szinte lehetetlen vállalkozás egy ezerkétszáz nézőre méretezett nagyszínpadot egy belső drámákat elénk táró tragédiá-

William Shakespeare: Hamlet. Dráma. Szereposztás: Claudius: Hegedűs D. Géza; Gertrud: Börcsök Enikő; Hamlet: ifj. Vidnyánszky Attila; Polonius: Fesztbaum Béla; Laertes: Orosz Ákos; Ophelia: Réti Nóra; Horatio: Király Dániel; Rosencrantz: Csapó Attila; Guildenstern: Zoltán Áron; sírásó: Kútvölgyi Erzsébet; a sírásó cimborája: Venczel Vera; színész: Hajduk Károly; Fortinbras: Gilicze Márta. Díszlet: Antal Csaba. Jelmez: Pusztai Judit. Rendezte: Eszenyi Enikő.

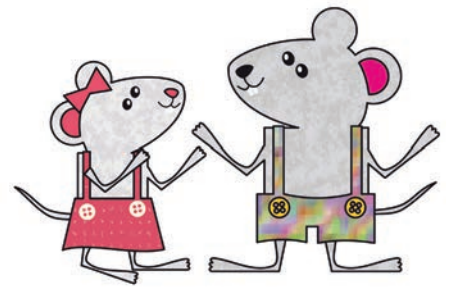
val úgy bejátszani, hogy az minden rétegével megfogja a közönséget. A Vígben, bár kissé túl hosszú a nyúlva és nem is hibátlanul, de sikerült. Diákok számára különösen ajánlható előadás.

■ KÉZDI BEÁTA

FOTÓ: SZKÁROSSY ZSUZSA

A templom egere

Cím: Cin Bora, Legszebbfalu, Templom utca 1.
Feladó: Cinka, Másikváros, Luther tér 1.

Kedves Bora!

Azért írok ilyen soká, mert sokat kellett gondolkodnom. Azon is, amit írtál, meg azokon is, amiket az istentiszteleteken hallottam.

Szép, hogy egyszer volt egy ilyen nagy Isten felé fordulás, de attól még, hogy én éppen ebben a templomban lakom a szüleimmel, nem éreztem semmiféle igazi változást. Vagyis alakulgatott, de most olyan jó, mert azt hiszem, nemrég történt velem valami fontos.

Éppen hétköznap délelőtt volt, amikor nemigen jár erre senki. Felmásztam az oltárra, és néztem hosszan a Bibliát, a feszületet, az oltárképet, a gyertyákat és a virágokat. És akkor arra jöttem rá, hogy nemcsak egy véletlenül született egér vagyok, amilyen van még sok százezer vagy millió, hanem olyan,

akit Isten szeret. Aki Jézusról hallhatott, és aki szeretheti őt. És ennek nagyon megörültem. Megköszöntem neki mindezt. Aztán eszembe jutott, hogy a sok jó ellenére is mennyi csínytevést lehet a számlámra írni. Hogy miket lehetne szebben, jobban, tisztábban csinálni. Az volt a jó, hogy tudtam, Isten nem haragszik rám, hanem mosolyog és vár. Jézus kitárt karja olyan volt, mint egy ölelésre hívás. És akkor visszamosolyogtam Istenre. Azt mondtam neki: „A tiéd vagyok. Tudsz valamit kezdeni egy ilyen kisegérral?” És bár nem jött angyal, nem szólt mennyei muzsika, sőt szívárvány sem jelent meg, mégis tudtam, biztosan tudom, hogy ezt megbeszéltük.

Új egér lettem. Egy reformált egér, akin Isten dolgozik. Ha erre gondolok, folyton mosolyognom kell. Könnyebb figyel-nem, hamarabb eszembe jut segíteni, és egyre több időt töltök csak úgy Istennel. Olyan jó most. Valami ajándékot kaptam, még ha nem tudom is pontosan megfogalmazni, mi az.

Neked is nagy ölelést küldök, drága Bora!

Kedves Cinka!

Remélem, el tudtad olvasni a gyerekek dolgozatait, amelyeket a múltkor küldtem. Találtam még néhányat, ezek is érdekesek lehetnek számodra, hiszen már reformált egér vagy.

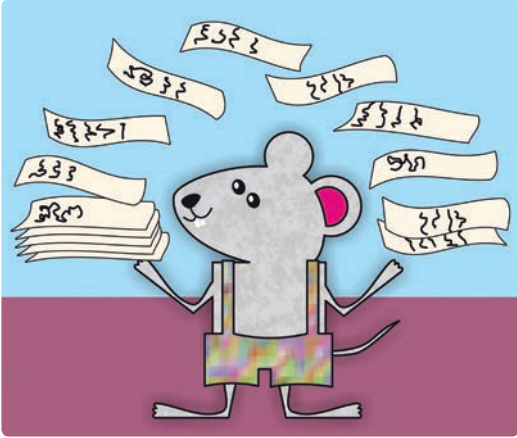
Nagyon örülök neked. Szeretettel köszöntelek Isten nagy családjában!
Bora bátyó

„Mikor kicsi voltam, és elmentünk anyuval egy szép, díszes templomba, akkor azt mondtam, ha megnövök, a mienket is kifestem, hogy olyan gyönyörű legyen. A képeket még ma is szeretem, de már tudom, hogy mitől szép a mi templomunk. És a legjobb az lesz, ha tényleg meglátjuk majd Jézust, és rájövünk, mennyi minden volt lényegtelen, és akkor mind átöleljük majd egymást. Mindenféle gyülekezetből valók. Mind, akik szeretjük őt. Felszabadultan és mindenféle elvárás és gyanakvás nélkül szeretjük majd egymást is.”

(GABI)

RAJZ: LENTE ISTVÁN

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

„Amikor az autónkkal koccantunk, a karosszerialakatos kikalapálta a horpadást. A deformáltat reformálta. Szerintem bennünk is sok eldeformálódott dolog van. Gyakran kell bennünket kalapálgatni, hogy hasonlítsunk ahhoz, ami a terv volt...” (PETI)

„Ma azt mondjuk, hogy már nem lenne szakadás, ha valaki változásokat szeretne bevezetni az egyházban, de azért ez szerintem sosem egyszerű. Amikor gitáros énekeket veszünk elő istentiszteleteken, azon is van, aki kiakad, vagy ahogy itt mondják, „megbotránkozik”. Sokat gondolkodom rajta, hogy akkor most mi ne gitározzunk, vagy ő fogadjon el minket. Melyik lenne a reformáció?” (KATA)

„Szerintem ma is van, amit azért csinálunk, mert úgy szoktuk, nem azért, mert az fontos. Bár az is igaz, hogy van, amit régen fölöslegesnek tartottam, ma meg már értem, és így sokat is jelent. Ez főleg konfisoktatás után lett világos. Tehát röviden azt kérném, hogy magyarázzák el nekünk érthetően, mi miért van, hogy legyen értékes számunkra az istentisztelet minden része.” (ÁRON)

„El se tudom képzelni, milyen lehetett úgy ülni végig az istentiszteletet, hogy az ember egy szót sem ért belőle. Valószínűleg szörnyen unhatták a gyerekek, a felnőttek meg nagyon félhettek, ha mégis erre kényszerítették magukat. Mondjuk, néha én se értem az egész istentiszteletet, de azért meg-megragad egy-egy gondolat, és akkor már el tudok indulni annak mentén. Jó lenne, ha még jobban a mi mai nyelvünkön lehetne hallani az igét...” (VIKTOR)

Meghívó közgyűlésre. A Déli Evangélikus Egyházkerület közgyűlése november 11-én 10 órai kezdettel ülést tart az Evangélikus Országos Múzeum pinchelyiségében (Budapest V. ker., Deák tér 4.). Erre az alkalomra a közgyűlési tagokat és minden kedves érdeklődőt szeretettel várunk. Erős vár a mi Istenünk!

RADOSNÉ LENGYEL ANNA *egyházkerületi felügyelő*
GÁNC S PÉTER *püspök*

Meghívó közgyűlésre. Az Északi Evangélikus Egyházkerület a közgyűlését a 2005. évi IV. tv. 84. § alapján november 11-én, szombaton 10 órakor tartja a püspöki hivatalban (1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 24.). A közgyűlést követően együtt megyünk át a Deák téri templomba a jubileumi év záró evangélikus ünnepségére. A 15 órakor kezdődő alkalom keretében egyházunk hivatalosan bezárja a reformációi jubileumi emlékévet.

Meghívó közgyűlésre. Tisztelettel és szeretettel hívjuk a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait, valamint minden érdeklődőt a győri egyházkerületi székházban (Győr, Bajcsy-Zsilinszky út 26.) november 17-én, pénteken du. 15 órakor kezdődő gyűlésre.

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnöksége

A budavári evangélikus szabadegyetem következő alkalmát november 13-án, hétfőn 19 órai kezdettel tartjuk a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájában (1014 Budapest, Tánccsics Mihály u. 28.). A „Wittenbergről – a tudomány és a költészet nyelvén” mottóval megrendezendő alkalmon Fabiny Tamás püspök áhítatát követően Szabó András irodalomtörténész, egyetemi tanár tart előadást *Magyar diákok Wittenbergben* címmel, Petrőczy Éva József Attila-díjas költő, irodalomtörténész wittenbergi tárgyú verseiből olvas fel. A belépés ingyenes, minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Ökumenikus találkozó. Minden hónap harmadik vasárnapján 17.30-kor ökumenikus találkozóra, istentiszteletre és előadásra várjuk az érdeklődőket a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházába (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.) a földszinti tanácsterembe *Az egyház egységéért – az év egészében* gondolat jegyében. A november 19-i előadás témája: *A misszió holisztikus megvalósulása világunk és magyarságunk fényében.* Előadó: dr. Bódis László baptista lelkész. A teljes liturgiájú, eucharisztikus (úrvacsorás) istentisztelet igéje: „A szövetségkötés szentsége” (1Kor 11,23–26). Szolgálattévő: prof. dr. Széchy Béla József evangélikus lelkész. Szeretettel várjuk a korábbi Farkasréti Ökumenikus Közösség, a volt KÖT, a Fokolára, az Ökumenikus Lelkészkonferencia, valamint az International Ecumenical Fellowship magyar régiójának tagjait és barátait is. *Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend*

A Cskvándi Evangélikus Gyülekezetért Alapítvány köszöni támogatónak adójuk 1%-át! A befolyt összeget hittanos gyermekeink kirándulására fordítottuk.

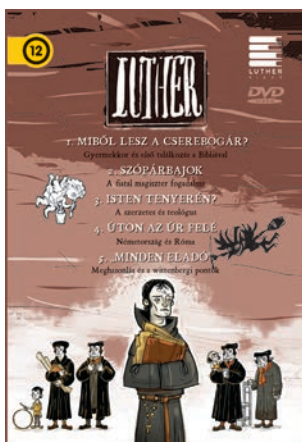
Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután 3 órától 5 óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

RADOSNÉ LENGYEL ANNA *országosfelügyelő-helyettes,*
a Déli Egyházkerület felügyelője

GYÁSZJELENTÉS

„Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam...” (2Tim 4,7) Szomorú szívvel, de a fel-támadás reményében tudatjuk, hogy Tarpataki Pálné sz. Fecske Katalint a kegyelmes Isten 2017. év október havának 11. napján, életének 73. évében hazaszóltotta. Felejt-hetetlen halottunkat folyó év október hó 27. napján 14 óra-kor a Solymári temetőben (Solymár, Mátyás király utca 1/b – Vasút utca 64.) az evangélikus egyház szertartása szerint helyeztük örök nyugalomra. „Mert ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Tehát akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk.” (Róm 14,8) Gyászolják: férje, Pál, gyermekei, Noémi és Pál, unokái, Dorottya, Noémi és Péter, valamint sógornői, keresztgyermekei, unokahúgai, unokaöccsei, veje, menyje, a Tarpataki, a Fecske, a Ponicsán és a Vajdovich család tagjai és mindenki, aki ismerte és szí-veben hordozza drága emlékét az evangélikus egyházon be-lül és kívül. Táviratcím: 2083 Solymár, Pilisvörösvári utca 9.

Megjelent!

Luther I., színes magyar ani-mációs film. Játékidő: 5×13 perc, képarány: 16:9. Ren-dező, művészeti vezető: Richly Zsolt. Forgatóköny-író: Lackfi János.

Luther, amint gyermek-ként diót csen a kamrából. Luther, az eminens diák. Lu-ther, az éjszakákon át gyöt-rődő szerzetes. Luther, a lángoló szavú igehirdető. Luther, a tisztcsaládfő, aki nemcsak népes családját, de a wittenbergi diákságot is maga köré vonzza. A kalandos életút állomásait végigjárva szembesülhetünk a korabeli drámai eseményekkel, elgon-dolkodhatunk a máig ható tanulságokon, a sorozat humorá-nak és friss grafikai stílusának köszönhetően pedig tartalmas szórakozásra is számíthat a néző.

Kapható a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a webshopban (www.lutherkiado.hu/bolt)

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Telefon: 28/360-170, 30/948-9575, 30/728-8161.

E-mail: gombosmi@harangontes.hu, info@harangontode.hu.

Maléter-centenáriumi Eperjesen

A Magyarországi Evangélikus Egyház kezdeményezésére a harmadik Nagy Imre-kormány honvédelmi minisztere születésének századik évfordulója alkalmából emlékkonferenciát rendeztek szeptember 27-én Eperjesen. A Magyarország kassai főkonzulátusa, az Eperjesi Egyetem és Eperjes megyei jogú város együttműködésével megrendezett esemény az 1956-os forradalom és szabadságharc vértanújának szülővárosában zajlott.

Maléter Pál 1917-ben látta meg a napvilágot. Tanítócsaládból származott, édesapja az eperjesi evangélikus kollégium igazgatója volt. Az érettségi után Prágában orvosnak tanult, majd Budapesten, a katonai akadémián folytatta tanulmányait. Az 1956-os forradalom és szabadságharc idején a hadsereg tisztjeként a kommunista rendszer ellen harcolók sorába lépett. A szovjet titkosszolgálat Tökölön letartóztatta, és 1958-ban Nagy Imrével, a forradalom vezetőjével együtt kivégezték.

Az eperjesi (Prešov, Szlovákia) találkozón a résztvevők – köztük a Magyarországi Evangélikus Egyház képviselőiben dr. Fabiny Tamás püspök és Pröhle Gergely országos felügyelő – megkoszorúzták a kommunizmus áldozatainak a Fő utca 72. szám alatt található emléktábláját. Ünnepi beszédet mondott Haraszti Attila kassai főkonzul, Andrea Turčanová, Eperjes polgármestere és Ľudovít Petraško, a Szlovákiai Politikai Foglyok Szövetsége eperjesi szervezetének elnöke. Maléter Pál szülőháza előtt emlékezett meg a családról és a városhoz fűződő történetéről az egykori honvédelmi miniszter özvegye, Gyenes Judith is.

Az egykori eperjesi evangélikus kollégium jelenleg püspöki székházként funkcionáló épületében *Maléter Pál és a jelen* címmel tartott emlékkonferenciát házígazdaként Slavomír Sabol, a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház Keleti Egyházkerületének püspöke nyitotta meg. Pröhle Gergely, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója a köszöntőjében elmondta: „Ebben az évben ez már a második alkalom, hogy egy olyan evangélikus val-

lású személyiségről emlékezünk meg, aki a magyar kultúrtörténetben és a magyar történelemben fontos szerepet játszott. Márciusban Hamvas Bélát, most pedig a száz éve született Maléter Pált ünnepeljük. Öröndetes, hogy mindkét esetben szlovák barátainkkal együtt tudunk megemlékezni, ami biztos jele annak, hogy mind Hamvas Béla életműve, mind pedig Maléter Pál hősiessége a kö-

A konferencián a Maléter család eperjesi és kassai történetéről, illetve Maléter Pál 1956-ban betöltött szerepéről, valamint a kommunizmus eperjesi áldozatairól hangzottak el előadások.

Gyenes Judith *Férjemre, Maléter Pálra emlékezem* című nagyon megindító, személyes előadásában idézte fel közös életútjukat. Dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének püspöke beszédében (*amely az Evangélikus.hu-n elérhető tudósítás végén teljes terjedelmében olvasható – a szerk.*) hangsúlyozta, hogy az evangélikus Maléter az 1930-as évek végén az egyház budapesti Üllői úti székházának épületében akkor működő Luther Otthon lakója volt.

FOTÓ: KOVÁCS ISTVÁN

zős közép-európai emlékezet része, és ezt mindenki elfogadja. A Magyarországi Evangélikus Egyház számára nagyon fontos, hogy különösen itt, a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház Keleti Egyházkerületének püspökségének eperjesi székházában – amely egykor az evangélikus kollégium épülete és Kosuth Lajos alma matere is volt – emlékeztessen a szélesebb közvéleményt arra, hogy evangélikus hittestvéreink milyen fontos szerepet játszottak a magyar történelemben.”

Patrik Derfiňák, az Eperjesi Egyetem Bölcsészettudományi Karának docense a Maléter család eperjesi életképeit mutatta be. A történelmi összefüggésekről és vonatkozásokról a Budapestről érkezett Horváth Miklós történész beszélt. Balassa Zoltán kassai helytörténész emlékeztette a közönséget az 1956-os magyar forradalom szlovákiai reakcióira. Ľudovít Petraško pedig előadásában kitért a kommunista diktatúra eperjesi áldozatainak sorsára.

Forrás: *Felvidek.ma / Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatala*

Csépai evangélikusok emlékezete

A kisszámú csépai evangélikus közösség, amely a 19–20. században leánygyülekezetet, illetve missziói gyülekezetet alkotott, mára már sajnos elfogyott. A közelmúltban ünnepi megemlékezés keretében bemutatták a csépai gyülekezet nyomtatásban megjelent krónikáját, és – ugyancsak október 10-én – felavatták Csépán a gyülekezet hajdani felügyelőjének, a tudós postamesternek, archeológusnak, szászi Kovách Albertnek az emléktábláját.

FOTO: LÁZÁR ZSOLT

Csépa alföldi község, a Tisza és a Körös összefolyásánál fekszik. E táj, amelyet Tiszazugnak neveznek, a honfoglalók által is lakott volt: falujukhoz való ragaszkodásukra jellemző, hogy a török hódoltság elől északra menekült csépaiak a százöt-

ven évnyi török megszállás után, a 18. század első felében visszajöttek falujukba. A nemesi, kuriális község nagyrészt katolikus volt, de az 1700-as évek közepétől evangélikusok is telepedtek ide: leginkább két család, a Pekárik és a Sárközy. 1820-ban már huszonegy evangélikus család élt Csépán, ebből hat Pekárik, három Sárközy.

Csépa evangélikusait 1821-től a tiszaföldvári, 1839-től a szentesi lelkész gondozta, de a közlekedési nehézségek miatt évente csak kétszer tudtak eljutni Csépára. Az írástudó, öntudatos és a gyülekezetért áldozatra kész evangélikus családok magánházaiknál gyűltek össze vasárnaponként, maguk olvastak igét, prédikációt, énekeltek. 1858-tól már állandó evangélikus tanító is működött a faluban; 1864-től a lutheránusok egyesült protestáns gyülekezetet alkottak az akkor még kisebb számú reformátussal.

Még ma is áll a leányegyház 1889-ben épült imaháza, amelyhez 1905-ben fatornyot is építettek. A gyülekezet virágkorában, 1878-tól 1907-ig volt felügyelője a tudós szászi Kovách Albert postamester,

aki a tiszazugi archeológiai egyesület aktív tagja is volt, ásatásokat végzett, történelmi tárgyú cikkeket írt. Az első világháború után felekezeti viszály következtében a csépai gyülekezet szétvált: 1927-ben jött létre a csépai evangélikus missziói egyház-közösség, a reformátusok pedig a tiszasasi református gyülekezet leányegyházává váltak.

1936-ban írta meg Csák Ernő értékes művét, a csépai krónikát, a helyi evangélikusok és a protestáns gyülekezet történetét. A krónikát idén Barna Gábor szegedi néprajzprofesszor nyomtatásban is megjelentette (Csák Ernő: *A Csépai Ág. Hitv. Evangélikus Egyház története*, Szeged, 2017).

A reformáció indulásának ötszázadik jubileuma alkalmából megjelent értékes egyháztörténelmi és helytörténelmi kötetet október 10-én mutatták be a csépai művelődési házaiban. A helyi posta falán szászi Kovách Albert postamester és gyülekezeti felügyelő tiszteletére emléktáblát avattak, amelyet Lázár Zsolt evangélikus és Koncz Tibor református esperes is megáldott. Szászi Kovách Albert életét Csetényi Mihályné (Amálka néni) nyugalmazott tanárnő, helytörténész mutatta be, aki a tudós postamesterről és a csépai evangélikus gyülekezet történetéről értékes feldolgozást készített.

■ CZENTHE MIKLÓS

Magyar–ukrán Újszövetség

2015 végén hirdette meg a Magyar Bibliatársulat azt az adománygyűjtést, amelynek célja egy kétnyelvű, magyar–ukrán Újszövetség kiadása volt. A mintegy kétéves folyamat mérföldkőhöz érkezett azzal, hogy október 16-án Beregszászon a bibliatársulat elnöke, D. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök és Pecsuk Ottó főtitkár ünnepélyesen is átadhatta a bilingvis kiadás ezerháromszáz példányát Zán Fábrián Sándornak, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspökének. Az átadáson jelen volt Fekete Károly, a tiszántúli testvér-egyházkerület püspöke is.

Ahhoz, hogy a kiadvány megszülethessen, és eljuthasson a kárpátaljai ma-

gyarokhoz, az Ukrán és a Magyar Bibliatársulat a bibliai szövegekkel, a Koreai Bibliatársulat a tördeléssel és a nyomdai munkával, a bibliatársulat magyarországi támogatói adományaikkal, a Református Szeretetszolgálat pedig (amelyet az eseményen Juhász Márton ügyvezető igazgató képviselt) a könyvek eljuttatásával járult hozzá.

A beregszászi püspöki hivatal zsúfolásig megtelt dísztermében ott voltak a kárpátaljai egyházkerület és líceumok delegáltjai is. Utóbbiak képviselőjében Tóth László igazgató mondta el, milyen nagy örömmel veszik majd kézbe diákjaik ezt az *Újszövetséget*, amely egyike a

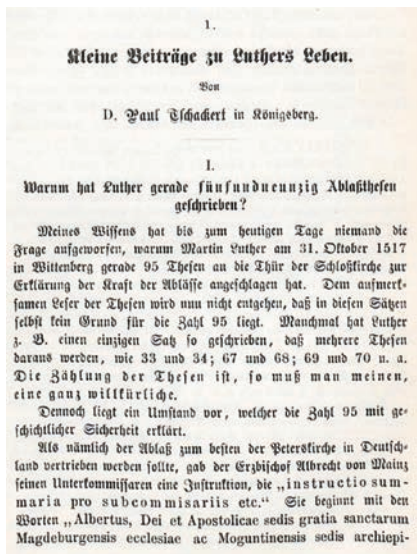
nagyon kevés rendelkezésre álló, a nyelvtanulásban is felhasználható kétnyelvű irodalomnak.

A református egyházkerület képviselőjében Hunyadi Attila esperes első sorban azt a száznolc hangzó Bibliát köszönte meg, amelyeket a bibliatársulat – a Református Szeretetszolgálat kérésére és kezdeményezésére – szintén elhozott és átadott ezen a napon. A hangzó Biblia, amelyből Magyarországon idén már mintegy hatszáz darab talált gazdára, a kárpátaljai gyülekezetekben és a szeretetintézményekben élő vakok és gyengénlátók számára közvetíti majd Isten igéjét.

■ EÉ

Luther 94 + 1 tétele

Sokan feltették már a kérdést, hogy a búcsú tárgykörében ötszáz évvel ezelőtt vajon miért éppen 95 tétellel állt a nyilvánosság elé Luther Márton. Miért nem választott inkább valami kerek vagy biblikus számot, mondjuk, hetvenet, százat vagy százhuszat? Csak a véletlen műve lenne, hogy a wittenbergi szerzetes tanárnak a reformáció nyitányául szolgáló tézissorozata 95 pontból áll?

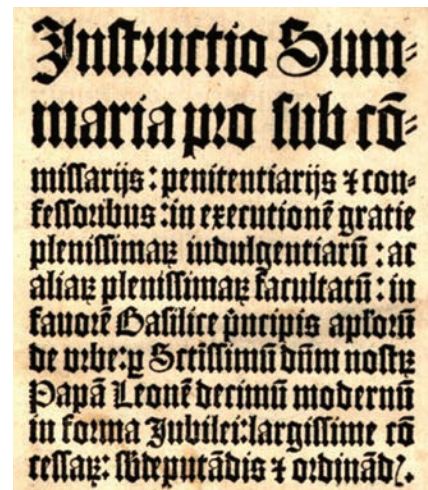

Tschackert tanulmányának kezdő sorai

Bő két évvel ezelőtt a kelenföldi bibliaiskola keretében a neves irodalomtörténész, Reisinger János tartott előadást *Miért éppen 95 tételt szögezett ki Luther Márton?* címmel. Ebből többek között megtudhattuk, hogy a 95 tétel egyáltalán nem előzmények nélkül született. Albrecht mainzi érsek (1491–1541) ugyanis 1517-ben egy 94 pontból álló utasítással látta el a búcsúcédula-árusokat, s a lángelektű Ágostonrendi teológiai tanár erre reflektálva s azzal vitába szállva fogalmazta meg a

maga 94, illetve egy ráadástezisszel megtoldott híres tételsorozatát. Az előadó a mondandója során többször is utalt az evangélikus egyháztörténész, Varsányi Mátyás Isten embere – Dr. Luther Márton élete című, 1938-ban napvilágot látott könyvére, melyben többek között ezt olvashatjuk: „Tetzellel nem lehetett bírni... A mérték betelt. Luther tollat ragadott a kezébe, és a bűnbocsátó cédulaárusoknak adott, 94 pontból álló utasításra válaszképpen 95 pontban (hogy övé legyen az utolsó szó) a legszentebb lelki javakkal üzött vásár ellen tiltakozott.” Sajnos forrást vagy hivatkozást Varsányi nem közölt művében, így nyomban felvetődött a kérdés: mire alapozhatta kijelentését? Mi lehet ez az említett 94 pontból álló utasítás?

A kutatást folytatandó, tettünk egy próbát korunk nagy vívmányával, a világháló keresőprogramjával. És láss csodát! Németre átültetve Varsányi szavait, egy-két kattintást követően egy, a 19. század második feléből való rövid tanulmány került a szemünk elé. Ennek szerzője egy német egyháztörténész, D. Paul Tschackert (1848–1911), aki a *Theologische Studien und Kritiken* című folyóiratban majd százharminc évvel ezelőtt publikálta *Néhány adalék Luther életéhez* (Kleine Beiträge zu Luthers Leben, 1889) című tanulmányát. Dolgozatának

első alcíme pedig így hangzik: *Miért írt Luther éppen 95 tézist a búcsúról?*

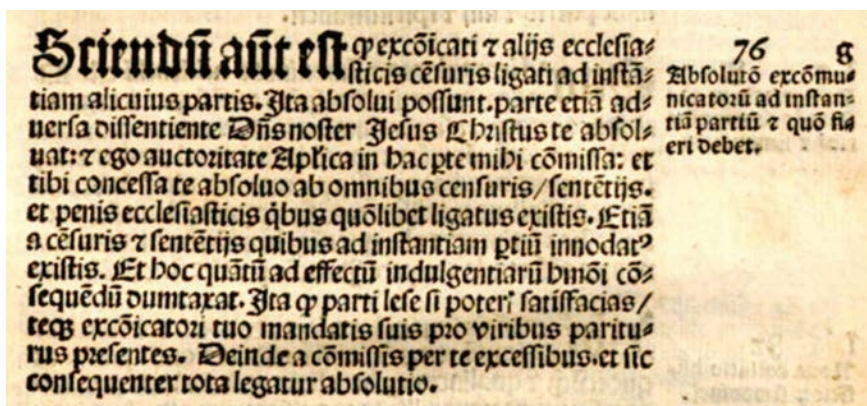
E tanulmány alapján egykettőre nyilvánvalóvá vált, hogy Luther 95 tétele valóban nem a véletlen műve! Még a búcsúcédulák árusítása előtt ugyanis Albrecht mainzi érsek a búcsú igehirdetőinek készített egy 94 pontba szedett, instrukciókat-utasításokat tartalmazó művet, amely Lipcsében *Instructio summaria pro sub commissariis* címmel 1516-ban nyomtatásban is napvilágot látott.

A königsbergi Luther-kutató számos érseki instrukciót és Luthernek az arra adott tézisét párba állítva tételesen bizonyította a két dokumentum egyértelmű kapcsolatát. Mi több: tanulmánya végén egy idézetet is közölt a lipcsei Tamás-iskola egykori rektorától, Johannes Poliandertől (1487–1541), aki arról ír egyik levelében, hogy a búcsúvita kirobbanását Albrecht érsek instrukciói váltották ki.

Ezek alapján sokkal jobban érthető az is, amit a 95 tétel bibliaiskolai tanulmányozása során többször megállapítottunk: Luther tételei valahogy nem annyira gördülékenyek, ütősek, mint egyéb iratai. Ennek fő oka valószínűleg az lehet, hogy a reformátor fél évezreddel ezelőtt nem „csak úgy” kezdett tézisyártásba, hanem egyházi előjárója teológiailag igencsak problémás utasításaira replikázott – mégpedig 94 plusz egy ráadástezellel.

Követve a 21. század divatos gyakorlatát: a 95 tétel háttéréről további részletek olvashatók a *Lelkipásztor* folyóirat 2017/7. számában.

■ DR. BLÁZY ÁRPÁD

Részletek Albrecht érsek instrukciójából

In memoriam dr. Barcza Béla

(1937–2017)

Kedves kollégánk és szolgatársunk életútja visszatükrözi a 20. század sötét évtizedeit: személyiségének formálódásában mély nyomokat hagyott gyermekkori sorsának alakulása, a szüleivel való méltatlan, megalázó bánásmód.

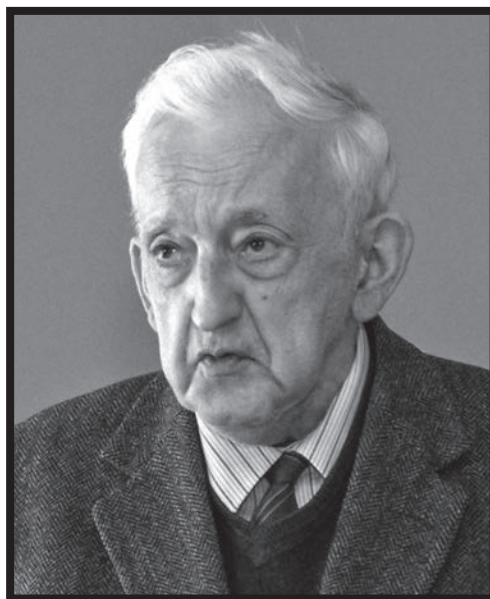
Barcza Béla 1937. június 20-án Szombathelyen érkezett földi világunkba. Az osztályidegennek kikiáltott jogvégzett édesapa segéd munkásként, majd raktárosként kereste a mindennapi betevő falatot biztosító legszükségesebbet családjá számára. Édesanyja szakácssegédi alkalmazást nyert egy állami gazdaságban. Béla és testvérhúga elemi iskolai kötelezettségének három település tanintézményeiben tett eleget, majd Béla – származása miatt – csak a pápai református gimnáziumba nyerhetett felvételt. A felekezeti tanintézmény egy év múlva bekövetkezett államosítása következtében a celledömölki állami gimnáziumban folytatta tanulmányait, és ott tett érettségi vizsgát jeles eredménnyel.

Sikeres felvételi vizsga után az Evangélikus Teológiai Akadémia hallgatójaként készült a lelkészi pályára. Más egyetemre való felvételre nem is gondolhatott, esélye sem volt rá. Öt évi teológiai tanulmányai befejezése után 1960. június 19-én szentelte lelkésszé a budapesti Deák téri templomban D. Káldy Zoltán püspök.

Hat gyülekezetben végzett segédlelkészi szolgálatot három év alatt: Csepel, Debrecen, Kissomlyó, Budahegyvidék, Ózd, Sopron; ezek után 1963. november 30-án választotta meg parókus lelkészének a Veszprém megyei Tés gyülekezete, ahol tizenkét évig hirdette Isten igéjét. 1981-ben Hatvan hívó népe hívta meg lelkészének, ahol 2005-ig pásztorolta odaadó hűséggel a nagy kiterjedésű szórványgyülekezetet. Itt találta meg s kapta Isten ajándékaként hitvestársát dr. Tuzson Judit gyógyyszerész személyében,

aki harminchárom évig hűséges társa és segítője volt Béla testvérünknek. Ő pedig édesgyermekéiként szerette hitvese első házasságából hozott fiait, Leventét és Szabolcsot s később született unokáit.

Dr. Barcza Béla mindig tanulni kész lelkész volt. Még tési szolgálata idején szerezte meg előbb a középiskolai történelemtanári diplomát, majd 1973-ban a doktori titulust a budapesti Eöt-

vös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, summa cum laude minősítéssel. Kutatási területe a két világháború közötti parasztság helyzetének feltárása volt. Ezt jórészt tési híveinek személyes vallomásai alapján dolgozta fel, de a rendelkezésére álló dokumentumok is segítettek munkájában. Témáját egyházi kontextusban folytatta Evangélikus Teológiai Akadémiánk Egyház- és Társadalomtudományi Tanszékén. Itt 1987-ben doktorált. Disszertációjának címe: *A magyarországi evangélikus egyház viszonya a parasztsághoz a Horthy-korszakban.*

Mintegy négyszáz tanulmánya jelent meg többek között Hatvan város történetéről és egyházunk neves személyiségeiről. Munkásságának elismeréseként Hatvan város díszpolgári cím-

mel tüntette ki. Fontosabb művei közül megemlíthető *Sorsvállalás*, illetve *Útjelzők* című könyve. Mindkettő bemutatja munkásságának, kutatói pályájának sokrétű tematikáját. Olvasmányos, ismeretgazdag és a hitépítő irodalom szép példája mindkét műve.

Dr. Barcza Béla nagy lexikális tudással megajándékozott, múltunkat jól ismerő lelkésztársunk volt. Csendes, szerény, inkább visszahúzódozó személyiség.

Szerette és kutatta a történelmet. Ez a feladat menekülés is volt számára a zordon években, amelyek a bizalmatlanság és megfélemlítetté létkörét árasztották a társadalomban és az egyházban egyaránt. Meggyőződése volt ugyanakkor, hogy eleink hősies helytállása hitükért a reformáció kezdeti időszakában, majd a gályarabság idején bátorító példa, és elkötelező hűségre biztat minden időben.

Igehirdetéseire mindig örömmel készült. Egyházi tisztséget viselt másfél éven át esperes helyettesként, tizenkét éven át pedig zsinatunk tagjaként. Tagja volt az egyháztörténeti szakcsoportnak. Járt a reformáció hazájában, így Wittenbergben is.

Életének utolsó szakaszában is a borsod-hevesi lelkészi munkaközösség gyűléseit látogatta, s amíg egészsége engedte, szívesen szolgált előadással. Utolsó éveiben türelemmel viselte a betegség gyötrelmeit. Átélt a zsoldáros vallomását: *„Ha elfogyatkozik is testem és szívem: szívemnek kösziklája és az én örökségem te vagy, oh, Isten, mindörökké!”* (Zsolt 73,26) Nyolcvanadik születésnapján meghitt testvéri körben az úrvacsora szentségének magához vétele során készült fel az utolsó szívdobbanás közeledő idejére.

Az egyház Urának köszönjük életét, elvégzett szolgálatát, és Krisztus Urunk oltalmába ajánljuk, hogy kegyelmével ölelje magához, mi pedig Istenünket áldva őrizzük emlékét szívünkben.

■ D. SZEBIK IMRE

Harangszentelés a templomszentelési emlékűnnepen

Felekezeti hovatartozástól függetlenül hívta ünnepségre a csővári lakosokat október 15-én a helyi evangélikus gyülekezet. Ezen a vasárnapon került új harang az immár közel kétszáz éve fennálló lutheránus templom tornyába.

Az elmúlt évben a csővári evangélikus templom három harangjából a középső megrepedt, s így használhatatlanná vált. A gyülekezet presbitériuma idén tavasszal döntött úgy, hogy az 1920-ban Slezák László műhelyében öntött harangot kicserélik, és a harangozás „technológiáját” is fejlesztik: mindhárom harangot új lengőszerkezettel látják el, és a vezérlést is korszerűsítik úgy, hogy telefonról lehessen indítani. A munkálatokkal a korábbi harangöntő munkásságát továbbvivő Gombos Miklós műhelyét bízta meg a presbitérium.

Az új harang öntésével a gyülekezet egyben a reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának is emléket kívánt állítani. Október 15-én – gyönyörű időben – a hagyományos templomszentelési ünnepen zsúfolásig megtelt az istenháza, jelezve, hogy a harangszentelés nemcsak a gyülekezet, hanem a falu életében is egyszerű és egyedi esemény. Az ünne-

pélyes istentisztelet keretében Fabiny Tamás püspök és Mekis Ádám esperes szentelte fel az új harangot. Az Északi Egyházkerület lelkesi vezetője a *Zsidóhoz írt levél* 3,7–8 alapján – amely versek az ünnepség meghívóján is szerepeltek – hirdette Isten ígését. Prédikációjában hangsúlyozta a krisztusi szeretet és a felebaráti szeretet együttes meglétének fontosságát.

A püspök mellett áldást mondott Mekis Ádám esperes, Korányi András, a gyülekezet korábbi lelkesi, Pintér János, a galgagyörki gyülekezet pásztora, valamint Czöndör István, a csővári gyülekezet beosztott lelkesi. Az istentiszteleten a penci és a csővári énekkar, valamint a gyermekek is szolgáltak. A liturgia részeként Petrovicz Sámuel harangozó szólaltatta meg az új és a régi harangokat.

Az ünnepi közgyűlésen elhangzott: a 2,6 millió forintos beruházást a gyüle-

FOTÓ: KOVÁCS ISTVÁN

kezet részben adományokból fedezte. A hatszázötven lakosú kis falu összefogott, s több mint másfél millió forintot sikerült összegyűjteniük. Az elmúlt fél év során kiderült, hogy a harangok megújulását nemcsak az evangélikus családok, hanem a település minden lakója fontosnak tartotta. A presbitérium tagjai köszönetüket fejezték ki a segítőkész adakozóknak. Az ünnepi alkalom szeretetvendégséggel zárult.

■ NEMECZ ANIKÓ

3 gyülekezet, 2 templom, 1 istentisztelet

Gyönyörű napsütéses időjárást kaptak ajándékba Szákszenden az október 15-i ünnepségre egybegyűltek, akik aratási hálaadó istentisztelet keretében adtak hálát templomuk külső felújításáért. Valójában három gyülekezet ünnepelt, hiszen a résztvevők nagy részét a száki, a szendi és a vérteskethelyi evangélikus templomjások tették ki.

Az egész alkalom az Isten iránti hála épült, ezért sem tartottak hosszadalmas felsorolást emberi érdemekről. A Gustav Adolf Werk (GAW), valamint a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület támogatásával és jelentős önerővel felújított szendi templomban egy rövid ismertetővel kezdődött az istentisztelet, amelyben jelentős hangsúly került arra, hogy egyaránt

érkeztek adományok a száki, valamint a szendi templomra is, mások viszont idejükből áldoztak arra, hogy megszépülhessenek épületeik.

Az istentiszteleten Szemerei János püspök hirdetett ígét Zsolt 84,11–13 alapján. „Isten házának küszöbe egy választóvonal a bent és a kint között, és már az is jobb állapot lenne, ha valakinek csak a küszöbön jutna hely, de hallaná Isten szavát, mintsem hogy távol maradjon” – mondta az egyházkerület lelkesi vezetője.

Az ígét hirdetés és a szentelési áldás után a gyülekezethez tartozó hittanosok gitárkísérettel énekeltek, a refrénbe pedig a gyülekezet is bekapcsolódott, majd a bokodi énekcsoport szolgált gitáros énekkel. Az istentiszteletet közös svédasztalos ebéd követte a templom melletti gyülekezeti házban és a falállí-

tott sátorban, kötetlen beszélgetéssel és együttléttel.

Az ünnepség az állami pályázattal, egyházkerületi, valamint GAW-támogatással és jelentős önerővel külsőleg felújított száki templomnál folytatódott. Itt szentelési áldás hangzott el a megfelelő liturgiai keretek között, majd a templom mögötti kertben Szarka István esperes tartott előadást *Az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk* címmel.

Ezután közösen ültetett el egy reformációi emlékfát Szemerei János püspök, Szarka István esperes, e sorok írója – az evangélikus egyházközség lelkipásztora –, László Kálmán száki felügyelő, illetve Matisz János szendi felügyelő, mialatt a bokodiak énekkel szolgáltak. A kerti megemlékezés áldással zárult.

■ MATISZ JÁNOSNÉ SZÉLL ÉVA ANNA

Templomtól templomig

Világbajnok tanár és evangélikus lelkész emlékfutása

Reggel helyenként már kibújt a nap a köddel borított göcseji dombok mögül, amikor Pusztaszentlászlóra érkeztünk, hogy tanúi legyünk annak az emlékfutásnak, amelyet a reformáció indulása jubileumi évfordulójának tiszteletére Bérces Edit kétszeres ultramaratoni világ- és kétszeres Európa-bajnok, többszörös világcsúcstartó futó vállalt Zsugyel Kornél evangélikus lelkésszel. A szentlászlói evangélikus templomtól a szeptetneki evangélikus templomig futottak.

Nem a rétek, szántók és a már ezer színben pompázó erdők mellett vezető kanyargós zalai út szépsége készítette futóinkat arra, hogy éppen ezt az útvonalat válasszák október 20-i vállalkozásukhoz, hanem a két falu evangélikusai közötti kapcsolat emléke. A harmincöt kilométeres távolságot lutheránus eleink hajdan részben még erdei utakon, gyalog, lovas kocsival vagy kerékpárral tették meg, ha falujukban nem találták meg a hitben is

hozzájuk illő társat. A szentlászlói templom előtt az együttérzés és a tisztelet szép példáját tapasztalhattuk meg a futók indítására összegyülekezett kis csapat láttán. A még nyirkos őszi reggelhez öltözött nagymamák és kis óvodások is várták, hogy a sportruhás futók útnak induljanak, miután a Luther-kabátos Szabóné Piri Zsuzsanna evangélikus lelkésztől megkapták az áldást. A biztató ének – „Ha nevében indulunk, / Velünk lesz a

mi Urunk” (EÉ 538,2) –, az alkalomhoz illő emlékezés, majd a lelkési áldás után Isten által vezetve indultak útnak. Gépkocsival kísértem őket.

Párkapcsolatok

A katolikus falvakon, Pusztamagyaródon és Borsfán ujjongó gyereksereg és tanáraik köszöntötték a futókat, és voltak, akik csatlakoztak is hozzájuk. A 7-es úton felnőtt társak kíséretében jutottak Sormásig, majd onnan szeptetneki gyermekekkel az evangélikus templomig.

Szeptetneken a zsúfolásig megtelt, közel két évszázados templomban – református és katolikus közreműködők szeretetétől övezve – megtisztelő volt lutheránusként emlékezni a protestantizmus ötszáz évére, kétszázhatvan év evangélikusaira, valamint Pusztaszentlászló és Szeptetnek gyülekezeteinek családi kötelékekkel is megerősített kapcsolataira. Az elmúlt százhusz évben tizennégy pár talált így egymásra.

A 18. század közepén a Vendvidék magyarlakta területeiről Szentlászlóra érkezett Kovács, Szilvás, Gergály és Sipos család fiai hoztak később Himler, Szantner, Muik, Krug, László és Fischl nevű lányokat. A Vas megye nyugati részének német ajkú községeiből két hullámban (1757 és 1856) Szeptetneken otthonra talált, Pfeiffer, Szantner, Pohán, Muik, Plöchl és Jáni nevet viselő ifjak a szentlászlói Szilvás, Gergály, Péteri és Takács lányokkal élték éveiket jóban és rosszban, amíg a halál el nem választotta őket.

Az ünnepi megemlékezésen a hála, a tisztelet és a köszönet szavai sem maradtak el. Nem megfélemlítve a hitükért gályarabságot szenvedett prédikátorokról sem. Közöttük volt világbajnokunk egyik öse, Czeglédi Péter lévai prédikátor is.

Belső indítatásból

Koch Szilvia evangélikus lelkész nő áldása után a nap programja a községi IKSZT – vagyis integrált közösségi szolgáltató tér – kiállítótermében folytatódott a *Hitben és szeretetben* című kiállítás megnyitójá-

A SZERZŐ FELVÉTELEI

val. Az ugyancsak nagyszámú érdeklődőt vonzó tárlat ünnepélyes megnyitására, a közreműködőkről, Bérces Edit sport- és szakmai életútjáról, valamint a kiállítás anyagáról alkotott véleményeket csak túlzónak tűnő szavakkal tudnám kifejezni, pedig mindegyikük valóság volt!

Régi Bibliák, énekeskönyvek, a katolikus plébániáról származó, de evangélikus eleinkre vonatkozó iratok, közöttük az a számunkra fontos anyakönyv is, amelyben először találkozhatunk Szept-

neken született evangélikusok adataival. Tárgyi emlékek sora, már csak fényképeken látható konfirmandusok, elhunyt lelkészek, az utolsó evangélikus tanító és eltűnt épületek a múltból. Nem egyedi a kiállítás, de olyan nagyszerű munka kincset érő gyümölcse, amelyet nem felszólításra, nem felkérésre, hanem valami belső indíttatásból végzett Sóstainé Márfi Ibolya, a helyi értéktárbizottság elnöke a bizottság tagjaival és valamennyi közreműködővel.

A futók edzettek, próbafutásokat végeztek, maguk is szerveztek. Mások éjt nappallá téve gyűjtöttek, fúrtak-faragtak, hogy méltó módon ünnepelhesünk.

Hittel, szeretettel

Úgy érzem, a kiállítás jelmondataul választott reformátori szavak mindent kifejeznek Szeptnek mai vezetőiről, akik az október 20-i, szeretetvendégséggel zárult emlékezést felejthetlenné tették. Hittől és szeretettől vezérelve cselekedtek. Ezt tette dr. Bérces Edit világ- és Európa-bajnok, a Budapesti Gazdasági Egyetem zalaegerszegi Gazdálkodási Karának főiskolai docense, valamint Zsugyel Kornél zalaegerszegi evangélikus lelkész is, aki ezzel a futással megközelítette a jubileumi év alkalmából vállalt 1517 kilométeres távot.

A lelkész és a tanár közös futásával figyelmeztetni akart Reményik Sándor *Templom és iskola* című versének elévülhetetlen soraira is: „Ne hagyjátok a templomot, / A templomot s az iskolát!”

■ DR. JÁNI JÁNOS

Időkapszula – üzenet 2117-re

Sárszentlőrincen már a múlt hónap elején tartottak egy programokban gazdag reformációi hétvégét, amelyről részletes beszámoló olvasható egyházunk központi portálján, az Evangelikus.hu-n. Október 8-án, vasárnap az evangélikus templom oldalába épített szekrénybe egy „időkapszulát” is elhelyeztek abban a reményben, hogy a tartalmára kíváncsi lutheránusok száz év múlva is lesznek... A falu összes házának fotója mellett a kapszula – egyebek mellett – az *Evangelikus Élet* aktuális lapszámát, valamint az egyházközség felügyelőjének alábbi üzenetét is magában rejti.

„Mindenütt szorongatnak minket, de nem szorítanak be, kétségeskedünk, de nem esünk kétségbe; üldözöttek vagyunk, de nem elhagytak; letipornak, de el nem veszünk...” (2Kor 4,8-9)

Gyermekeim! Ha jól számolom, Ti már az unokáim unokái vagytok, ezért engedjétek meg, hogy tegezzek Benneteket. Nagy Zoltán vagyok, a sárszentlőrinci evangélikus gyülekezet felügyelője. Nagyon furcsa, amikor a jövőnek kell üzenni – bár szeretek alkalmasint beszélni, de most nem tudom, hogy mit is mondjak. Ti már nyilván tudjátok mindazt, amit mi legfeljebb csak sejtünk. Ami nekünk jövő, az Nektek már a múlt. Soraimat így olvassátok tehát.

Egy feneketlenül megbolydult világban élünk. Minket, magyarokat egy mindent sö-

téten látó, pesszimista népnek állítanak be. Valóban van most bennem némi keserűség. Magasztos és felemelő ünnepelni protestáns hitünk ötszázadik évfordulóját. Megértünk tehát félezer esztendő, és büszkén tekintünk vissza az elmúlt időkre. De egy fogyó gyülekezetben élünk, egy fogyó lélekszámú faluban, egy fogyó lélekszámú nemzet tagjaként, sorvadó erkölcsök közt és fonnyadt, meddő kultúrában. Pengeélen táncolunk béke és világot perzselő háború között, eddig nem látott kényelemben, mely elpuhított és harcképtelenné tett bennünket. Istennek legyen hála, hogy még élünk!

Mi itt a magunk korában Noé módjára próbáljuk csűrünkbe takarni múltunk roncsait, ránk maradt emlékeit, híve azt, hogy az élet nem esemény, hanem folyamat, és

mindenre szükség van, amit bölcs és balgatag őseink kiizzadtak magukból. Ehhez mi is hozzáteesszük a magunkét, legyenek téglái a jövő házának. Remélem, jutott még a megjelentetett könyveinkből, láthatjátok, kik éltek itt. Remélem, áll még a helytörténeti gyűjtemény, láthatjátok, hogyan éltek itt. Ez nekünk is múlt. Most a jelenünket zárjuk ide, templomunk falába. Amit itt találtak, az nekünk a Most. Nem tudom, hogy mit tudtok kezdeni vele. A jelenünket majd Nektek kell összegyűjtenetek, Nektek kell megírnotok, ha érdemesnek találtak belőle valamit.

Mi itt, akik ünneplünk, nem a múltat vagy magunkat akarjuk temetni. Látjuk a létünk omladozó kereteit, de rendületlenül hisszük, hogy szükség lesz még Rátok, van értelme, hogy Ti megszülessetek. Hiszük, mert hinnünk kell, hogy mindennek célja és értelme van, „akik Istent szeretik, minden a javukra van, mint akik az ő végzése szerint elhívtak” – írja Pál (Róm 8,28). Szeressétek tehát Istent, és benne találjátok meg javaitokat, mert ha nem így lesz, könnyen előfordulhat, hogy „elfelejtenek minket, mielőtt még emlékeztek volna ránk” (Füst Milán).

Sárszentlőrinc, 2017. október 6.

Kincskereső iskolások

A Re: formáció elnevezésű komplex műveltségi vetélkedő általános iskolásoknak rendezett országos döntőjét a Kecskeméti Református Internátus Kollégium dísztermében rendezték. Az október 19-i versenyen a területi középöntőkön nyertes hat csapat vett részt.

A kormányzati Reformáció Emlékbizottság, az Emberi Erőforrások Minisztériumának Oktatásért Felelős Államtitkársága és az Oktatási Hivatal 2016 nyarán hirdette meg a *Re: formáció – Megújuló világ*, valamint a *Re: formáció – Kulturális kincskereső* elnevezésű komplex műveltségi vetélkedőt általános, illetve középiskolás diákok számára.

A versengő csapatok az ország különböző régióiból érkeztek: az észak-dunántúli régióból a győri Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda Alázatos rezgő tehenek csa-

pta; Dél-Dunántúlról a pécsi Sztárai Mihály Általános Iskola, Óvoda és Alapfokú Művészeti Iskola Sztárai követői csapata; a Duna–Tisza közének északi régiójából a budapesti Rózsakerti Demjén István Református Általános Iskola Rózsakert2 csapata; a Duna–Tisza közének déli régiójából a Kecskeméti Református Általános Iskola Kálvin jobbkezei csapata; a Tiszántúl északi régiójából a tiszaujvárosi Kazinczy Ferenc Református Általános Iskola Sola fide csapata; a Tiszántúl déli régiójából pedig a békéscsabai Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Szakgimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium Be(g)formáció nevet viselő csapata vett részt a döntőben. A játékmester Mandák Csaba Pál, az Evangélikus Pedagógiai Intézet pedagógiai szakértője volt. Első helyen a budapesti Rózsakerti Demjén István Református Általános Iskola csapata végzett.

Forrás: reformacio2017.hu, keol.hu, hiros.hu

ORATIO OECUMENICA

Mindenható Istenünk, kérünk, hallgasd meg fohászkodásunkat, és légy kegyelmes hozzánk, amikor eléd viszzük kérésünket. Mindannyian méltók vagyunk ítéletedre, mégis hozzád fordulunk könyörgésünkkel, hiszen tudjuk, hogy te igazságosan ítélsz.

Könyörgünk egyházadért. Újítsd meg Szentlelked által, és tedd eredményessé szolgálatait! Adj hűséges lelkészeket, tanítókat gyülekezeteink élére, és áldd meg munkájukat! Minden benned bízó testvérem add a hit, a remény és a szeretet örömét! Hadd álljon meg előtted az utolsó napon tiszta szívvel minden gyermeked!

Mindannyiunknak nyújtsd gyógyító karodat ebben a sokszor reménytelen világban. Légy azokkal, akik közel s távol ínséget szenvednek, akik mély bánatot vagy gyászt hordoznak szívükben. Légy a gyengékkel és az erőtelennel, fordítsd boldog órákra szomorkodásukat! Vigasztalj meg mindannyiunkat el nem múlt szereteteddel.

Könyörgünk a betegekért. Adj gyógyulást számukra, és ne hagyd, hogy feladják a betegséggel való küzdelmet. Bátorítsa őket szent Fiad értük is vállalt szenvedése és a halál feletti győzelme. Erősítsd hitüket, hogy bízzanak bűnbocsátó szeretetedben, és ha eljön az ő órájuk, képek legyenek atyai kezébe letenni életüket.

Könyörgünk a viláért. Szabadítsd meg a gonosz és békétlenség hangjától. Adj bölcsességet a népek vezetőinek, hogy az igazság és a szeretet uralkodjék a földön!

Urunk, kérünk, teljesítsd ígéreteidet: hozd el országodat, ahol nincs bűn, halál és szenvedés, és gyermekeid a te dicsőségben élhetnek szent Fiad, a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. Több mint 35 év referenciával. Bede László, 06-30/943-5089.

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Főszerkesztő: ILLISZ L. LÁSZLÓ (laszlo.illisz@lutheran.hu)
- Magazinszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),

KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu),

STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – Életem igéje, Tallózó (evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

- Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu)

- Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.) Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN

- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: KISS TAMÁS

9 770133 130004

Szentháromság ünnepe után az utolsó előtti megelőző (Ítélet) vasárnap – **1Thessz 4,13–18**

Vigasztaló reménység

Talán... „Talán ha gyermek lennék újra...” – fogalmazódik meg Radnóti egyik szép versében a múltba vágyódás. Talán ha visszaforgathatnánk az idő kerekét... Talán ha tiszta lappal újat kezdhetne az ember, ismét nekirugaszkodva az élet széles horizontjának... Talán... S még ha képzeletben engedne is küssé, a valóság mégis az, hogy „a rend hálója” mindig összefűződik. Hiszen az idő kérlelhetetlenül egy irányba halad. Ezen pedig nem változtat az sem, ha óráinkat október végén visszaállítottuk, vagy ha igyekszünk magunkon elfedni az öregezés jeleit.

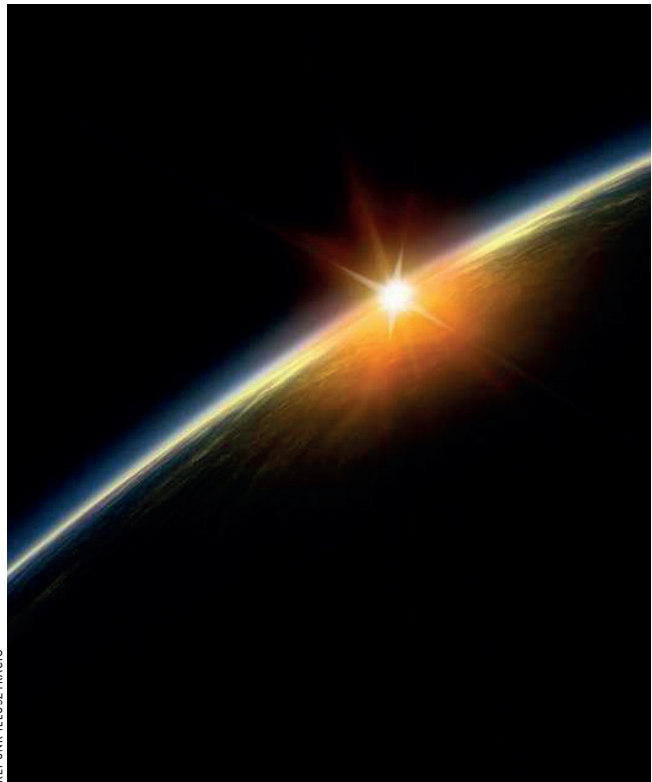
„Talán ha gyermek lennék újra...”, talán ha visszaterelhetnénk ezt a szüntelenül előrehömpölygő folyót! Ha máshol nem, egy kórházi ágy mellett, az egyre nehezező lélegzetvételeket figyelve vagy talán egy ravatalnál megállva bizonyára megfogalmazódott ez már benned is. Érezhetted te is, hogy lenne mit bepótolni. Viszonzni egy kedves mosolyt, köszönetet mondani sok mindenért vagy egyszerűen csak megszorítani azt az erőteljes feléd nyújtott kezét.

Talán... De közben tudjuk, tapasztaljuk, hogy szigorúan egyszeri minden alkalom, mert minden földi valóságnak lejáratí ideje van. Igaznak tapasztaljuk ezt ittélünkre is, ami pedig bizonytalanságot, félelmet és szomorúságot ébreszt a lélekben. Aggodalmat: vajon lesz-e végső menedék? Vajon hol vannak most, akik már nincsenek velünk? Valójában hová vezet saját, egyre rövidülő utunk?

Tekints az Érkezőre. Hasonló kérdésekkel és kétségekkel bírkóztak Thesszalonikában a korai keresztyének. A nekik szóló apostoli üzenet pedig ma ugyancsak érvényes. Arra szólít, hogy ne egyszerűen az itt elfogyó útra, hanem sokkal inkább az Érkezőre tekints. Őrá, aki mindig szembejön veled. Az idő szorításából ne visszafelé keress szabadulást, mert azt csakis a vele való nagy találkozás hozhatja el. „Tudatlanságból” értő reménységre bátorít ma Isten igéje. Hitre, amely az élő Krisztusra tekint. Arra az Úrra néz, aki vállalta érted, de le is győzte a halált. Akinek feltámadása nyomán megtört az elmúlás rettenő ereje. Aki rést ütött a pusztulás kőfalán, és bebizonyította, hogy Isten számára nincsen lehetetlen.

Az Érkezőre tekints, az Eljövendőre! Mert az ő nagy napjára vár ez a világ. Amikor majd „felhangzik a riadó hangja, a főangyal szava és az Isten harsonája”. Csakis általa válik igazzá, hogy az idő nem múlik, hanem telik. Nem szétfoszlik az élet, nem a semmibe vész, mert ő az örök élet kiteljesedését, kibontakozását hozza. Mert általa van folytatás, „és így mindenkor az Úrral leszünk” majd.

Az Érkezőre tekints, amire nézel ugyanis, életedben az fog növekedni. Akire vársz, ő fog megérkezni hozzád. Nem mint-ha jöveteléhez bármit is hozzátehetnél, de nem mindegy, hogy kitől reméled a szabadulást.

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ

A vigasztalás igéi. Az apostol által megjelölt cél nem délibáb csupán. Valódisága már itt és most megmutatkozik. Érvényessége mindenkori jelenünkre is kiterjed. Tudta, mert tapasztalta ezt a levél szerzője is, különben nem fogalmazott volna így: „Vigasztaljátok tehát egymást ezekkel az igékkel!” Hiszen Krisztus eljövételének örömhíre valódi válasz legsúlyosabb kérdéseinkre is.

Vigasztalni jóval több, mint sürgetni a beletörődést. Aki vigasztal, az bilincseket old, mázsás súlyoktól szabadít, új perspektívát, távlatot, kitérés pontot ad. Olyan látásmódot, amely egészen más fénybe helyez eseményeket, helyzeteket, személyes életsorokat. Aki pedig itt vigasztal, most páratlan ajándékot nyújt. Múlhatatlan, romolhatatlan, örök életet. Hogy többé már ne a félelem és a céltalanság bénító árnyéka nyomasszon, ne a hátrahagyott idő utáni vágyakozás szomorúságát cipeld, hanem a feltámadás boldog reménységének világosságába léphess.

„Talán ha gyermek lennék újra...” – mereng az ember. A vigasztaló levélrészlet ennél jóval többről üzen: Krisztusban – Isten gyermekeként – most már egy minőségében új kezdet a tiéd!

■ SMIDÉLIUSZ ANDRÁS

Imádkozunk! Eljövendő Krisztus, üzz ki szívünkben minden félelmet és aggodalmat, irányítsd tekintetünket önmagadra, találd meg minket vigasztaló igéddel ma is. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 12.) *Intsétek a tétlenkedőket, biztassátok a bátortalanokat, karoljátok fel az erőtlenekeket, legyetek türelmesek mindenkihez.* 1Thessz 5,14 (3Móz 19,17; Lk 17,20–24[25–30]; Róm 14,7–9; Zsolt 110) Pál apostol nem a tökéletes keresztyén képét festi meg, akiben nyoma sem látszik az esendő, sokszor elbukó embernek, s nem is valamilyen soha el nem érhető célt állít elénk. De egészen pontos utasításokkal ad feladatot mindazoknak, akik támpontokat keresnek arra nézve, hogyan születhet meg vagy tartható fenn a Jézus követésében élők testvéri együttélése a gyülekezetben. Hogy ne csak utópia legyen az, hogy megvalósulhat egy olyan közösség, ahol egymás mellé állhatunk, ahol lehetünk gyengék, eleshetünk, ahol bátorítást kaphatunk, és mi is segítő kezet nyújthatunk. Mert ez az Isten akarata Jézus Krisztus által a mi javunkra.

Hétfő (november 13.) *Enyhítsd szívem szorongását, szorult helyzetemből szabadíts ki!* Zsolt 25,17 (Fil 4,7; 1Pt 4,7–11; Ez 36,16–32) Annak, hogy sokak élete célt vesz, a legfontosabb oka az, hogy az ember nehézségeket megélve nem tud fogódzót találni, nincs, akire támaszkodhatna a súlyosabb időkben. Minden cérnaszálba belekapaszzkodunk, kétségbeesetten kapkodva keresünk kiutat szorult helyzetünkéből, de sokszor csak pót- és álmegoldásokig jutunk. Dávid könyörgő imádsága a legmegnyugtatóbb lehetőségre mutat rá: van kihez kiáltani! Ahhoz az Istenhez kiálthatunk bizalommal, aki enyhíti szívünk szorongását, akinek van hatalma leoldani azokat a bilincseket, amelyeket gondként, problémaként, bűnként vonszolunk magunkkal.

Kedd (november 14.) *Nincs nagyobb örömöm annál, mint amikor hallom, hogy az én gyermekeim az igazságban járnak.* 3Jn 4 (Ézs 47,13b–14a; Jer 18,1–10; Ez 37,1–14) Miért nincs nagyobb öröm? Azért, mert az igazság nem egy tanítás, nem valami, amit az embernek kell meghatározni vagy létrehozni. Nem egy elmélet, amelynek a valóságáról vitatkozni lehet, majd döntésre jutni, hogy elfogadható-e, ha pedig nem, akkor lehet egy másikat keresni. Az igazság Isten valósága. Hűsége, kegyelme, szeretete, amellyel utánanyúl az elveszett embernek, és Jézus Krisztusért felemel, megbocsát, és üdvösséget ad. Lehet ennél nagyobb öröm?

Szerda (november 15.) *Legyen szívetek teljesen az Úré, a mi Istenünké.* 1Kir 8,61 (1Kor 6,17; Zsid 13,1–9b; Ez 37,15–28) Olyan sok mindent csinálunk csak úgy immel-ámmal, fél gőzzel. Nemcsak mindennapi tennivalóinkra, munkánkra, de Istennel való kapcsolatunkra, hitünk megélésére is ránehezedik, hogy nehezen tudunk kilépni az „éppenhogy” és a „kötelező minimum” jól bevett gyakor-

latából. Tudjuk-e magunkat teljesen az Úrra bízni osztatlan szívvel és rendíthetetlen bizalommal? Tudjuk-e a kezébe tenni egész életünket? Neki tudjuk-e adni szívünket, annak minden indulatát és szándékát azzal a hittel, hogy ő sem csak fél hűséggel tart meg, nem csak fél üdvösségre hív, nem csak fél kegyelmével gazdagít, hanem ajándékainak teljességét ígéri?

Csütörtök (november 16.) *És íme, vannak utolsók, akik elsők lesznek, és vannak elsők, akik utolsók lesznek.* Lk 13,30 (Ézs 60,3; 1Jn 2,18–26[27–29]; Ez 40,1–16) Kódolva van belénk a versenyszellem. De az életnek nincs olyan területe, ahol garantált a győzelem. Jézus szavait olvasva gondolhatjuk, hogy megint egy olyan versenyhelyzetről szól, amikor minden erőt bedobva kell törekedni, igyekezni jobbnak, gyorsabbnak, erősebbnek lenni másoknál. Jézus azonban nem versenyezni hív, és nem is egy fordulatot, már lefutott bajnokság eredményét hirdeti ki. Ő meghív, biztat és figyelmeztet. Meghív örök országába; biztat, hogy szavának hallgatásával és cselekvésével a szoros kaput válasszuk; és figyelmeztet, hogy jól használjuk az időt, mert az nem végtelen.

Péntek (november 17.) *De a te halottaid életre kelnek!* Ézs 26,19 (Jel 14,13; 2Kor 6,1–10; Ez 42,15–43,12) A feloldhatatlannak tűnő ellentétek, ellentmondások vezetnek életünk legnagyobb miértjeihez. Kiváltképpen az emberi élet határhelyzeteiben megfogalmazott élet-halál kérdések szomorítanak meg. A nemrégien végigjárt temetők is az elmúlás visszafordíthatatlanságát mutatják. Isten ígéje egyetlen mondattal biztat kétségeinkben: az ő halottai, azaz akik benne éltek és haltak meg, Jézus Krisztusért élni fognak. Ezen fordul meg minden: hisszük-e, hogy ez a reménység jelenti hitünk alapját.

Szombat (november 18.) *A nép, amely sötétségben jár, nagy világosságot lát, a homály földjén lakókra világosság ragyog.* Ézs 9,1 (Tit 2,14; Mk 13,1–8; Ez 47,1–12) Nehezen hagyjuk el komfortzónánkat, azt pedig rossz néven vesszük, ha mások megsértik határainkat. Jó nekünk a kényelmes, a langyos, a homályos. Az a világosság, amelyről a próféta még csak jövendölt, minden határt átlépve Jézus Krisztusban közénk jött. Maga a világ világossága jön azóta is hozzánk, hogy feszegesse határainkat, megpróbálgjon kimozdítani, megvilágítsa, ami sötét, ami bűnös. Lehet, hogy először hunyorgunk, de ha hozzászokunk az általa ragyogó világossághoz, többé nem tudjuk homályban élni az életünket.

■ DORN RÉKA

HIRDETÉS

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Ha újság, akkor **Digitalstand**

KEDVENC LAPJAID EGY KATTINTÁSRA!

WWW.DIGITALSTAND.HU

Kínálatunkból:

BO **RS** **Blikk** **Kisbogyó** **GLAMOUR** **Auto** **Élet** **GEO** **élet** **FÜLDÖMB** **GameStar** **goodfood** **Haszon** **hetiválasz** **KÉPZÉS** **KISALFÖLD** **MÉHÉSZET** **lakáskultúra** **Magyar Nemzet** **MAGYAR HÍRLAP**
Magyar **Idők** **konyha** **NÉPSZAVA** **NATIONAL GEOGRAPHIC** **nők lapja** **OTTHON** **ötlet** **PCWorld** **praktika** **gyógyás** **lipbar** **VILÁGGAZDASÁG** **Vidék íze**

MARGOT KÄSSMANN – RALPH LUDWIG

FORDÍTOTTA: SZŰCSNÉ PRÖHLE LÍVIA

REFORMÁCIÓI ÁBÉCÉ 95 TÉTELBEN

Ez a kis ábécé örömteli, egyben hasznos olvasmányt ígér. A kilencvenöt példa – a szám természetesen nem véletlen – azt szeretné megmutatni, hogyan változik a világ és annak fogalmai a reformációnak köszönhetően. A rövid, könnyen érthető magyarázatok mellett Luther és más reformátorok is szóhoz jutnak. Igyekeztünk egy-egy témát minél rövidebben, legfeljebb két oldal terjedelemben összefoglalni, mintegy kedvcsinálóként más, mélyrehatóbb olvasmányok tanulmányozásához is.

A címszavak kiválasztása valójában szubjektív. Elsőként azokat a kifejezéseket vettük számba, amelyek tapasztalataink és ismereteink alapján a reformáció korában központi fogalmaknak tekinthetők, mint például a „búcsú”, a „tisztítótűz” vagy a „pokol”. Fontosnak tartottuk a reformátorok hétköznapijait, így került be a „hivatás”, a „lelkésfeleség” és a „szexualitás” szó. Ugyanakkor rá kívántunk mutatni az időbeli távolságot kihasználva bizonyos történelmi változásokra is, ezt jelzik az olyan címszavak, mint „önképek”, „világképek”, „női szerepek”.

A könyv nem tud és nem is akar egyháztörténeti tankönyv lenni. Célja, hogy felkeltse az érdeklődést a középkor és az újkor közti átmenet izgalmas világa iránt, s hogy ötletet adjon egyik-másik téma elmélyültebb tanulmányozásához. Hiszen az önálló gondolkodás kihívás és örömforrás a mai ember számára is.

1890 Ft / 132 oldal / kartonált

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A WWW.LUTHERKIADO.HU/BOLT OLDALON

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.